תורת ממסכת חלין

עוד מלתא הנהגה הכיר לשל בפרק ראשון ואחר כי שבתן לא כרב יהודה ולא הכי נמי דרב יהודה ולא הכי נמי דרב אחא בר אמי דאמרי לה בר אמי דאמרי לה בר אמי דאמרי לה

ספר האוסופות

הרינו אליהו ר"ל יצחק מקריקשינב תלמידו של הרינו אלעזר מוורמ[illegible]
מלל הבירה צפת

בתרנגולת ובתבשיל ששים יותר מן הכבד, מותר התבשיל והתרנגולת. וכן [illegible]
בזה (א) והדורא דכנתא שקורין אונגזריל (ב) שנמלחה בגידין שלה, צריכה
בששים מפני שגידיה מלאות דם (ג) וראשי כבשים אין למולחן בית השחיטה
למולגו, ואחר כך למלוח השאר, דאז יוצא הדם ונבלע במקום שכבר מלח, אי
בית השחיטה הדם יפה יפה ומהבהבה, ואחר כן מולחו הכל ביחד (ד) וכן הרגלים
בזה (ה) ובפרק כל הבשר (ו) אמרו איזה גיד שהוא משום דם, או קרומים שהו
דם חתכיה ומלחיה (ז) אפילו לקדירה שפיר דמי, אבל נתבשל בלא חיתוך זוגל
מעט סביביו דשמא בלע מעט (ח) אבל גידין וקרומין של חלב אם נתבשלו
ולצלי אין לו תקנה מפני שמפעפע (ט):

סי' צז: חלב שנפל בקדירה ונימח משערינן ליה בששים מפני שנתבשלה
ומיהו יש אנשי מעשה שנותנין מים קרים בקדירה לקרש החלב ולהסירן (כ)
אין בו איסור (ג) כשנצלה הבשר שליש כמאכל בן דרוסאי, וכשחותכין אותו יוצ
מוהל כמראה דם מותר (ד) דדבא הוי קרי ליה חמר בשר (ה) שהרי אפילו לאכול
חי בלא מלח מותר (ו) דדם האיברים שלא פירש מותר (כ"ג ע"ב) (ז) וצרפתים
השפוד שצלו בו (ח) בשר שלא שהה כשיעור מליחה, הדם שבאבר הוא ומותר

בית אב"י

סי' צו: (א) כ"כ ברוקח סי' תל"פ בשם אביו וכל בני שפירא ומגנצה, ולא
אתיכת העוף נעשית נבולה אם אין בעוף ס', אלא עם העוף והרוטב שיעור ס' ומתו
ושם בסי' תמ"א כתב אעפ"י שראיתי במעשה הגאונים דאם כבד דבוק בעוף משער
כנגד העוף וכו' לא הורו כך כל רבותיו, ועי' לעיל בספר האסופות בסי' ע"ד (ב)
חולין קי"ג ע"א, קתני אין מחזיקין דם בהדרא דכנתא ורש"י מפרש הדרא דכנתא
שסביב הכנתא אנטרי"ל וכו' וכנתא יש בה דם וצריכה לימלח עכ"ל, ובה"ג ה' דם כתב
גופה אסורה משום שורייקי קטיני דדמא דאית בה. מכל אלה משמע דרק בכנתא ו
בה גידין מלאות דם ולא בהדורא דכנתא. וכאן מ"ם הוא וצ"ל וכנתא שקורין אונ
וכו' מפני שגידיה מלאות דם, (ג) ועי' ברוקח ס"ם ת"ט ובסי' תפ"ד (ד) כ"כ ברוקח
תכ"ג (ה) עי' בספר התרומה סי' מ"ו (ו) צ"ל בפרק גיד הנשה והוא בחולין צ"ג ע"
בגמ' שם קתני חמשה חוטי הוו, תלתא משום תרבא וחדין משום דמא וכו' המשה קרנ
תלתא משום תרבא וחדי משום דמא. ואמרו שם למאי נפקא מינה, הני דמשום דמא א
לחו ומלח להו שפיר דמי, הנך (דמשום תרבא) לית להו תקנתא, והכא חסורי מחסרא
צ"ל, אמרו איזה גיד שהוא טום דם, ואיזה גיד שהוא משום חלב, והגיד שהוא משו
או הקרום שהוא משום דם, חתכיה ומלחיה וכו'. (ח) כראמר ר"ה בחולין צ"ו ע"
שצלאו בתלבו כו' שאני חלב דמפעפע. (ט) עי' בראב"ן סי' רפ"א שכתב בשם רב הא
אותן שהן משום חלב אין לחלק בין צליותן לבישולן, איסורן שוה כאחד, אבל אותן
משום דם, לבשל אסור, לצלות מותר:

סי' צ"ז: (א) עי' חולין צ"ח ע"א ההוא כזיתא דתרבא דנפל בדיקולא דבשרא
ועי' ברוקח סי' תל"א. (ב) בטנו"ד סי' ק"י כתב לעשות כן בשם הרשב"א. (ג) ועי' ב
יו"ד סי' ק"ו סעיף כ'. (ד) ברוקח ס"ם תכ"ז כתב כשצולין הבשר קצת וכשחותכין
בקערה, אפי' יצא אדמומית ממנו מותר ורבא אכיל ליה וקרי ליה חמר בשר, ועי' ע
סי' תי"ח, וסי' תכ"ח. (ה) כראי' בחולין קי"ב ע"א. (ו) כמ"ש ברוקח סי' ת"י ב
בלא מליחה מותר לאכול, מאחר שלא פירש הדם. (ז) עי' בתוס' חולין י"ד ע"א
ונסבין שכתבו אפי' לא נצלה הבשר כל כך מותר אע"פ שנפלט מבפנים מצד זה לצד זה אינ
אסור עד שיפרוש לחוץ כראמרי' גבי כבר שתחך עליה בשר, ועי' בסה"ת סי' ס"א
ברוקח סי' תכ"ז מביא כן בשם ספר תרומות, ובספר התרומה ריש סי' ס"ט ז"ל
תימה פעמים צורמין וחותכין בסכין את הבשר הצולה לנסות אם הוא צלי הרבה. ופעמ
שמקום התחך מלא דם לפי שעדיין לא נגמר לצלות, למה לא נאמר הסכין וכו', ועי'
שם סי' ע"א, וברוקח שם כתב, וגם פעמים נקבון בסכין או בשפוד של ברזל שצולה

[illegible] שתים (י) ובפרק אע"פ (יא) דם שבין השיניים מוצצו, אבל אם נפריד מפיו
[illegible] על גבי כבר אסור, מפני מראית העין. וחילופו בחלב אשה, שאסור לינק מן
[illegible] אם נפרד מותר (יב). ושתן היוצא מבני אדם מותר לשתות, כמו שעושין לרפואה
[illegible] ביבר (יג) חוץ משל חמורים וגמלים (יד) דדם דגים שיש בהן קשקשין מותר,
[illegible] קשקשין אסור, מפני מראית העין (טו) דם שנמצא בבצים על חלמון שלה,
[illegible] אסורה, על חלבון, מסלק רק הדם (טז) ואם בחלמון נמצא טריפה (יז) בשאר
[illegible] כלם אסורים, אם אין שם ששים כנגד כל הביצה (יח). ביצה שנמצא בת אפרוח
[illegible] עם הביצים, צריכין ששים ואחד בין הביצים ובין המרק כנגד אותה ביצה,
[illegible] שכל האיסורין בששים (יט) אבל ביצת עוף טמא או ביצת טריפה שנתבשלה
[illegible] הביצים, ומכיר האיסור אע"פ שאין בהם ששים זורק האיסור והשאר מותרין (כ)
[illegible] מכירו, כלן אסורין, דביריא לא בטיל (כא). בשר שנצלה בלא שיעור מליחה
[illegible] אם קבל השומן בכלי, נמצא הדם והשומן מעורבין זה בזה, יתן בכלי תרי גללי
[illegible] נמצא הדם יורד לשולי הכלי, ושומן צפוי למעלה, וישפוך השומן בנחת לחוץ,
[illegible] הדם (כג) ואם נתן מלח הרבה אז השומן והדם מתערב (כד) כדאמ' בכל הבשר

בית אב"י

[illegible] הדם רותת ואוסר הכלי, ועי' עוד שם ברוקח סי' רנ"ח. ובתוס' ד"ה שלבנה, בחולין
[illegible] (ט) ברוקח סי' תכ"ת כתב, אם מלחו ולא שהה במליחתו מותר דם האוברים הוי
[illegible] ועי' בכריתות כ"א ע"ב. (י) כדאי' שם כ' ע"ב, כל דם לא תאכלו שומע אני אפי'
[illegible] שתים, ושם ב"א ע"ב אמר רב ששת דם מחלבי שתים אפילו מצות פרוש אין בו
[illegible] כי קאמר ר"ש בולא פירש כדתניא דם שעל גבי כבר גוררו ואוכלו, של בין השיניים
[illegible] ובולע, ואינו חושש. (יא) כתובות ס' ע"א. (יב) כ"כ ברוקח סי' תס"ד ותס"ו. (יג)
[illegible] סי' תס"ד כתב ומי רגלי אדם מותר לשתותן לרפואה למי שנכחש מבשרו ואינו אוכל,
[illegible] ביר"א דלא גדע מדמו וכו'. (יד) ברוקח שם כתב היוצא מן הטמא, ומי רגלים של
[illegible] ופוסים וגמלים אסירי, ועי' בכורות ז' ובטוי"ד סי' פ"ח, ובשו"ע שם בש"ך.
[illegible] מובא ברוקח סי' תס"ו, ועי' בכריתות כ"א ע"ב ובפרש"י שם ד"ה דאית ביה בדם,
[illegible] מותר לכתחלה, דלא אתי לאיתלופי בדם בהמה חיה ועוף. (טז) כן זאתא בחולין
[illegible] ע"ב ועי"ש בתוס' ד"ה והוא וברוקח סי' תמ"ז. (יז) צ"ל וטרופה, כלומר נתערבה
[illegible] ביצים. (יח) בתוס' שם בחולין ד"ה והוא כתבו וי"ל דמדרבנן החמירו בדם ביצים,
[illegible] אמו דם עוף שהביצה בא ממנו ומדאורייתא שרי וכו' ועוד י"ל דם שעל הקשר אסור
[illegible] בתורה וכו', ועי' בתוס' בחולין צ"ח ע"א ד"ה בביצת אפרוח. (יט) בחולין. צ"ח ע"א
[illegible] בששים ואין ביצה מן המניין ומוקי לה בביצת אפרוח, ופרש"י שהבשר נותן טעם,
[illegible] ש טמאה ול"ש טהורה, דנבילה היא. (כ) כדאי' שם בגמ' צ"ח ע"ב אבל טמאה בלא
[illegible] לא, דלא יהבה טעמא כראמרי אינשי דמיא בעלמא הוא, וכ"כ ברוקח סי' תל"ו דביצה
[illegible] או ביצת עוף טמא שנתבשלו עם ביצים טהורות אפי' אין בהם ס' מותרות דמיא
[illegible] לית בהן טעמא וכו', ועי' שם בחולין ס"ד ע"א אין מוכרין ביצה טריפה לעכו"ם,
[illegible] ביצה של תרנגולת טרפה. (כא) עי' בהלכות גדולות סוף הלכות ביצים שכתב,
[illegible] דמיערבא ביצה טרפה בתרי ביצים אחרות אפי' באלף כולן אסירי, מ"ט דהשובה היא
[illegible] בטלה, ובהאורות סי' ק"ו בח"א כתב ואית דאמרי כי אמרי' דלא בטלה היכא דנולדה
[illegible] ויו"ט, דהוה ליה דבר שיש לו מתירין, ואפי' באלף לא בטיל, אבל ביצה טרפה דאין
[illegible] מתירין ודאי בטלה, ועי' במס' ביצה ג' ע"ב, ובשערי תשובה להגאונים סי' ק"ץ. (כב)
[illegible] ברוקח סי' תכ"ו כתב וז"ל בשר שלא נמלח, או שנמלח ולא שהה כשיעור צלייה קודם
[illegible] נתנו על האש וכו'. (כג) בחולין קי"ד ע"א אין מניחין כלי תחת בשר עד שיכלה כל
[illegible] דמה אדמימות שבו וכו' אלא אמר רב אשי ליה תקנתא אלא משדא ביה תרתי גללי
[illegible] ומשפייה, וראה שם בפרש"י. (כד) בפרש"י שם קי"ב ע"ב ד"ה ומשפייה כתב,
[illegible] בהלכות גדולות דדוקא נקט תרי גלי כלומר טעם מלח, אבל מלח הרבה פוסק כת
[illegible] ועושהן בסים והוא נעבר ומתערב עם השומן, וכ"כ בתוס' שם קי"ב ע"א ד"ה תרי.

כשיתבשלו דאינו ניכר טעמא האיסור במינו אבל באינו מינו אז הטעם של האיסור ניכר בפני עצמו כשיתבשל וקיי"ל כר"ת שטעם כעיקר דאורייתא וצריך ס' לבטל הטעם עכ"ל לא היינו אוסרין אותו ממ"נ דאי מכיר בתערובתו קודם הבישול היה מתיר אף לבשלו יחד לבדן לכתחילה כדאיתא לקמן ואי לא ידע בו עד שיתבשלו א"כ צריך ס'

מטעם דהוי איסור לח:

ט וכתב הרא"ש ס"פ ג"ה ודבר יבש שנתבטל במינו ברוב אז מותר לכתחילה לבשל כל התערובות יחד ולא אמרינן שע"י הבישול תיחשב כאיסור לח מחמת המיחוי שיצא ממנו בעת הבישול ויהא נדון אז כדבר לח שצריך ס' כדין כל איסור שנפל לקדירה ואפילו לבשלו בס' יהא אסור משום דאין מבטלין איסור לכתחילה דמאחר שנודע לנו התערובות ביבש ונתבטל כבר ביבש והוחר לאוכלו כך נעשה כשאר חתיכת היתר גמור לכל עניין ומותר אז לבשלו עם חתיכות אחרות והמיחוי שיצא ממנו לאחר כך בשעת הבישול לא גרע מגוף האיסור עצמו שנתבטל כבר וניתר באכילה ומותר לבשלו אפילו חד בחד או כל חד לבד והכל מותר אפילו הרוטב. דלא מצינו דבר שבגופו מותר לאוכלו וצירו אסור ודבר שהותר ע"י בישול אין חוזר ונאסר עכ"ל. ומאריך בראיות ומסיק והיינו דווקא שנודע התערובות קודם הבישול שנתבשל באותו פעם. ומותר אח"כ לעולם בכל עניין שהוא מזה התערובות דמאחר שידע קודם הבישול דנין אותו כעת שנודע לו ונשאל לחכם וכל דבר שנתבטל פ"א אין חוזר וניעור עוד כדפי' אבל אם לא נודע לו התערובות רק לאחר הבישול שאז נתערב כבר זה בזה אסור אא"כ שנתבשל בין ששים דמחמת המיחו שיצא ממנו בעת הבישול הוי לח ואוסרו כדין כל איסור שנפל לקדירה שצריך ששים בהיתר נגדו ואפי' אם מכיר האיסור וזורקו. צריך לבטל המיחוי בס' דאין ביטול ברוב אלא בדבר שהוא בעין ולא בדבר שנבלע בהיתר וגם לא נתבטל הכא קודם הבישול דהא לא ידע לשאול עליו ואם דנין כ"פ לפי עת ידיעתו שבא לישאל או ראוי לו לישאל עליו והוי כאילו נפל עתה לתוכה בעת הבישול שאנו מצריכין לו ששים עכ"ל ולענין ביטול איסור לח אין חילוק כלל בין ידע באיסור החתיכה קודם שנתערבה או לא. וכל איסור שנתבטל בין בלח כגון חתיכה דאיסור שנפלה לקדירה בין ביבש אם יכול להכירו אח"כ צריך לזורקו. והשיב ראב"ן חלב שנפל לקדירה ונמס אם יש ששים מצוה ליתן בו מים

קרים לקרוש החלב ולהסירו:

י וכתב ר"ת וכן כ' הרא"ש ואיסור המתבטל בין בלח בין ביבש בין במינו בין שלא במינו בין באיסור דרבנן בין באיסור דאורייתא הן מותר כולם אפילו מדרבנן (הגה"ה) אפי' לאדם אחד בין לאוכלו בבת אחת בין לאוכלו בזה אחר זה עכ"ל. וכ' עוד הרא"ש והרמב"ם והוא הדין לבשלו בקדירה אחת דהא אין הדבר מטעם שתולה בהיתר אלא גזירת הכתוב הוא שהאיסור תהפך להיתר דכתיב אחרי רבים להטות וכן בכל דבר המתבטל אנו אומרים שכבר נתבטל גוף האיסור עצמו ונעשית היתר כדאשכחן גבי מקוה שנתבטלו בו מים שאובין ויורד וטובל בהן אע"פ שאין בכולן אלא מ' סאה לבד עכ"ל (ולא כרש"י) ומהאי טעמא כל איסור שנתבטל פעם אחת אין חוזר וניער עוד כלל אפילו באיסור חמץ כדאיתא לעיל:

יא ודילכך מדינא לא היה צריך להסיר אחת מהן לתלות בו האיסור לא במין במינו הבטל ברוב ולא במין שאינו מינו שצריך ששים דלא מצינו זה אלא לגבי תרומה שהוא מפני גזל השבט שלא לזלזל במתנות כהונה וגבי ע"א מפני שהע"א תופס את דמיה וכשמוליך הנאה לים המלח נראה כמוליך לשם גוף האיסור. אך כתוב בסמ"ג שכבר נהגו העולם לזרוק אחת מכל תערובת

איסור שנתבטל לפנים משורת הדין עכ"ל והוא כדי לתלות בו האיסור ואפי' באיסור נבלה ושאר איסורין שאין איסורין איסור הנאה כלל דמ"מ היה אסור באכילה. ואם היה חתיכת האיסור של ישראל אחר והוא מן האיסור שמותר בהנאה יתן לו אחת מהן ויתלה בו האיסור. וכתב במרדכי פרק קמא דביצה ודווקא בדבר יבש אבל בדבר לח א"צ לזרוק אחד מהתערובות לתלות בו דהא מתערבין יחד ואין יכול לאכול האיסור לבדו וכ"ש אם התערובות של הרבה ב"א דכל אחד תולה בחבירו א):

יב פסק הרמב"ם פרק ט"ו דא"מ וכן כתב בסמ"ג ובסמ"ק נהגו העולם כר"ת ורוב הגאוני' שפסקו הלכה כרבנן דרבי יודא שמין במינו בלח בנותן טעם דהיינו בששים עכ"ל. (וכן כתוב בשערים) פירוש אין חילוק באיסור לח בין למין במינו למין בשאינו מינו אלא כל דבר שמתבטל בשאין מינו מתבטל כמו כן בששים במינו. וכן פסק הרוקח ואביו ריב"ק שמין במינו בששים ומטעם דלעיל אם נפל טיפת חלב טמא או חלב שנאסר מבישול בשר או מאיסור אחר תוך חלב כשר או רוטב של איסור לתוך רוטב בשר או חלב לקדירה שיש בו חלב האליה וכן בשר נבילת העוף שתבשל בין בשר עוף כשר של מינו ויש ששים בקדירה בטל בו שפיר כמו שהיה מתבטל בשאינו מינו בין שמכיר האיסור וזורקו בין שאינו מכירו ונשאר בתוכו והיינו משום שקיימא לן כרבנן דר' יודא כדפרישית אבל לר' יודא אפי' אם מכיר האיסור וזרקו מ"מ הטעם ומיחוי שפלט מהעוף האסור מקרי עדיין בעוף ההיתר מין במינו ולא יתבטל בו אפי' באלף:

יג וכן כתב במרדכי פרק כל שעה [ג]דג טמא שנתבשל תוך דג טהור אם יש ששים בדג טהור נגדו עם צירוף המים וכל מה שבקדירה מותר עכ"ל. וכן בכל שאר מין במינו בפירות כגון פירות שנתבשל בה תולע או פירות קטנות של ערלה או שאר איסורין המתבטלין או שאין מתבטלין ומכיר האיסור וזורקו אז הטעם בטל שפיר במינו כמו בשא"מ:

הגהות

א) וכתב בא"ז בא"י אפילו ולפי מיקור מדרבנן בדבר יבש אם נתערב אפילו מד במד מותר לב' בני אדם שהיינו לישראל ופ"י עכ"ל ולא נהגינן:

זר זהב

[ג] דג טמא שנתבשל תוך דג טהור אם יש ס' בדג טהור נגדו עם צירוף המים וכל מה שבקדירה מותר עכ"ל וכו'. באמת אין לשון זה במרדכי רק שכתוב כן יש לאסור אף הטהור אם אין בו ס' כנגד הטמא הנמצא בו והלשון שכ' כאן תמוה הוא דהא הוי איסור דבוק כמ"ש לקמן בשער כ"ח ד"ג, ועי' בט"ז סי' צ"ב ס"ק י"ב ובמשבצות שם, ועי' בתוספתא פ"ט דתרומות א' שם כן דג טמא שבישלו עם דג טהור רואין אותו כאילו הוא קפלוט אם יש נו"ט אסור ואם לאו מותר ע"כ ועי' בתוס' חולין ד' צ"ז ע"ב ד"ה כל איסורין שכתבו דשיעור זה הוי יותר מס' וממילא דאנן לא קיי"ל כהתוספתא רק כרבא שפסק בכל האיסורין בס' רק זה נראה לי לדייק מהתוספתא דלמה אמר שיעור זה רק בנתבשל עם דג טהור ולמה לא אמר שיעור זה סתם בשנתבשל דג טמא עם היתר סתם בכל הדברים משמע דדוקא אם נתבשל עם דג טהור דליכא למיקם אטעמא ומוכח דדג טמא וטהור שווין בטעם, ועי' במפרש שם, ועי' רש"י חולין דצ"ז ע"ב ד"ה משערינן שכ' אליבא דר' יוחנן תרי נפקא מינה במין במינו דליכא למיקם אטעמא או בשא"מ וליכא קפילא וזה שייך דוקא לר' יוחנן דכללא כייל סתם לכל האיסורין בכל היתר אבל התוספתא דנקיט דוקא שבשלו עם דג טהור משמע שרק בדג טהור יהיב שיעור זה וכן מוכח לענ"ד בתוס' מס' ע"ז בד' מ' ד"ה מחלוקת בצירן אבל בגופן לא וכתבו וא"ת והא צירן נמי דאורייתא כדאמרי' הטמאים לדבות צירן וי"ל דוודאי דאורייתא צירן אסור מיהא צירן בטל ברוב וגופן לא בטל דברי' לא בטילה עכ"ל וכוונת דבריהם לענ"ד הוא פשוט דכיון שהוא ספק לנו אם יש שם ציר טמא כלל א"כ כיון שאפי' אם יש שם בוודאי ציר טמא מדאורייתא נתבטל ברוב א"כ עתה שהוא רק ספק הוי ספק דרבנן ולקולא אבל גופן כיון שאם הי' ידוע לנו שיש שם דגים טמאים לא נתבטל דברי' לא בטל מן התורה לפי דעת

הסכים לסברת רבינו תם (ד): ד ולא מיבעיא איסור שנתערב בהיתר ונימוח בתוכו שצריך ששים לבטלו (כ) אלא אפילו מכירו והוא שלם (ו) וזרקו צריך ששים כנגד כל האיסור שאין אנו יודעין כמה יצא ממנו (ז). (כלא) לפיכך [ה] המבשל בקדרת איסור שהיא בת

ד ולא מיבעיא היכא שהאיסור נתערב בהיתר ונימוח בתוכו

ח ולא מיבעיא וכו' עד לא שנא הן של חרס או עץ או מתכת. כלומר אין להקל בשל עץ ומתכת כיון למחוזר להכשרו לאין צריך לשער בכולו אלא באומד יפה כמה יצא ממנו ולשער בו בקבלת הרלב"ל אלא לא שנא ועיין בבית יוסף אחר כך כתב לדעתו פרץ החמיר בכף של מתכת יותר משל חרס היפך קבלת הרלב"ל:

ט ומ"ש אלא אפילו מכירו והוא שלם וזרקו וכו'. כלומר דבמכירו והוא שלם פשיטא לצריך לזרקו אפילו מי אוכלא ששים אלא לאפילו בחלב שבפל לקדרה וכיומות ואוכלא ששים מתי צריך להסיר השומן הלף למעלה וכן כתב בהגהות מרדכי לחולין ע"ס הבוקא לאם כפל חלב לתבשיל ליתן שם מים לוכיון והשומן לף למעלה והשאר מותר עכ"ל, ומיהו בדאוכלא ששים לכל מאי לאפשר להסיר את האיסור צריך להסירו אף על גב דאוכלא ששים אבל בדאוכלא ששים אין לקמוך על הקדה זו לאף על גב דעכשיו מסיר החלב כבר נאסר התבשיל מתחלת נפילה שבתן בו טעם ונאסר ואפשר לקוחטו אסור וכך פסק מהרמ"ל בתורת חטאת כלל פ"ה (דין ח) וכ"כ בשאיסור והיתר הארוך כלל כ"ג קוף קימן ט' וח"ל והשיב הלב"ן (שיין סי' שיח) חלב שכפל לקדרה ומסם אם יש ששים תלוה לאמן בו מים קלים לקרוס החלב ולהסירו עכ"ל אבן בהגהות שבקוף הספר כלל כ"ל קימן ו' כתב בהיפך וח"ל ומכל מקום טופת חלב שכפל לתוך רוטב של בשר כתב במרדכי פרק גיל הבשה שיפפון עליו מים לוכיוס ויסיר כל השומן הלף עליה למעלה והבשאר מותר אפילו לוכא ששים עכ"ל ושמא היינו מטעם שאין החלב מתערב ברוטב אלא לפה למעלה וכל איסור שאפשר להפרישו לגמרי לא אמרינן לגזיה מתיכה עלמה נעשית נבלה ואפשר לקוחטו אסור ואין שייך בזה משום ביטול איסור שהרי אינו מבטלו לגלגו אלא מוציאו לחוץ לגמרי הלא אין החלב מתערב ואין צריך ששים ולהרי צריך להסירו אפילו אוכלא ששים מאחר שיכול להסיר האיסור ולהסירו וכן משמע גם כן בדברי המרדכי שאין מחלק בתקנה זו בין אוכלא ששים לאוכלא ששים עכ"ל. ואף על פי שדברים אלו נכונים בטעמם ולא קשה מאפשר לקוחטו אסור לאין זה אלא בתחילה שקבלה טעם של איסור אבל לא בדבר לא כגון רוטב שאין שם אלא התערבות איסור עם היתר וכשמפרים ומבטיל איסור מן ההיתר בשאר בלבדו וכמו שבתבאר בסימן ל"ב (סי"ל ד"ה כתבו התוספות) מכל מקום תלחר שבתב בפיוס בשם רלב"ן דבלוכא ששים אין לו תקנה להסיר אין להקל לבתחלה ☒ אבל בדיעבד אין לחוש כל"ל ועיין בס"ל בסימן ל"ט (ק"ג ד"ה כתב המרדכי) וע"ל קוף קימן ק"ל בדין איסור פגום אף על פי דשרי צריך להסירו כל מאי לאפשר.

כתב המרדכי פ"ה (סי' תרפה) בשם לקבי"ם (חולין סי' אלף קא) הולך משערים ששים נגד כל הכלי האסור ממלאים כלי גדול מלא מים ויתן הקדרה האסורה תוך אותו כלי והמים הוצאים (הוא שיעלה) [הן הן שיעור] דופני הקדרה ושער בהיתר כנגד אותם המים:

כנגד כל האיסור וכו'. בפרק גיל הבשה (מ:) אמרינן כחל בששים ואינעא לן כי משערינן בדידיה משערינן לו בתמאי לנפק מיניה משערינן ומהדרינן פשיטא לבדידיה משערינן אמאי בתמאי לנפק מיניה מכא ידעינן: [בדק הבית] וכתב בארחות חיים (הל' איסורי מאכלות אות יג) ובכל מה שהוא דומה לכחל כגון לב וכבד משערין במה דנפק מיניה לפי אומד הדעת ולא (בעינן) [משערין] בדידיה דדוקא בכחל משערין בדידיה משום דעשאוהו כחתיכת נבלה אבל בעל התרומה (סימן מח) כתב דבכולן משערין בדידיה דאי במאי דנפק מיניה לא ידעינן וכן דעת הרשב"א (תחה"א ב"ד ש"א א ע"ג ובקצר שם ע"א) וביאר עוד ואמר לא באיסורי תורה אמרו אלא אפילו באיסורים של דבריהם עכ"ל [ע"כ]: ומ"ש לפיכך המבשל בקדרת איסור שהיא בת יומא או תוחב כף של איסור בהיתר וכי האי גוונא בבשר בחלב צריך ששים כנגד כל הקדרה וכו'. כ"כ הרשב"א בת"ה (סס) ולף על פי שכתב בשם הרלב"ל ז"ל (תמים דעים קי' ז) אלא אמרו אלא בלוקור שאינו מוחר להכשרו ככחל וכיולא בו וכן בקדרה של חרס שאינו יולא מידי דפיו לעולם אבל בקדרה של מתכת וכף של עץ וכיולא בו אין משערין בכולו אלא לומרין לומר ופה כמה יצא אמנו ומשערין בו כבר כתב דלכשון נראה עיקר וכתב שכן דעת רבותינו הלרפתים וכן דעת הרמב"ן ז"ל (חולין ל"ז: ד"ה בדיליה) וגם מדברי הר"ן בפ"ה (לא. ד"ה וכחל עלמו) נראה שהוא נוטה לקבלת התוס' לכיון לתלינו טעמא משום דלא יהעינן כמה נפק מינה אפילו בדבר המוחר להכשרו משערין בכולו:

כתב המרדכי פ"ה (סי' תרפה) בשם לקבי"ם (חולין סי' אלף קא) הולך משערים ששים נגד כל הכלי האסור ממלאים כלי גדול מלא מים ויתן הקדרה האסורה תוך אותו כלי והמים הוצאים (הוא שיעלה) [הן הן שיעור] דופני הקדרה ושער בהיתר כנגד אותם המים:

דרכי משה

(ד) וכן כתב במרדכי פ' ג"ה (דף תשל"ה ע"א) (סי' עתר) בשם ספר התרומה (סי' מח ד"ה הלכך) דאנו נוהגין כר"ת. וראבי"ה (חולין סי' אלף קא) כתב דהמנהג כרש"י וכן היה נוהג אביו ר"י הלוי עכ"ל ובהגהות מימוניות פרק ט"ו (דפוס קושטא ה"ו) בשם סמ"ק (סר"ס רד) ונוהגו העם כר"ת בין במין במינו דבטל בששים בין בטעם כעיקר שהוא דאורייתא וכן פסק בש"ד (סי' לט) ובאגור (סי' אלף רסה רסו) ובאר"ה (כלל כג דין ד) וכ"פ בב"י וכן המנהג: (ה) וכתב האר"ה כלל כ"ג (דין יז) כל דינים אלו וכתב לבסוף והני מילי כשהן שלמים אבל החתוכים הכל מיקרי חתיכות, חתיכות דג או חתיכות עוף עכ"ל. נראה מדבריו דסבירא ליה דבכי האי גוונא הוי מין במינו דבחר שמא אזלינן הואיל וכולהו מיקרי חתיכות דג או עוף אם כן שמן שוה ואין דבריו נראין דאין זה שמן העצם שנלך אחריו לענין מין במינו כן נראה לי:

(ו) היכא דמכיר האיסור פשיטא דצריך לזרקו אף על גב דאיכא ששים ונ"ל דלהכי כתב המרדכי בהגהת חולין (דף תשמ"א ע"ג) (סי' תשם ד"ה פרק ששי) בשם הרוקח יא) דאם נפל חלב לתוך התבשיל דיתן לשם מים צונגין והשומן צף למעלה והשאר מותר עכ"ל ונראה דמיירי שיש בקדרה ששים ואפילו הכי צריך לעשות כן להסיר כמו אם היה מכירו שצריך להסירו הואיל ויכול להבדילו מן המאכל אבל אי ליכא ששים פשיטא דלא מהני תקנה זו. דאף על גב דמסיר החלב עצמו מכל מקום הטעם נשאר שם ולכן ודאי לא מיירי אלא בדאיכא ששים כן נ"ל. ואחר שכתבתי מצאתי בארוך כלל כ"ג (סוף דין ט) שפירש דברי המרדכי כמ"ש: (ז) ובארוך כלל כ"ד (דין ב) אפילו התחיכה עבה כמו בראשונה ואפילו נפלה למאה קדירות בזה אחר זה צריך לשער בכל קדרה נגד כולה אבל אם נפלה שני פעמים לקדרה אחת אין צריך לשער רק פעם אחת נגד כולה עכ"ל. ולעיל סימן צ"ד (ארוך אות ג) כתבתי אפילו נודע בנתיים יב) אין צריך רק ששים אחד וע"ל:

פרישה

(כ) אלא אפילו מכירו והוא שלם. פירוש אלא לאינו בו שום שיטו מאחר היה בתחלה וגם לא יהעינו שנפלנו ממנו שום לכר כגון קערה וכף וכלתקיק וזה אין נלמד מכחל הנ"ל דיש לומר דשאני כחל דנפלנו ממנו חלב כולאי אף שהוא נראה גדול בתחלה זהו מכח המים שנכנס בו במקום החלב שיאלא ממנו: (כלא) לפיכך המבשל בקדרת איסור כו' בקדרת איסור כו' אלא אפילו מכירו והוא שלם. פירוש אלא לאינו בו שום שיטו מאחר היה בתחלה וגם לא יהעינו שנפלנו ממנו שום לכר כגון קערה וכף וכלתקיק וזה אין נלמד מכחל הנ"ל דיש לומר דשאני כחל דנפלנו ממנו חלב כולאי אף שהוא נראה גדול בתחלה זהו מכח המים שנכנס בו במקום החלב שיאלא ממנו: (כלא) לפיכך המבשל

דרישה

(ה) המבשל בקדרת איסור כו' או התוחב כף של איסור כו' ל"ש הן של חרס או של עץ או מתכת. הנני כותב לך חילוקי דיעות בזה ועל פי זה יתבארו דברי רבינו דע שהרמב"ן סבירא ליה אף על פי שנשתמש כף זו תחלה בבשר ואחר כך ניער בה באותו יום כזית חלב וחזר ותחב אחר כך בקדרה של בשר אין צריך ששים אלא נגד כזית של חלב ולא אמרינן כשניער בה כזית חלב נעשה בליעתו הראשונה של בשר מחלב נבלה דאין איסור בלוע אוסר היתר בלוע להצריך ששים נגדו והוא דלא כדעת הרשב"א שכתבתי בפרישה (אות כד) וגם דעת הרמב"ן כתבה הר"ן והמרדכי ס"פ גיד הנשה גם בעל ש"ד (סי' נה) ותורת חטאת ומורי ורבי (יש"ש פג"ה סי' לו) אבל גם הרמב"ן מודה שאם נשתמש כף זו בקדרה של בשר הרבה פעמים וחזר ותחבו ביומו בקדרה של חלב דבעינן ששים נגד כל הכף דהא לא ידעינן כמה נפק מינה וזהו דעת התוספות אבל הראב"ד כתב דדוקא בכלי חרס אבל בכלי עץ או מתכת שיכול להגעילם וחוזר להיתרו אין משערין אפילו בכי האי גוונא בכולו אלא באומד יפה כמה יצא ודעה זו כתוב גם כן בת"ה והר"ן שם אבל כתבו שהעיקר כדעת התוס' להחמיר בכלי עץ ומתכת הבלועים הרבה אבל בכלי חרס חדש שנפלה עליו אפילו טיפת איסור פסק רמ"א בח"ז בכלל וסימן נ"א סעיף ב' ובכלל פ"ה סוף סעיף ט"ו וסעיף ט"ז דנעשה כולה נבלה דדוקא בכלי עץ ומתכת דחוזרין להיתרן בהגעלה אין הכלי נעשה נבלה ומשערינן במה שבלע לחוד מה שאין כן בכלי חרס והוא הדין לדידן דאמרינן חתיכה נעשית נבלה אפילו בשאר איסורין אם היה כף של עץ או מתכת בלוע מהיתר ואחר כך ביומו נבלע בו כזית איסור צריכין ששים נגד כל הבלוע או נגד כל הכף אבן רמ"א ז"ל בתורת חטאת שלו שם סימן נ"א סעיף ב' פסק דבמקום הפסד יש להקל בשאר איסורין חוץ מבליעת בשר בחלב כיון דרוב הפוסקים הסכימו דלא אמרינן חתיכה נעשית נבלה כי אם בבשר בחלב אף על גב דאנו מחמירין בכלים אין להחמיר וכל שכן בזבוב דהרבה פוסקים פסקו דבביטול ברוב סגי כיון שהוא דבר מאוס: והשתא נבוא לבאר דברי רבינו דמה שכתב תחלה דאם בשלו בקדרת איסור צריך ששים נגד כולו ואין חילוק בין קדרת חרס או עץ או מתכת רצה לומר אף על גב דבכמה דינים יש חילוק בין עץ לחרס כמ"ש, בהאי דלא ידעינן כמה בלע אין חילוק. ומ"ש רבינו כף ישנה

הגהות והערות

יא) עיין ספר האסופות מתלמידו סי' צז. וראב"ן סי' שיא: יב) אולי צ"ל אפילו לא נודע בנתיים עיין בד"מ הארוך סי' צד אות ג:

ד י) [יג] איסור שנתבשל עם היתר אפילו מכירו והוא שלם וזרקו צריך ששים כנגד כל האיסור מפני שאין אנו יודעים כמה יצא ממנו לפיכך המבשל בקדירת איסור שהיא בת יומא או תוחב כף של איסור בהיתר יא) צריך ששים [יד] כנגד כל הקדרה וכנגד כל מה שתחב מהכף שאין אנו יודעין כמה בלעו יב) [טו] בין שהם של חרס או עץ [טז] או מתכת:

הגה [יז] וכלבד שבלעו על ידי רתיחת אש שהבליעה הולכת בכל הכלי יג) לא אבל על ידי רתיחת מליחה אינו נבלע יד) (יא) בכלי רק כמי קליפה לב ואין צריך לשער רק כמי קליפה (מרדכי פכ"ה ובאחרון כלל כ"ל) וע"ל סימן ק"ט:

יא ויש מי שמחמיר בכף של מתכת להצריך ששים כנגד כולו אפילו לא הכניס אלא מקצת משום דחם מקצתו חם כולו:

הגה טו) וכהגין כקבלה הראשונה [יח] וכל איסור שמבטלים בששים לג אם מכירו צריך להסירו משם אף על גב דבכר מתבטל טעמו בששים (ז) טז) ולכן אם נפל חֵלֶב בב) לתוך התבשיל ומתבטל טעמו בששים צריך ליתן שם מים לוכנים וטבע החֵלֶב להקפיא ולצוף למעלה על המים (יב) ויסירנו משם למחר דאפשר להסירו הוי כאילו מכירו וצריך להסירו משם (הגהות מרדכי בחולין ובאחרונה כלל כ"ג) [יט] איסור שנתבטל בקדירה והסירוהו משם ונפל לקדירה אחרת צריך לחזור ולבטלו בששים נגד כולו וכן לעולם [כ] אבל אם נפל לקדירה הראשונה שמי דעמיס אין צריך רק ששים אחד כנגדו (באחרון כלל כ"ל דין ב') ועיין לעיל סימן ל"ד:]

ה (ה) [כא] יג אם ידוע כמה הוא האיסור כגון האיסור כגון כף קדירה של בשר אין צריך אלא שבטל אבל כף יבשה שניער בה כזית חלב ואח"כ ביומו ניער בכולה עד כאן לשון הטור וש"ה סימן קפ"ג כד) פירש דברי הטור ל"ל אין כלי נעשית נבלה אבל כף יבשה וכו' פירוש שהיום ניער הרבה פעמים בבשר ותחבה לחלב תוך מעת לעת צריך ששים נגד כולה וכבי קאמר הטור אם הוא חדש לגו"ע קגי נגד האיסור ואם הוא ישן לגו"ע צריך נגד כולה (אלא אם כבר ע"כ) [הגהות הט"ז] אבל אם יש בבר [ע"כ] איסור בכף מתחת הט"ז] שיש פלוגתא כן משמע בת"ח שפירש כן דברי הטור וכב"י פירש בדרך אחר חכון תוקף פירושו אף שאין זה לשונו ממש להטור ק"ל כדעה ראשונה של רשב"א (תוס"א ד"ל ע"ד ע"ג) שתבינו ב"י ולא כדאמרי"ן (חולין ז. ד"ה בדיה) דהיינו שגם בבלוע בכלי אחרינו מתיכה עצמה נעשית נבלה ומצלה הא"ק הטור דוקא אם הכף חדש ובלע כזית חלב ואלו דוקא חדש ממש אלא הוא הדין כף שנשתמש בו כבר קודם מעת לעת בשר הרבה והיום בלע כזית חלב ואחרתי קרי ליה חדש לכל שאינו בן יומו הוה ליה כאילו הוא חדש כיון שאין טעם שלו אוסר על כן אין שייך בו נעשה נבלה דאם בשעת בליעת החלב היה היתר על כן אם תחבוהו אחר כך לבשר אין צריך ששים רק נגד הבליעה של חלב. אבל אם היה כף יבשה פירוש שהיום אחר שנשתמש בו בשר הרבה ואחר כך בלע כזית חלב בשעת הבליעה היה בו איסור בשר בחלב חשבינן לכל הבלוע שבו דהיינו בליעת בשר שבו לאיסור כי אתיכה עצמה נעשית נבלה ואם אחר כיון שאין אנו יודעין כמה היה תחילה בליעת הבשר על כן משערינן כנגד כל הכף כיון דכל הבליעה שלו נעשה איסור מכח אתיכה עצמה כ"כ ואין להקשות מדברי הטור כי ק"ז בהולאת זבוב ולא נגד הכף לדוקא הכא בבשר בחלב אחרינן אתיכה עצמה כ"כ

ד לג אם מכירו צריך להסירו משם. נראה לי דמדאורייתא הוא ממ"ש הר"ן פ"ק דסוכה על מתני' העושה סוכתו סוף ז"ה וגרסינן דאין סכך מחובר שערבו עם תלוש הוי ביטול ממש כיון דיכול להתירו ולעמוד עליו עי' ס"ז א"ח סימן (תרל"ג) [תרל"ב] סק"ג:]

לד צריך ס' נגד כל הקדירה. דוקא באיסור וודאי לא באיסור ספק באר היטב בשם רדב"ז: לה כיון דאפשר להפריד. עי' סי' צ' ס"א גבי כחל ואם קרעו כו' מותר לבשל ומ"מ בלא קרעו צריך ס' נגד כל הכחל והרי פירוד זה דכחל עדיף דיפרוד האיסור מהיתר משא"כ בהגעלה וכמ"ש בס"ז סק"ח:

הגהות והערות

כב) עיין בערוך השלחן סעיף נ"ה שצריך לנקד חלב בקמץ מדברי האיסור והיתר שתפס לשון סיפת חלב שנפל לתוך רוטב של בשר, ועיין בב"ח סעיף ט, שבתוך דבריו מביא דברי האר"ה (הערוך השלחן ציין לציין עליו) ואעפ"כ משמע משם דגרס חלב בצירי שכתב בתחילת דבריו: "בחלב שנפל לקדירה ונמוח":

כג) לאו דוקא משום נעשית נבילה אלא דאי אפשר לסוחטו והתחיכה נשארה באיסורה:

כד) בדפוס ראשון כתוב "ע"כ לשון רמ"א וח"ה סימן קפ"ג פירשו דברי הטור" וכו', ובפרמ"ג מגיה שצ"ל ע"כ לשון הטור. ובאמרי בינה מגיה וח"ח כלל פ"ה. ויש מגיהים "עד כאן לשונו, רמ"א וח"ה סימן קפ"ג פירשו וכו'". והוא דהט"ז הביא מקודם דברי הטור, וסיים עכ"ל, ואח"כ כותב דהרמ"א ובת"ה פירשו דברי הטור וכו', וסיים כן משמע בת"ח שפירש כן דברי הטור, ור"ל כי עוד לא כתב באיזה ספר מביא הרמ"א הפירוש, לכן סיים דהוא בת"ח:

כה) עיין בפרמ"ג שלא מצא שם, ע"ש:

באר הגולה

י טור וכן כתב הרשב"א מהא דלמעלה נבי כחל מי דעשין כמה נפק מינה מוזלין לף ל"ז:

יא שם בשם ר' פרץ:

יב שם וכ"כ הרשב"א בת"ה:

גליון מהרש"א

לא אבל ע"י רתיחת מליחה כו' רק כדי קליפה. עי' גליון סימן צ"א ס"ה בהג"ה אחרונה:

לב וא"צ לשער רק כדי קליפה. עי' ש"ך סימן צ"א סק"ח:

לג אם מכירו צריך להסירו משם. נראה לי דמדאורייתא הוא ממ"ש הר"ן פ"ק דסוכה על מתני' העושה סוכתו סוף ז"ה וגרסינן דאין סכך מחובר שערבו עם תלוש הוי ביטול ממש כיון דיכול להתירו ולעמוד עליו עי' ס"ז א"ח סימן (תרל"ג) [תרל"ב] סק"ג:]

לד צריך ס' נגד כל הקדירה. דוקא באיסור וודאי לא באיסור ספק באר היטב בשם רדב"ז:

לה כיון דאפשר להפריד. עי' סי' צ' ס"א גבי כחל ואם קרעו כו' מותר לבשל ומ"מ בלא קרעו צריך ס' נגד כל הכחל והרי פירוד זה דכחל עדיף דיפרוד האיסור מהיתר משא"כ בהגעלה וכמ"ש בס"ז סק"ח:

לו איסור שנתבשל כו' וכן חתיכת כו' וערש"ו שם ושם צ"ז ב' כחל בששים כו' וכחל עצמו אסור ועבה"ג: [יד] כנגד כל בו'. שם צ"ז ב': [טו] בין כו'. ר"ל לאפוקי מדעת הראב"ד שכתב דוקא בשל חרס דומיא דכחל שא"א להפרידו דכחל עצמו אסור משא"כ בשאר כלים דאפשר בהגעלה משערינן באומד יפה: (ליקוט) בין כו'. לאפוקי מהראב"ד וכתב והיאך אפשר שנשער בכולו וכאלו כולו אסור והרי אתה מכשירו בהגעלה אבל בת"ה הקשה עליו דא"כ כחל נמי דאף שעתה אין לו הכשר מ"מ קודם שנפל הרי אתה ממרקו בקריעה וטיחה והיאך אפשר כו' ועוד כיון שאמרו בגמ' משום דלא ידענינן כמה נפיק מה לי חתר להכשירו או לא וכ' וכ"ד רבותינו הצרפתים וכ"ד הרמב"ן ז"ל (ע"כ): [טו] או

ביאור הגר"א

[יג] איסור כו'. גיד הנשה שנתבשל כו' וכן חתיכת כו' וערש"ו שם ושם צ"ז ב' כחל בששים כו' וכחל עצמו אסור ועבה"ג: [יד] כנגד כל בו'. שם צ"ז ב': [טו] בין כו'. ר"ל לאפוקי מדעת הראב"ד שכתב דוקא בשל חרס דומיא דכחל שא"א להפרידו דכחל עצמו אסור משא"כ בשאר כלים דאפשר בהגעלה משערינן באומד יפה: (ליקוט) בין כו'. לאפוקי מהראב"ד וכתב והיאך אפשר שנשער בכולו וכאלו כולו אסור והרי אתה מכשירו בהגעלה אבל בת"ה הקשה עליו דא"כ כחל נמי דאף שעתה אין לו הכשר מ"מ קודם שנפל הרי אתה ממרקו בקריעה וטיחה והיאך אפשר כו' ועוד כיון שאמרו בגמ' משום דלא ידענינן כמה נפיק מה לי חתר להכשירו או לא וכ' וכ"ד רבותינו הצרפתים וכ"ד הרמב"ן ז"ל (ע"כ): [טו] או מתכת. לאפוקי מהר"א ועי"ל ר"ס צ"ד: [יז] ובלבד כו'. כמ"ש שם צ"ז ב' מכלל כו': [יח] וכל איסור כו'. כמ"ש במתני' הנ"ל אם מכירו כו' ובירושלמי פ"ב דערלה שאור של תרומה שנפל לתוך העיסה הגביהו ואח"כ נתוקמצה העיסה ה"ז מותרת. ודכוותה תאנה של תרומה שנפלה לתוך. מאה הוגבהה א' מהן ואח"כ הוכרה התרומה תהא מותרת תמן לא הוכר האיסור ברם הכא הוכר האיסור: [יט] איסור שנתבטל כו'. שם אלא מעתה נפל לקדירה אחרת כו' וערש"ו שם ד"ה כיון כו': [כ] אבל אם כו'. כ"מ שם דקאמר לקדירה אחרת ול"ק לאותה קדירה ב"פ דהא קאי אנתבטלה בס' ואע"ג דבלוע שבו נ"נ והוי כאיסור אחר שנפל דאוסר כמ"ש בסי' צ"ט ס"ו בהג"ה והטעם דהא אותו הבלוע הוי בקדירה מין במינו

ביאור הגר"א

ובכה"ג אוקמוה אדאורייתא ברובא וכמ"ש הרא"ש בפ' ג"ה דמין במינו בס' גזירה אטו שא"מ משא"כ בכה"ג דליכא למיגזר דא"א באותו קדירה אלא במינו ועש"ך סי' צ"ד ס"ק ה': [כא] אם ידוע כו' דלא כו'. ע"ל סי' צ"ב סס"ד בהג"ה:

באר היטב

נפיק מיניה (דאז) [וגם] הוי מאיסורים של דבריהם אפ"ה אין תולין להקל והטעם כתבו הפוסקים דספק התלוי בחסרון ידיעה לא מקרי ספק דדעת שוטים הוא זה משא"כ אם בא הספק מכח שנשפך והר"ן כ' משום דבדבר שא"א לעמוד עליו אי אזלינן לקולא יהיו כל האיסורים בספק וכל א' ישער במה שנראה בעיניו ולפיכך באו חכמים להשוות מדותיהן אבל במה שאינו בא אלא באקראי בעלמא כגון שנשפך וכה"ג אזלינן לקולא והט"ז הקשה כו) איך אמרינן כאן דחסרון ידיעה לא הוי ספק ובסימן פ"א מתירין גבינות הטריפות ע"י סירכא וכן בכחל משום שאם היינו בקיאין היה אפשר להתיר על ידי בדיקה וה"ל ספק ספיקא אלמא דחסרון בקיאות הוי ספיקא ותירץ דגבי גבינות איכא ספק לכל העולם ובכחל איכא תקנה אחרת לשער בכולו משא"כ כאן דעכ"פ איכא איסורא בודאי אלא דלא ידעינן אם יש שם ס' לכך אסור וע"ש באריכות (ובנה"כ תירץ דהכא הוי שפיר חסרון חכמה כיון דא"א לעמוד על שיעורו אבל התם מדינא אפשר למבדק בפושרין ובנפיחה רק דמחמרינן לומר דאין אנו בקיאין לכן הוי ספק מעליא ע"ש): (יא) בכלי. כ' הש"ך דוקא בכלי אבל בדבר מאכל ק"ל דנאסר כולו ואפילו בכלי דוקא אם נאסר ע"י מליחה או ע"י עירוי אבל אם נאסר ע"י כבישה כו) צריך כולו גם כן לשער נגד כולו וע"ל סי' צ"א ס"ה:

(יב) ויסירנו. כתבו הס"ז וש"ך אבל בפחות מס' לא מהני תקנה זו דהא אם תחב כף של בשר בקדרה של חלב ואנו רואין הכף כמו שהיה בתחלה אפ"ה אמרינן שהטעם יצא ממנו ה"נ בחלב לתוך היתר אע"פ שאח"כ צף למעלה מ"מ הטעם שלו נפלט ולא אמרינן תקנה זו אלא לחומרא בדאיכא ס' אבל בדליכא ס' ודאי חתיכה עצמה נ"נ ולא מהני אח"כ שיצוף למעלה ודלא כב"ח שמתיר בדיעבד:

משבצות זהב

(ז) ולכן. עט"ז דבעינן ששים ותקנתא מיס לוגיס למומלא הוא להוה כמכירו. וכן הסכים הש"ך לות (י"ז) [ע"ז] וכ"ה בת"ח כלל פ"ה לין י"ז (וט"ס פ"ב) וכ"כ הפר"ח לות ט"ו והס"ת לות י"ח לף ללא למי לתמיכה שקילקה וגדולה כבלמשוכה לתמרינן פלגה וכלגה מהיתר וזה לא שייך בחלב מכל מקום טעם בולע ממנו וע"ש בס"ת וכנון הוא. ולקמן אחבר לין של הב"ח ז"ל. ובכר"ו לות ו' היקל כשהמלכל מתקלקל ע"י ליגון כמו לקמן קי' ק"ב (ס"ג) בכלי ע"י הנעלה וע"ש. ויש לחלק ביניהן כי כאן הוא כמכיר היקיור. ויש לעיין בחֵלֶב לבוטב שומן לאם יכון והיה עכ"פ בשומן היתר רוב נגד החֵלֶב ומן התורה בטיטו ברוב: כתב הפר"ח לות ט"ו בשם הר"מ ז"ל שומן לאיסור על גבי יין יקפה השומן, וע"ג מי כלי קליפה מהאיר. ומש"ס קוף הלכות תרומות (פט"ו הי"ח), והבית לחם יהודה לות י"ל העתיקו. ומלה להיהו לוגן בלוגן ולא שהה מעל"ע הא ברותחין לא נגע מחלב וטעמו לות ביין ולריך ששים עכ"פ, ועפ"י קכ"ח ס"ח בהג"ה וס"ת שם, ושם לחבר: ודע לשמכמה פחני לש"ס הב"ח לף שלין ששים נגד החלב שני כמו שלגול, בלא כפל חלב רותח מהותך למשקה לוגן בנפסק הקילוח (ובלא נפסק ע"י עוכוי שהעמוד הקילוח יורל למטה לחבר בשומן ק"ל (שפ"ל ו) גבי עכבר שנמלא בשומן עיין לו"ח קימן שי"ח קי"ח וכמ"ח לות ל"ה ולקמן בק"ל יבואר יחי') ולשם כלמר לדמיקר בלא כ"ק ויש ששים נגד הקליפה לו לחותר לפילו בלין ששים עכ"י (ל"ב) [ל"ח] (ק"ד) אם כן לא מימא כיון לבתעבד תחלה גוף החלב יט) לא שייך חכ"כ כיון שלפשר להפרילו ע"י ליגון שלף למעלה לא שייך חכ"כ כה"ג כמבואר לקן ובלוכתי טובא מילי להוה לחליחה כ) שבשר תפל שבלע ממקום לחר כ") ולף לחמליחה לין לרוחה ללא בשאר כלל בתוכו מ"מ מבואר בהרבה מקומות מלו"ח כן ומש"ה בכלי מתכות לא שייך כ"כ עש"ך כלן לות כ"ח: (ח) אם ידוע. עט"ז. הכה הסס"ל והר"ן פנ"ה והלחם חמולות פנ"ה לות קי"ז הכילו מחלוקת הרמב"ם והרמב"ן, כי הרמב"ן קובר בב"ח גופא בכלי לין כ"כ המשל בזה כף בלוע מבשר הרבה ובלע זית חלב ותחב לח"כ לבשר ל"ל ששים כי אם בגד זית חלב דבלוע בכלי לא כ"כ כמו לחמרינן (חולין עא.) לין טומלה בלועה מטמא שהרה בלועה ה"ה לין לאיסור בלוע בכלי (ולא בחולב) לוסר היתר בלוע (ולבעתי י"ל ללא הוה לרך ביטול בכך), והרמב"ם חולק ולומר דבלוע בכלי חב"כ. ולשון הטור ע"ש והט"ז הבילו. ומ"ש הט"ז עכ"ל רמ"ם ות"ח קימן קפ"ג כו', הוא טעות סופר וכן לריך להיות עכ"ל הטור ות"ה קימן קפ"ג כו'. וילה בזה להתנומת הלשן קימן קפ"ג בקופו כתב וז"ל ובוודה לעה כמי כתב והיכא שיוצע לבו האיסור שבכף לא נשער בגד כולו עכ"ל, ומתכוין למ"ש הטור כאן אבל כף ישבה ללא יעשינן כמה בלע הא יעשינן כמה בלע על לרך מבל כף בשר ובלע זית חלב בבלוע בכלי לא כ"כ בקבלת הרמב"ן ז"ל. ומ"ש בקי' ק"ז (ומ"ש ק"ו ע"ס) הוליא שבוב בכף י"ל שכף כ"כ והטור כתב ובלה לחין לחוש לחין נשער אלא בגד האבוב אלמא דהטור קובר דבכלי לא כ"ב, לחין לומר דהטור הוא לשיטתיה לחין חב"כ בשאר איסורין לת"מ הוא לבאר אלר"ת לחב"כ בשאר איסורין הלין עם הו"ל, אלא ש"מ דס"ל דבלוע אין כ"כ כ"כ הלרשה בקימן ק"ז לות (ו') [ח'], ועיין (לרשה) [פרשה] כאן לות כ"ג וכ"ח לות יו"ל ועיין הגהות ש"ל כלל כ"ה (לות ה) וכ"ה (לות ז) ופ"ה (לות טז). אבל הב"י קובר שהטור קאמר בקבלת הרשב"ם והיינו מלכתב הטור כף מלש ולא אמר ריבוטא עפי כף יבן ובלע זית חלב ש"מ הרשב"ם קובר וזה שקיים יבן ולא יעשינן כו' וכ"כ זית בבלע עם מה שבכף בלוע. וזה שהבית בכאן בקבלת מ' בקאמר הוא לעת הרשב"ם ויש מי שאומר הוא לעת הרמב"ן דבלוע בכלי לא כ"כ לף בב"ח וכ"ש שאר איסורין (למשוש לאמ הבב"ח גזרו) והלכה כלעה מ' שהבית בקאמר בלבבו כמ"ש הרמ"ע (קימן לז) עיין בהכהגת לו"ה קימן רמ"ב (בקיטור לות ה), וכן קיים רמ"א להעיקר בקבלת מ' בלמוכח מעיקת חלב בגד הריקן דבעינן ק"א בא) פעמים ק"א לאלמא בלוע בכלי כ"כ וכבעינן לאיסור קמן.

שפתי דעת

י) איסור כו'. אפילו איסור דרבנן, ש"ך. וראיה מכחל דרבנן דצריך נגד כולו (חולין צז:) ואם סומכין אקפילא כה"ג יבואר באות כ"ט: יא) צריך ששים. עש"ך. ולפעמים יש ס' בנחושתו דק כמ"ש בסימן צ"ג אות א' גם אם ידוע כמה בלעה הקדירה:

יב) בין שהם. עש"ך דלא תדחוק לומר דהמחבר הכי קאמר דאין חילוק בין חרס לעץ ומחכות דלרמ"א (בס"ה) יש חילוק בין חרס דנ"נ החרס אפילו ידוע כמה בלע איסור ומחכות י"א חם מקצתו חם כולו לזה אמר המחבר דאין חילוק, לזה קמ"ל דאין פשט הלשון משמע כן אלא לאפוקי מסברת הראב"ד ומחכת אגב סיפא נקיט: יג) אבל. עש"ך. ועמ"י שם אות י"א דאף כלי חרס שאין מנוקב אין מבליע יותר מכדי קליפה ואם נשתהה בציר כשיעור שירתיח עס"י ס"ט בט"ז (ס"ק מא) וש"ך (ס"ק סח) דתליא בפלוגתת הפרישה (סי' סט דרישה יב) דהוה כבוש ואוסר בכולו ולדידהו לא הוה אלא כמליחה לענין כלים ושם החבאר כב): יד) בכלי. אבל מאכל אוסר בכולו ש"ך. ומשמע בכלי אף שהיה דבר שמן אין מבליע בכלי יותר מכדי קליפה ע"י מליחה כן משמע מסתימת לשון רמ"א. אף דהמעיין במרדכי פכ"ה תש"ו דמליחה רק כ"ק וא"כ לדידן דמליחה בכולו אפילו הכי פסק הר"ב דבכלי אין אוסר יותר מכדי קליפה, א"כ היה נראה דווקא בכחוש ולא בשמן ואף שאין אנו בקיאין מ"מ לכמה דברים אנו בקיאין לענין בלוע בלא רוטב עס"י ק"ה (ש"ך ס"ק יז יח כג), מ"מ מדסתם משמע דאין לחלק כג) וצ"ע: עוד יש לעיין אי נאסר כלי ע"י מליחה או עירוי ואח"כ עמד ריקן על האש וכלי ישן בן יומו אי אמרינן דמבליע מכדי קליפה לכל הכלי וג"נ הבלוע וצריך אח"כ לשער נגד כולו. ונהי אם בשלו בו לא אמרינן דנ"נ כולו כיון שיש ס' נגד הקליפה לא נ"נ הבלוע דלא הוי מופרד ויש חילוק בין אוכל לכלי עס"י צ"ד (שפ"ד ס"ק א ד הכג) נתבאר זה היטב. מ"מ בכלי ריקן חמה על האש מפליט ומבליע בכל הכלי ויהיה צריך אח"כ ס' נגד כולו ועס"י ס"ט בש"ך אות (ס"ג) [ס"ד] בקערה שמלח ואח"כ לח צונן לקערה חמה י"ל דקערה חדשה ר"ל שלא בישלו בה מעולם וכעת צ"ע בכל זה: טו) ונוהגין כו'. כמו שנתבאר בסימן צ"ד, ש"ך. ור"ל אף המחבר סובר סברא א' עיקר וכן כאן דעה ראשונה בסתם ושם ביארנו יע"ש: טז) ולכן. הש"ך הסכים כט"ז דבפחות מס' לא מהני הסרת החֵלֶב והשומן האסור. ומ"ש לסימן ק"ד לא מצאתיו שם מבואר בהסירו שלם כד) וזה מבואר כאן במחבר ואין ראיה לחֵלֶב דטבע לצוף מלמעלה ובורח ממשקה. ולענין הלכה וודאי צריך ס'. ועיין מ"ש בסימן קכ"א ס"א חבית שדבקו בחלב יע"ש:

הגהות והערות

כו) יש מגיהים שצ"ל איך אמרינן כאן וכן בכחל דחסרון ידיעה וכו' סירכא משום:

כז) יש מגיהים שצ"ל צריך ג"כ לשער:

אמרי בינה

יב) שיש חילוק בפירוש דברי הטור בין ב"י לרמ"א כו' עד כאן לשון רמ"א ות"ח סימן קפ"ג. צריך לומר עד כאן לשון הטור ות"ח סימן פ"ה פירש כו' כן צריך לומר: וכדי להבין החילוק שבין פירוש הב"י לדברי הטור לפירוש החורת חטאת

ציונים והגהות על פמ"ג

יח*) ועי' קי' קמ מס"ז קק"ט כלין סב'.

יט) צ"ל בגד נוף החלב לעשה נבלה ללא שייך וכו' (ז"ה):

כ) נראה ס"ל של בשר:

כ*) עי' פתוחה להלכות מליחה ס"ה לע:

כא) עי' קי' לב ס"ך ק"ק כה שכתב ק' פעמים ק"ל, וכן הגיה המגל שמוס בכל מקום שמוזכר בפמ"ג ק"ל פעמים ק"ל:

כב) וע"ע שם בשפ"ל ק"ק פב, ובקי' קה מס"ז קק"ל:

כג) עי' קי' ל"ל שפ"ל ק"ק יט:

כד) צ"ל והבאינו שלם זה מבואר כלן וכו' (מנ"ז):

בעצמו במימן ק"ח ס"ו ויש"ש בש"ך ס"ק כ"ב ובי"נ ובפר"ח שם ס"ק כ"ח דבכלים ליכא לחלק אם הבלוע כדוש או שבן וכן מחיים הפ"ם בב' קדרות לחתיר אחר אם הבלוע שכן: (ש"ך ס"ק ל"ח) מי' נר שקורין • נ"ב משמע דתחם נדיריה הוא פחותה משיעור קליפה וכן מבואר גם בש"ך מי' צ"ו ס"ק כ"א וסקשים האחרונים שהש"ך בעצמו כ' בסי' צ"ב ס"ק ו' בנדריה הוי קליפה עוד מקשים דהש"ך פוסק בסי' ק"ח ס"ק ד' ולעיל בסי' צ"א ס"ק ד' דנדרי אף בנפסק הקלות מבליע כדי קליפה: (ס"ו ס"ק ל') וכ"כ הש"ד לענין הצאצא וכו' • נ"ב יעוין בש"ך ס"ק ז':

סימן צג

(ש"ך ס"ק י') דנדריה נועצה הוי כקליפה • נ"ב יעוין בש"ך סימן הקודם ס"ק ל"ח: (נקה"כ על ס"ו דין ס' דאפילו בכ"ח לא נאמר • נ"ב צ"ע שמתר דברי עצמו ס"ש בסימן קכ"א ס"ק ס"ו וטצאתי שהפר"ח העיר בזה בסימן ק"ח ס"ק א' וסתלים שם להלכה דכ"ח חדש בולע מיד:

סימן צד

(ש"ך ס"ק נ') ס"מ איט מוליך בליעתו בכולו • נ"ב יעוין מג"א סימן תנ"א ס"ק כ"ד: (שם ס"ק ד') • נ"ב על קושית הש"ך למה א"צ ס' בהחיכה ל' י"ל משום דאיכא כ' צדדים להתיר דלמא יצא הכל בהחיכה ראשונה ושמא בהחיכה שניה ובכה"נ לא הוי כשם אונס חד הוא כמבן יעוין בדרמב"ם פי"ב מהלכות בכורים דין כ"א והבשנת הראב"ד שם: (שם סס"ק הנ"ל) וחסמ"ק לא כ' האי לישנא • נ"ב בסמ"ק שלפנינו א' אם חחב כף ב' פעמים צריך ב"פ סמ"ר: (שם ס"ק ח') לדעת הרב כ' אפילו לא הזה בקדירה אלא מים • נ"ב יעוין לקמן בס"ו ס"ק ז' ובש"ך ס"ק י"ו וס"ש שם על הלנון: (ס"ו ס"ק ו') וצ"ל דס"ל כמעם הב' • נ"ב יעוין ש"ך ס"ק ח' שאוסר הכף אף בשיש ש' בקדירה: (ש"ך ס"ק י"ו) ולא קאי איש במאכל מ' • נ"ב ר"ל דאם יש ס' אין חשש על המאכל אבל הכף אסורה ויעוין לעיל ס"ק ח': (שם ס"ק י"ח) אלא נראה דצריך לומר כמין הכלי • נ"ב ר"ל שאין לאכלו בכלי של בשר אם הכלי בי' שנתבשל בו התבשיל היה של חלב או לתיפך: (שם ס"ק כ"ב) אין הנקבתא כאן כנ"ל • נ"ב ויעוין סימן צ"ב ס"ד בדמ"א דלא אסורינן הנ"ג אם נתערב איסור לח בחיתר לח כו' ובש"ך שם ס"ק י"ד נם אי לא אסורינן הנ"ג אף ד"ש כר נ"ש אסור א"צ לשער נגד המים רק לבטל בס' נגד שיעור איסור שנתבטל בקדירה ויצא בתוך המים אבל אי אסורינן הנ"ג צריכים ס' נגד המים ולפ"ד ס' התרומה סימן ע"ה ואו"ה כלל ל"ד אי אין הנ"ג לא משערינן לפי המרובע וכיון שיש בשם עשר ידות הוא ס' בהבטיל נם צ"ע על הש"ך שהי"ל להקשות על הב"י בפשיטות דסח"ה נאסר נכי המים הנ"ג דלשיטת המחברים דלא אסורינן בשאר איסורים נ"ב לנבי עצמית הנבי"ח לבר אסורינן נ"ב ולא נבי דבר אחר שבא לתוכה בלוע של בב"ח דשם לא בלע בב"ח אם איסור אחר: (שם ס"ק כ"ג) אף הבצל מחבר • נ"ב בפלוחי חולק ע"ו ויעוין כנ"א סימן תמ"ז ס"ק ל"ח וכש"ו לקמן סימן צ"ו ס"ק ח': (ש"ו ס"ק י"ד) ומפלים ומבליע שפיר: • נ"ב יעוין במנ"י כלל ס"א ס"ק מ"ה שב' דרק מפלים ומבליע אבל לא מבטל כדמוכח מדברי הגמרא ר"פ בה"ב דף ק"ד ע"ב דמקשה מוף מוף כ"ש הוא יש"ש אמנם מדברי רש"ל פ' בה"ב סימן ע"א דכ' בחתם כונה"ל אבל החיכוה בשר כו' שמעון מ"ם בן הקדירה אם הי"ם דינו כבר ע"כ משמע לכאורה דדינו כבר כמש בם לענין ביטול ואפשר שסמך על מה שהפרש"ש אחר בצעצו דינו כבר עיין לעיל בס' נה"נ סימן ס"ד: (מחבר ס"ח) אם נפל לתוך מנאדים נבינה • נ"ב מבואר באחרונים שאין מורין כן: (ש"ך ס"ק ל"ד) דאל"כ בלא"ה מטיבה דשרי • נ"ב יעוין באחרונים שמקשים בסימן צ"א ס"ק ו' ובסימן ק"ח ס"ק י': (ס"ו ס"ק ט"ו) כ"כ ב"י • נ"ב יעוין בכנה"ם על הב"י שמביא דראי א"ב קאי על הדין הב' בגבינה חמה שנפל לקערת בשר בת יומא:

סימן צה

(ש"ך ס"ק א') וכרבתב בה"ח • נ"ב יעוין במנ"י כלל נ"ו ס"ק נ' ולהקר ס"ק ד'): (שם ש"ך ס"ק ד') אפילו דיעבד בנצלו • נ"ב וכפ' בלי' מביא שכן דעת הרבה מגדולי אחרונים ואיתא במנ"י כלל נ"ו ס"ק ב' ולהקר דעה אין היתר בדוחב של הדנים דלנבי הרוחב הוו כנצלה דליכא אלא ב' נ"מ א' לקדירה ומקדירה לחתים וטוכיה כן מהמרדכי בפ' אין מעמידין סעיה שבא לפני ר"י שבשלו דבש בבחבת של בשר ר"י והוריכן חם בקערה של חלב ב"י והתריהו משום דשבטנות בדבש הוי נפל"ם וכו' • אבל אם היה לשבח משמע דאסור משום דס"ל דנים שעלו בקערה דוקא אבל נצלו לא עכ"ל וכו' ויש"ש ובב"ש דף ק"נ ויעוין לעיל מ' נ"ר סעיף ב' ובש"ך ס"ה כ"ד אבל בס"מ איתא דהמרהש"ל אינו אסור רק לכתחה כמש הא לכלי חלב שרי בדיעבד ולדעת הריב"ן במרדכי הנ"ל אסור אף לכלי בדיעבד ויש"ש דמאבל שנצטבק הוי בנצלו: (ס"ו ס"ק ג') ובשניהם חמים • נ"ב המעיין בב"י מבין שאינו מבטר לומר דלמ"ד נצלו אסור אף בשניהם חמים אסור רק שב"ב שאוסר נם בשניהם חמים כמו בנצלו: (הנ"ה ס"ג) לא מיקרי מאבל דבר הרוף משום מעם חבלין • נ"ב בד"ם כ' שכן משמע מדברי רש"א מי' חש"ם אבל אין ראיה משום דבעינן שיהיה מהדבר הדריף ובכ"ל בדבר הבשל ובכ"ל בדבר הבא המשקה כמו חומץ שהחומץ בעצמו פונע בעינו בכלי ומלישות הכלי הלוכת בם דרך החומץ שהוא בעין ויעוין במנ"י כלל ס"א ס"ק ל"ט שכ' דרוב המאכל מבטל כח החריפות וראייתו כדין יתום מי' קי"ד ס"ח יש לדחות כמובן ויעוין מג"א מי' חס"ו ס"ק ל"מ ויעוין בש"ו מי' ק"נ ס"ק ב' שכתב בוה"ל בעינן עכ"פ בהכלין חלק גדול שהוא נרגש הרבה בקדירה: (שי"ך ס"ק ה') לכאורה משמע דאפילו לתתן דרך עיר • נ"ב בס' תל"ם מהלוט בעירוי גם המאכל אסור דהמאכל בולע ב' המעמים ביחר בשעת העירוי ונינו כבלי דאוסר הרב בהנ"ה ויעוין בס"ו ס"ק ט"ו וכפ' מנ"י כלל נ"ו ס"ק כ"ד ובנפפרי האחרונים כאן: (ס"ו ס"ק ח') נאף שזה מבש דין קדירה • נ"ב וכן מבואר מדברי רס"א בסי' צ"ד ס"ו: (שי"ך ס"ק י"ד) אלא מים גרידא הוי כלבתחלה ואבור • נ"ב יעוין לקמן מי' ק"ד ס"ו ובסי' ק"ב ס"ו: (ס"ו ס"ק י"ב) ודוי בטעם בשר וחלב מעורבים • נ"ב ישיון ש"ך ס"ק ח' גם בסי' כלל נ"ו ס"ק כ"ד נוסה לחקל: (שם ס"ק ס"ו) ונ"מ לצנם הוא • נ"ב יעוין שו"ת צ"צ מי' צ"א: (מחבר ס"ו) מלח הניתן בקערה • נ"ב יעוין מי' ק"ח סי"ב:

סימן צו

(ש"ך ס"ק ח') והרב בה"ח ריש כלל ס"א • נ"ב בה"ח כתב שאין נוהגין בזה"ל לתיתר בטעמה דא"א בקיאין אבל דעת מהרש"ל דאף בזמן הגמרא אסקי הלכתא לאסור לכתחלה אף בטעם יע"ש בפלפולו: (ס"ו ס"ק ה') ונ"ל משום דאם יש ס' אינ"ל להיר הבצלים • נ"ב יעוין בש"ך מי' צ"ד ס"ק ב' ובמנ"א מי' חס"ו ס"ק ל"ח: (ס"ו ס"ק ו') דבכר קו"ל דאין אוסרים כתצי תחיכה • נ"ב יעוין באחרונים: (ש"ך ס"ק ו') לאסור כולו • נ"ב יעוין במנ"י כלל ס"א ס"ק י"א שהולק על הש"ך ודעתו דאף בלא נתבשל מקרי דיעבד הוכא שאין מצוי לקנות צנן שאינם תחוכים כאשר כתב הח"ם שם בדין ו' בשם האו"ה לענין קריינ"ן כן תוקף המנ"י ויעוין באחרונים: (שם ס"ק י"ז) וכל דבר חריף יבש מותר בהדחה • נ"ב יעוין במנ"י כלל ס"ח אות כ"ב וכ"ה ששמש הרבה על הש"ך:

סימן צז

(ס"ו ס"ק א') מזה נ"ל דמרוחה קרוכין בה בשמים • נ"ב הפר"ח חולק ע"ז גם במנ"י בכלל ומחנן ס' ס"ק ג':

הלכות תערובות

סימן צח

(ס"ו ס"ק ב') ושאני הכא דצריך לטעום עי"י אכילה • נ"ב צ"ע בריב"ש סימן רפ"ח המובא לקמן מי' ק"ח ונראה דדעת הפ"ד דאף טעמה בלשון אסור כשהאיסור וראי ולכך כ' היתר הטעמה אם הוא נקי מדם: (שם) צריך לטעום ע"י אכילה ממש • נ"ב יעוין בש"ך

סימן צד

(ש"ך ס"ק ד') וכלבך כשתחנו פעם כ' הו ליכא לעומר • נ"ב עי' לקמן סימן ק"ג כנ"י וכבלבו הכ"ל סק"ב ס"כ' לא מ"ל סכי מנלה לבדיא כן • ומה שפסק בחב"ח בסי' ל"ל כמ"ש מתמה חומה"ל • ומשמע מלו"ת הי"ל שבשיב כן לבטלה • ומ"ש בלבון בבלה דהשאנה מעמע מ"ש הש"ך בשם מהרי"ל • ע' מיקב. מלו יל' בדעם בהרמ"ם • ועל המרמ"ם בלה"ה לא ק"מ דלחינו מוכר דבריו • ע"ש לדעת הרבב"ל לא מלו שם בסולל מלו ל"ל בדעת הרמב

סוכה פרק ראשון סוכה

דא קא מעמיך סך פסול בהי סך כסף כסף. ע׳ שהאילן מאוכר ובעיון דכר תעש זמולא דסמלא נגרן ויקב ואם הסוכה שמחה האילן מסוכה כלומר שלמה מרוכה מלמחה מרוכה מלמחה מקום ניחוק סכך פסול כון דכי סקלא ליה לפסול אכסי

מתני׳ יהעושה סוכתו תחת האילן כאילו עשאה בתוך הבית סוכה על גבי סוכה העליונה כשרה והתחתונה פסולה ר׳ יהודה אומר אם אין דיורין בעליונה התחתונה כשרה: **גמ׳** אמר רבא לא שנו אלא באילן שצלתו מרובה מרמתו אבל רמתו מרובה מצלתו כשרה מאי מדקתני כאילו עשאה בתוך הבית למה לי למיתני כאילו עשאה בתוך הבית ליתני פסולה אלא הא קמ״ל דאילן דומיא דבית מה בית צלתו מרובה מרמתו אף אילן צלתו מרובה מרמתו וכי דמתו מרובה מצלתו מאי הוי הא קא מצטרף סכך פסול בהדי סכך כשר אמר רב פפא ״בשרחבתן״ אי בשרחבתן מאי למימרא מדא דתימא ניגזור היכא דחבתן אמו היכא דלא חבתן קמ״ל דלא גזרינן הא נמי תנינא *״הדלה עליה את הנפן ואת הדלעת ואת הקיסום וסיכך על גבן פסולה ואם היה סיכוך הרבה מהן או שקצצן כשרה היכי דמי אילימא בשלא חבתן הא קא מצטרף סכך פסול עם סכך כשר אלא לאו בשרחבתן ושמע מינה דלא גזרינן כדא דתימא הני מילי בריעבד אבל לכתחילה לא קמ״ל: מכה

עיין משפט נר מצוה

רבינו חננאל

לשאה: כתרגי׳ דשיבה מרכתי תחת האילן כאילו עשאוה. בתוך הבית דמשמע דמשלה. שקיבוצא באילן שצלתו מרובה מרמתו. מאבל מרמתו מרובה מצלתו. אבל אם היה הסכך מרובה מצלתו שאינו מרובה מרמתו. חשוב כאוהל הסכך הוא כשרה. כיצד בו דחלה עליה את הקיסום וסיכך על גבו ואם הדלעת ואת הקיסום וסיכך על גבן אפי׳ דלא קנקנן. סיכה ע״ג סוכה כו׳. ר״ה בסכת הסוכה. בסכה חבר הבית המשמש סוכה אחת. ולא שנים סיכן אפי׳ דלא בסוכה (שע״ג) (שהחת) סוכה. ולא בסוכה (שבתוך האוהל) שבתוך הבית. ר״ה ובמקום שנתרחקו בסוכות שנתרחקו אמה ובמקום שנתרחקו בסוכות דהתחתונה פסולה ובמקום שנתרחקו בסוכות דהתחתונה פסולה ובמקום

כאילו עשאה בתוך הבית. ופסולה כדמעלת בגמרא מגמ׳: התחתונה פסולה. דקמי מכסכן יש לה וקבלת מקבל קונה ממה סוכה כלקמן: אם אין דיורין. בגמרא [ג] מפרש לה: **גמ׳** למה לי למיכתב כאילו עשאה בתוך הבית. מהכאן קבלת דעפקא לן מון הכים נפקא לן מתם האילן ומה לי למיתלי הלי

תורה אור

לקמן: הא קא מצטרף סכך פסול. מחוכר סכך פסול הוא דמיכר (נדרים טו) בתמכך מגנגר ומיקבל מגנה שמתה מלמף מגנגר עשה מוכבן בסוכה יקב כגון מסוכות ריקמות חמורות גלמא מלגם בעיון ומכוי על האיון לגל הסכך לבהליים לגמה על סוכה: [בשחבתן]. שעמיל לגמה מעורבן עם סכך כשר ולון נעין ומכך כשר רמה עבלו ומנבלה דמלבוריתא כל מילי בבר בדרוש כדמן בתמני׳ (לקמן דף יא). מה היה מיכון מרובה מהן כמה: מאי למימרא. למה ליה לכמה למימר כמה ולתמיעין למה ליה למימר מאלו עשאה בתוך הבית למשמעינן דלא פסול אלא בתוך הבית

דבית הלי לאו מחת שי מכסים הוא כמיון דמתמו מרובה דמעמיד מוגעגן ומכך כשר רמה עליו מרהיכו מימי לשמעיל לאו מחת שי מכסים מיכם בהכא הוא ולאו מחת ממוכר מיכם מיכם מיכם בהכא הוא ולאו מחת שי מכסים הוא בגמרא מגמ׳ (מגה כו.).

תוספות רש״י

ברוש נשמה. אבל קמן מסאל כפה לגוך ומעמה דחוכ ומנם מלגו מעמה. מבראא אמ המוגאה. אם כרים מן המה מלגו אם ומלי בלד זה הוה מעמ לגי מלגו לגי מלגו מלגו מלגו

ג אלא שבעה על שבעה. אינו מדוקדק, דאפילו יש בה ע' ומחצה [1]סכך פסול ג' טפחים פסולה, כיון דאי אקלא ליה לפסול ליכא הכשר סוכה, (יא) ב) וכמו שכתוב לעיל בשו"ע. וכן משמע מלשון רש"י [סוכה יח, ב ד"ה א"ל המס]: בטור [עמוד אקיג], ותמצא דאם יש לה ג' דפנות והפסול הולך על פני ארבעה פסולה, דליכא בכל לד אלא דופן ומחצה. ואם הפסול הולך לרחבה, אם נשאר (יב) שיעור סוכה, כשר שם. (יג) ג ואם יש פחות מד' אמות (הדופן) [מדופן] (יד) האמצעי על סוף הסכך פסול, אף אלף האילון כשר, דאמרינן דופן עקומה. (טו) ואם אויר מפסיק, פסול האילון. ואם מחובר מן הצדדין, מצטרף הפנימי והאילון להכשר סוכה. וכן כתבו המוספות [סוכה יח, ב ד"ה אויר] ורא"ש [שם פ"א סימן נג] ורבינו ירוחם [נתיב ח מ"ב נו, ג], וכן כתב הלבוש [שעיף ב]. ורמ"א קיצר בלשונו: **ה אם יש סכך וכו'.** מיהו אם אין בפסולים ד', אף אמרינן שיהא משוב כאמצע לגבו, דלא אמרינן לגבו להחמיר (בור סוף הסימן). (טז) פירוש, היי דאמרינן דמשוב כאלו שניהם ממוכים זה לזה, אבל מקום אף אמרינן שהוא כמפורד ומסוס בסכך פסול. עיין מה שכתבתי סימן תק"ב סוף סעיף א' [פ"ק ט]:

[2] אבל בסוכה קטנה שאין בה ג (ג) אלא שבעה על שבעה בין באמצע בין מן הצד בשלשה טפחים פסולה בפחות משלשה (ג) כשרה ד [3] וישנים תחתיו ומצטרף להשלים הסוכה לכשיעור:

ב (יז) ה [4] אויר בין בגדולה בין בקטנה שוים דבין באמצע בין מן הצד בשלשה טפחים פסולה כפחות משלשה כשירה [5] ומצטרף להשלים הסוכה

ד (ד) (ד) ואין ישנים תחתיו: הגה א) [ז] ו) ודוקא שהולך על פני כל הסוכה ב) אז אינו כדי לעמוד בו ולאשר ולזונו אבל בלאו הכי מותר להא אין סוכה שאין בה נקבים נקבים ג) [יא] ג) והא דסכך פסול פוסל בארבעה ואויר בשלשה היינו דוקא שהפסיק הסוכה לשתים ולא נשאר שיעור סוכה בפנים עם לפנות במקום אחד אבל אם נשאר שיעור סוכה במקום אחד המקום ההוא כשר להשלים אותו, מ"ו לומר כן, דבכל כתבו המוספות [שוגיו] בפרק הנשה דף ל"ה [ע"ב] ד"ה אמור כו', והא דקיימא לן [ע"ב] אמור כו', עכ"ל. דבר זה אינו רחוי להיכתב ולומר דמן הדין אפילו במכיר האילון אין מצטרף

[ו] כאילו מכירו וכו'. אם המאכל מתקלקל בכך יש לצדד להקל דהא פסקינן לקמן בכלי בלוע איסור דבטל במי אף דעוכל להסיר האיסור בהגעלה מכל מקום בטל מד במרי, והטעם כמש"ל הומיל וצריך הוצאות ומכל שכן במקום שמאכל מתקלקל כמבואר לקמן בסימן ק"כ דדין אחד להם בכל אופן ואדרבא יותר יש להקל במקום שמאכל מתקלקל מן דבר הוצאות, והגה' מרדכי אפשר לא ס"ל ג"כ הך דינא דלקמן בכלי כי יש רבותא דחולקין, אבל לפי דלקמן מכל שכן הג"ל:]

אסור: (יג) כאילו מכירו. עמ"ש פלתי דאם עי"כ המאכל מתקלקל יש להתיר בלי מיס ע"ש: (יד) אבל אם נפל. עמ"ש פלתי כי דין זה נ"ע ומלי' מ"מ מוכר ומעור אסור: (טו) לבטל הבזית. הבלוע כי כל מה שבקדירה מתחבר ומלטרף עם מה שבלע קדירה ולא שייך נ"נ: (טז) גבי כלי חנ"נ. היינו גוף שמחמיר בכף של מתכת להצריך ס' כנגד כולו, אפילו לא הכנים אלא מקצת, משום דחם מקצתו חם בולו. הגה: ונוהגין כסברא ראשונה. וכל איסור שנבטלים בששים, אם מכירו צריך להסירו משם אף על גב דכבר נתבטל טעמו בששים. ולכן אם נפל אבר לתוך התבשיל ונתבטל טעמו בששים, צריך ליתן שם מים צוננים וטבע המלח להקפיא ולצוף למעלה על המים, וימירנו משם, דמאחר דאפשר להסירו הוי [ו] (יג) כאילו מכירו וצריך להסירו משם (הגהות מרדכי בחולין ובאחרון כלל כ"ג). איסור שנתבטל בקדירה והסירוהו משם, ונפל לקדירה אחרת, צריך לחזור ולבטלו בששים נגד כולו, וכן לעולם. [ז] (יד) אבל אם נפל לקדירה הראשונה ב' פעמים, אין צריך רק ששים (פעם) אחת כנגדו (באחרון כלל כ"ד דין ב') ועיין לעיל סימן נ"ד.

[ז] אבל אם נפל לקדירה ראשונה וכו'. דין זה נל"ע כי המה"ד טרם ליישב על מה שאין משגיחין בהחיבת הכף לדעת אם נתחב פעם או פעמים ונתן טעם דאין בלוע בקדירה נ"נ וגם כל מה שבקדירה מלטרף לבטל האיסור, וכל המי' וכן מש"ל בסי' נ"ד בבלים וכו' לא שייך כאן בגוף איסור ודכיון דבלע נ"נ דאף דנפלט מה שבחתיכה הדר בלע ונ"נ ואף לא הוי רק חד פליטה ובליעה כדלעיל סי' נ"ד מ"מ הרי נפל שני' ומ"כ הרי כאן שני זמיס פליטה מן נפילה ראשונה ושני' ופשיטא דצריך ב' פעמים ס', ואו"ה נתן טעם דלא יהי' הבלועה חמור מגוף איסור לא הבנתי דזה הגאמר לענין מין במינו וכדומה אבל בענין הכמות אם בזית איסור נתן טעם בב' זמיס היתר ונ"נ פשיטא דצריך ק"כ זמיס לבטלו אף דגוף איסור א"ל רק ס' ואף כאן מ"ש דנתן טעם בפ"א בב' זמיס וא"ז אוף כל אוף שני זמיס נעשה נבלה והבע עצמן אם נתן טעם בזית אחד היתר ואמ"כ בזית שני היתר

פלתי המבואר

במקום שהמאכל מתקלקל יש להתיר שלא לשפוך שם מים צוננים להסיר החלב

[סק"ו] **כתב** הרמ"א (סעיף ד') אם נפל חלב (חרבא) לתוך התבשיל ונתבטל טעמו בס', צריך ליתן שם מים צוננים, וטבע החלב להקפיא ולצוף למעלה על המים ויסירנו משם, "דמאחר דאפשר להסירו הוי כאילו מכירו וצריך להסירו משם".

וכתב הפלתי דאם המאכל מתקלקל בכך על ידי ששופך שם מים, יש לצדד להקל דהא פסקינן לקמן (בסי' ק"ב סעי' ג') כלי שנאסר בבליעת איסור שנתערב באחרים ואינו ניכר בטל ברוב (ואין דנין אותו כדבר שיש לו מתירין) ולכאו' למה אמרינן דבטל חד בתרי הרי אפשר להכיר האיסור ע"י הגעלה. (על ידי שמפליט את הבלוע בכלים עיי רמב"ן חולין ק"ח ע"ב) ואפ"ה אמרינן דבטל חד בתרי והטעם כמו שכתב הרשב"א משום שצריך להוציא עליו הוצאות הרי דבמקום הפסד אין עליו לעשות פעולות כדי להכיר האיסור אם כן כל שכן במקום שהמאכל מתקלקל כמבואר שם לקמן דדין אחד להם (עיין שם סעי' ד') ואדרבא יש יותר להקל במקום שהמאכל מתקלקל מסיבה שצריך להוציא הוצאות. ואפשר דהגהות מרדכי מקור האי דינא לא ס"ל גם כן הך דינא דלקמן בסי' ק"ב כי יש רבוותא דחולקין אבל לפי השיטות דס"ל דלא צריך להגעיל במקום שיש הפסד מכל שכן שמותר כאן כשהמאכל מתקלקל ע"כ. [ויש להעיר דאם נפרש דהגעלה הוא דהמים הרותחים הם כמו אש ששורפת ונכנסים לשרוף ולאבד כל הבלוע בתוכו וכמו שכתב הארחות חיים הל' חמץ ומצה (סי' צ"ה) וכלבו (סי' מ"ח – סוף הל' הגעלה) יש לומר דדוקא התם בענין הסיבה משום קלקול כיון שאינו ניכר רק שורף אבל במקום שמכיר האיסור אפשר דאסור גם במקום הפסד].

קיצור תוכן ענינים הנידונים בהערות: קושית הפמ"ג על הפלתי דיש לחלק מהא דלקמן בדין דשיל"מ לדין דהכא:

קושית הפלתי למה איסור שנפל לאותו קדרה שנית מהני פעם אחד ס'

[סק"ו] **כתב** הרמ"א (סעיף ד') איסור שנתבטל בקדירה והסירוהו משם ונפל לקדירה אחרת צריך לחזור ולבטלו בס' נגד כולו וכן לעולם, אבל אם נפל לקדרה הראשונה שני פעמים אינו צריך רק ס' (פעם) אחת כנגדו ע"כ. ובדרכי משה הביא דין זה מדברי האיסור והיתר הארוך (כלל כ"ד דין ב') דהחתיכה נשאר לעולם באיסורה דמאן לימא לן שיצא ממנה כל האיסור וגם ההיתר שבה נעשית כבר איסור עיי"ש. וכן הביאו הש"ך לקמן (בסימן ק"ה ס"ק ל'). ועיין פמ"ג שם (ושיטה ב') ועיין ש"ך (סי' צ"ו סק"ו) שכתב כמו דברי הרמ"א כאן.

כדי להבין דברי הפלתי כאן נקדים דברי המחבר בסי' צ"ד (סעיף ב') אם תחב הכף בקערה ב' פעמים ולא נודע בנתים צריך ב' פעמים ששים, וכתב הרמ"א ויש אומרים דסגי בפעם אחת ששים וכן נוהגים ע"ש, והבנת דברי המחבר הוא דאע"פ דבאותו קדרה נמצא תמיד ששים נגד האיסור הבלוע בכף דהא לא ניתוסף איסור חדש על ידי תחיבה השניה מכל מקום כיון דהוא כף של איסור צריך פעם שנית ס' כמו שאם נפל לקדרה אחרת צריכין עוד פעם ס' כיון שיש כאן איסור חדש על ידי תחיבה השניה הוא הדין הכא כיון דהוא כף של איסור וכמו שתחב ב' כפות נפרדים של איסור צריך ב' פעמים ס' הכי נמי כאן, כן כתב הטורי זהב בכוונתו

לומר שלא התירו אלא באיסורין של דבריהם שאין להם עיקר בתורה כתרומה וחלה בחוצה לארץ וכן בישולי עכו"ם. אבל שאר איסורים של דבריהם החמירו בהם בשל תורה • וראוי לחוש שלא להקל בהן • כלי שבלע היתר כשפוד או קדירה שבשל בה בשר ואח"כ בישל בה דגים או ירקות וכיוצא בזה הותר לבשל בהן לאחר מכאן גביגה לפי שכבר נתמעט בלע הבשר ונקלש עד שאינו ראוי לחוש עליו שום איסור בשר וחלב. בר"א בשבלע היתר כמו שאמרנו • אבל בלע איסור מן האיסורים הרי הוא באיסורו לעולם עד שיגעל הראוי להגעיל ויבלבן הראוי ללבן, לכלי מתכות או של עץ נאסר בבליעת

מרומה בזמן הזה דרבנן ופריך ממה שמתמת מחיתין גבי הכליגה ומילתא לא היה לנו להקל ומצי שהאור מגעילה ומפליפה ואין זו קולא עכ"ל הרב ועל כן אמר המחבר דמסהכר ליה דה"ה לשאר איסורין דרבנן כיון שאמר ואין למדין ממנה לגמר איסורין דרבנן וזה עדיפה מינה ולימא ואין למדין ממנה לגמר איסורין דרבנן וזה נכון והמבור מפורש כמקומו:

עוד אם עוד כתב דכלי חרס וכו': **אמר הכותב** לא דק וגם דבריו מרמין כשמחרין זה לא זה אמר דכהגעלה די לו בהגעלה לחומו מקלת שנתמעט בו דכלל גדול אמר בחולין דכבולעו כך פולטו וא"כ אף אנו נאמר בכלי שנלה בו איסור אם ליבן לחומו מקלת ככבר כולו דכבולעו כך פולטו ועוד דכיון שהוא אומר דכלי מתכות כל שחם לחומו מקלת שנלה בו אם ונתמעט הבלע אף במקלת שנלה בו א"כ אף כשליבן לחומו מקלת אם כולו ולחומו אם גם הוא מכלה מה שבלע כדרך שבלע וכיה לו

ללמדנו מאין לו דיין אלו אם מן הגמרא או מן הסברא. ומהלה לומר מנין לו שנאמר אם מקלת שנלה בו אם כולו אפילו מה שנלה נלה בו ובלע דילמא לא אמרו אלא אם מקלת שחון לגלי הרואה אני האם אם כולו אפי' לחומו בקוס שהבשר חופה לחומו וכלומה שאמרו בר"ם כ"ל דאמר דמין לולין לא הטעם בשפוד של מחבת משום דבמחבת אמרינן אם מקלתו אם כולו כלומר וכיון שהם המקלת שחון אפלה והבלומה אני האם אם אפילו מה שבבנד הבלה אעפ"י שאינו רואה אני האם שהבשר יבשו ואף רפיבות הבלה אין מלילתו מלחומו אם וקא מעוי הפסת ממי הבשוד והבורה אמרה אלי אם ולא אלי דבר אחר מכלן נראה הכך ממה שאמר דאמדבה אם אומרים אם מקום הלני אם אפי' מה שחון אלי הבל מקום הלני לא קרינן ליה אם מפני שאינו רואה אני האם ועוד שרפיבותה היולת מן הלני מלילים כה חוס האם וקלת דאכיני דבסמת אפשר משום דקלת גופיה עוגע בחמץ ובלע כעין סרוד לגריך הגעלה ומ"מ לא לעשה אני אומר אלא להלכה לאפשר דאם מקלתו אם כלו אמרינן אפי' בחומו אם שמתת הלני לבלוע מיהא ממתת לחומו אם כולו אעפ"י שאין בו כדי לבטל ועוד אני אומר מאין לו דמבטל איסורין בחולין בנבלה וכיוצא בו במקלת אלי שלא יהא צריך להבשיר כל הכלי ואם נפשך לומר מהסוא דזבחים פ' דם הטאת דאמרינן אחד קדשי קדשים ואחד קדשים קלים שעונין מריקה ושפיפה כדברי ר' יהודה ואחת למשופי חרומה: ואקשינן ותרומה לא בעיא מריקה ושפיפה והתניא קדירה שבשל בה בשר לא יבשל בה חלב ואם בשל בל"ם בשל בה תרומה לא יבשל בה חולין ואם בשל בל"ם ופריך רבא לא צריכא אלא לדאמר מר בשלה במקלת אלי שעון מריקה ושפיפה אל הכלי הא לא צריך. אי משום הא דילמא לא אייריא דהתם אפשר דלוקא בבב"ח ובתרומה דבלע איתילא ובב"ח שעמא משום דכל שנתנ מעם הבשר על ידי הגעלה אחתו מקלת הכלי שבשל בו שוב אינו

ומשניין דאתיא כמ"ד מאיליהן כמ"ד דקדושה שייה לא קדשה לעתיד לבא דהויא להתרומה יומא כיון דהויא דרבנן ואין לה שכן אין שיה הפרש בדיעבד אתה שייא באתרן לאיתה סיבא בת"ל דבאתרן נופה אין לה מקום כלל וקולא מבאר איסורין אפילו איסורין שוה בכל דאין מקומות מקומות יש דאין מקומות דאין נוהגת בהם תרומה כלל ואפ"ה אין למדין ממנה לגמר נבלה כלומר אפילו בדאיסורין דרבנן כגון קדרה שלוה בבלאו הכי לא לריכא אלא דכלי חרס אין להם תקנה אלא בשאינה כ"י קאמר דאיסורין דרבנן ואפ"ה לא אני לה נמי הכסר שלא נאמרו דברי אלא בתרומה דרבנן ומשום קולא דהוי מפי מבאר איסורין דרבנן אלא כולהו אתר איסורין דרבנן אלא מבטלין בהם איסור לכתחלה ק"ו מקדירה דאלו כ"י דאתמרה דלא מבטלין ואע"ג דדרבנן וקמי איסור פנום ר' יוסף ר' מונא תקנה טיפין ודיו ולכה לא אמר אמר כלומר במתני' תנן המעבר מקלה לכל וניטף ג' טיפין מוקן לחומה חולין כלומר ומותר לבטל אמרת ולא אמרת הכין כלומר דלינה הגעלה ואמאי אינו מבטל בה חולין בלא הגעלה ויבטל אמרת לכתחילה כשם שמותן בכל חולין אחר שלא טיפין ומבטל אמרת ומהדרינן הכם כמנן בכם הכלי ע"י התור הוא נגעל כלומר הכם בלונו ונרתה ויכר מה שלא מבטלין ורואין איסור בחולין שאנו נותנין בתוכן כדי נטילה ברס הכלי בקדירה שביל נס תרומה אם בא לבטל בה חולין אלא על ידי הכסר אלידי הכלי נגעל ואי אתה יודע אליתא ולפיכך לריך להכשירה ... הנוסחא היא עיקר • ... פירושה ואלא כדברי המתנגדים והתיא דניעור מרתתו לא בכלי חרס היא אלא בשל אבן אבל אבן אבל כלי עץ מיהו אין לנו רמז בשם מקום לדין זה בגמרתנו ומיהו לכלי חרס הכסר בהגעלה בשום איסור בשום מקום ולפי גמרתנו אליבא דשמואל דאמר אלא אלא לארץ מבטלה ברוב בלעו הכסר אני לה ומדברי הירושלמי נראה דמתני' דמעבר מכל לכל בהרומה דרבנן אבל בגמרא דין לא משמע הכי אלא אפילו בהרומה דאוריתא ומשום שוחה לבור אמר שנוסב בתרומה אדון שנוסב בשלו בחולין ומיהא דוקא במעבר בהם חולין א"כ לא מיקר ביטול איסורין שבתרומה אלא איסור והתולין אינם איסור ולפיכך שרי כה"ג מפני שהיו לבור בתרומותיהן:

אמר שאם מלחו או שבישלו אינו עובר עליו דבר תורה ואפ"ה אמרי' בפ' כל הבשר בפינבא דאימלחא בה בישרא ביר' אמי ותברה ואמאי וליעביד לה הגעלה ואיפשר דכיון דבעיא הגעלה תלתא זימני לא משהי לה דילמא פשע בה בינתיים • וחדע דאי לא לישהיה ויחזירנה לכבשונות וכבולי עלמא אלא מפני שטורח הוא לו ואינו מצוי חשש שמא יפשע וישתמש בה בינתיים• *וכלי חרס יש לו הכשר בהחזרת כבשונות לפי שהיסקו מרובה עד שניצוצות ניתזות ממנו וה"ה למי שמסיק אותו מבפנים היטב אלא שאסור לעשות כן דחוששין שמא חם עליו שמא ישבר • וכן אם היסקו מבחוץ שלא בהחזרת כבשונות אינו יוצא מידי דפנו • דגרס'ינן בזבחים פ' דם חטאת שניתז גמ' אחד שבישל בו • ואיתא נמי בפ' כל שעה ההוא תנורא דטחו בה טחיי אסר רבה בר אהילאי למיכלה לריפתא אפי' במילחא דילמא אתי למיכלה בכותחא • פי' אפי' הפת שאפה בו לאחר שהוסק התנור דקסבר שאין כלי חרס יוצא מידי דופנו לעולם ואפילו על ידי היסק • ואותיביניה מהא דתניא אין טשין את התנור באליה ואם טש כל הפת כולה אסורה מפני הרגל עבירה עד שיוסק את התנור תיובתא דרבה בר אהילאי תיובתא • ואמרינן נמי וכי מאחר דאיתותב רבה בר אהילאי אמאי אמר רב קדירות בפסח ישברו • ופרקינן אמרי רב מוקי לה לההיא בתנור של מתכת • ואיבעית אימא לעולם בשל חרס זה היסקו מבפנים וזהו היסקו מבחוץ ונעביד ליה היסק מבפנים קדירות חיישי עלייהו דילמא מיתברי הילכך האי כוביא היסקו מבחוץ הוא ואסור • ואלא קדירות ישברו ונהדרינהו לכבשונות כלומר קדירות של מקדש שבישל בהן חטאת ושאר קדשים אמאי ישברו • ופריק לפי שאין כבשונות בירושלים אלמא קדירה שבישל בה איסור ואפי' של תורה כגבילה וכיוצא בזה מחזירה לכבשן וריה • אבל להסיק מבחוץ לא ולא אפי' להסיקה מבפנים גזירה דילמא חאים עלה דילמא פקעה•ואפי' לענין יין חששו כן כדאית' בפ' אין מעמידין ואפשר דלענין יין נסך הואיל ובליעתו בצונן אם היסקו מבפנים עד שעבר חומו בחוץ ואינו יכול ליגע בו שהוא מותר • וכן דעת רש"י ז"ל ורבינו יצחק ז"ל וכמו שאני כותב בשער ששי של בית זה• ועתה נבאר כלי מתכות שבלע מן האיסור ונפלט ממנו קצתו ככלי שבשל בו בשר ואח"כ בשל בו ירקות או דגים וכיוצא בהן וכגון שפוד שצלה בו בשר ואח"כ צלה בו דגים וכיוצא בזה אם מותר לבשל בו או לצלות לאחר מיכן גבינה ונאמר בישול הדגים והירקות נעשה גיעול לבשר אם לאו•שנינו בפרק השוכר שבע"א השפוד והאסכלא

מלבנן

עוד כתב וכלי חרס יש לו הכסר בהחזרת כבשונות ע"כ. והוי יודע דהחזרת כבשונות אינו הכסר כהגעלה בכלי מתכות דהתם להפליטו מה שבלע אבל ליבון בשוס מקום אינו מפליטו כל איסור שבו אלא כלי הוא שהוא מכלה איסור שבתוכו ולפיכך הוא הכסר ופקא לן מינה דאלו שפוד דקרא דמתם מקלתו הם כלו ונשתמש בו איסור במקלתו הרי כולו נאסר כאלו נשתמש בכולו וכשבא להכשירו בליבון לא די לו ללבן עד כדי לחומו מקלת שנשתמש בו באיסור לפי שאין הלבון מפליט בלעו אלא מכלה ומשמלה עד כדי לחומו מקלת לא די לו בכך שבשיבא להשתמש בו בהיתר יפלוט איסור על ידי אור מקלת שלא

מלבנן באור ואמרינן עלה בגמ' רמי ליה רב עמרם לרב ששת תנן השפוד והאסכלא מלבנן באור • והתניא גבי קדשים השפוד והאסכלא מגעילין • ופריק רבא קדשים היינו טעמא כדרב נחמן אמר רבה בר אבוה דאמר כל יום ויום נעשה גיעול לחבירו • ואקשינן א"ה הגעלה נמי לא ליבעי וסלקא בקשיא • שמעינן מינה דכל שבישל בו לאחר מיכן נפלט ממנו האיסור ונכשר לגמרי עד שהקשו אמאי תני בברייתא מגעילין שהרי ניגעל בבישול של יום שני ונכשר לגמרי • וקשיא לי טובא וכי מי עדיף בישול דיום שני מהגעלה גמורה ואם הגעלה הוה קשיא ליה לרב עמרם היאך מכשירתן מה היתה תשובת של רבא דאמ' כל יום ויום נעשה גיעול והלא ליבון הוא צריך כמו ששנינו במשנתינו והליבון צריך שיהו ניצוצות ניתזות ממנו וכמו שאמרו בירושלמי וכתבנוהו למעלה ועוד דהא קיי"ל בכלי מתכות חם כולו שהאיסור הנבלע מתפשט והולך בכל הכלי וכדאיתא בפרק כיצד צולין וגדולה מזו אמרו בפסחים בפרק כל שעה מגעיל להו ולקתייהו ברותחין אלמא אינן נכשרין בהכשר מקום חתך לבד כל להב הסכין עד שיכשיר אף הקתא • וא"כ השפוד והאסכלא שבישלו בהן חטאת נפשט הבלע בכולן וכשהוא חוזר ומבשל בו במקצתו למחר היאך עלה הכשר לכולו • וניחא לי דה"ק דקדשים היתירא בלע וכיון שבשל בו קודם שיבא לידי נותר לכשיגיע זמנו להיות חל על מה שבלע שם נותר כבר נקלש ונחלש האיסור כל כך ע"י בישול זה שני עד שלא נשאר בו אלא בלע מועט ואין ראוי לחול שם נותר על דבר בלוע מועט כזה וכענין שאמר לענין בשר בחלב בדגים שעלו בקערה שמותר לאכלן בחלב משום דכיון שטעם הבשר שקלטו הדגים מן הקערה נקלש ונחלש כל כך קודם שיבא לידי איסור בשר בחלב שאינו ראוי להקרא בשר בחלב ולחול עליו איסור בשר בחלב וכן הבלוע שנתפשט בכל הכלי אינו אלא דבר מועט ועם בישול זה השני אע"פ שאין האור מגיע לכולו מ"מ גם הוא על ידי חם מקצתו חם כולו ומתמעט קצת עד שלא נשאר בכל השפוד שום בלע שיהא ראוי לחול עליו שם נותר אבל קודם שבישל בו שניה הבלע מרובה וראוי לחול עליו שם נותר בתוך דופני הכלי וכן כלי שבלע איסור גמור לעולם אינו נכשר עד שיגעיל הראוי להגעיל וילבן הראוי ללבן דמתחילתו איסור גמור היה ועד שנפלט וניגעל לגמרי איסור מיקרי ולפיכך אע"פ שבישל בו לאחר מיכן פעם ושתים אינו יוצא מידי דפנו עד שיגעילנו כדרכו ואם דבר שדרכו ללבן עד שילבן • והילכך כל כלי שבלע היתר וכגון שפוד או קדירה של מתכת שבישל בו בשר ואח"כ בישל בו ירקות או דגים הרי נקלש בלע הבשר שבו עד שאינו ראוי לחול עליו שם בשר בחלב ומותר לבשל בו גבינה אבל כלי שבלע איסור גמור אינו נכשר לעולם עד שיכשירנו הכשר גדול כדינו את שדרכו להגעיל יגעיל ואת שדרכו ללבן ילבן • ועתה נבאר *כלי שטף שבלע מן האיסור ונאסר ואח"כ נתערב באחרים אם נדין אותו בדבר שיש לו מתירין הואיל ויכול להכשירו בהגעלה או בליבון לפי מה שהוא כלי ולפיכך צריך להכשיר את כולן או נאמר שהוא בטל ברוב כיבש ביבש • שנינו בברייתא דמסכת שביעית ומייתי לה בנדרים פ' הנודר מן הירק רש"א דשיל"מ כגון הטבל ומעשר שני והקדש וחדש לא נתנו בו חכמים שיעור וכל דבר שאין בו מתירין כגון תרומה ותרומת מעשר וחלה

ערלה

אלא הוכשר שהרי חם מקצתו חם כולו ולא די לו בלע בליבון אלא בנכשר הגעלה עד כדי לותו מקלת דהגעלה הכשר מיקרי וכבולעו כך פולטו וכבר פלט כל מה שבלע ואעפ"י שמעמעת הבליעה על ידי הלחות אחר מכלי שיעור התמיעים כך עלינו הגעלה על ידי הלחות שלם הכל ואע"פ שאמרו בזבחים ומן מריקה ומשיפה דאם נתחם בכלי במקלת צריך מריקה ומשיפה בכלי הכשר לענין קדשים הא אבל לחולין כלל גדול בידינו בפלטו כך פולטו ואף בקדשים לא אמר אלא לאחר שנעשה נותר אבל קודם לכן די לו מקודם לכלי שנתחם בו כשיעור לאסור דאמרינן עלה בע"ח כל יום ויום נעשה גיעול לחבירו אלמא לא הוי דינא אלא לאחר לאחר כגון קדשים קודם זמן איסורן קודם שנעשו נותר וכגון שהר בחלב בקדירה של מתכת לבשל בה בשר וחזר ובשל בה ירק אחר לבשל בה חלב אבל אבל אלא מדברים האסורין וכן העלה בזו אחרונה אבל אחר דינין שבתבו לא נתבטלו בדבריו ומ"מ שמעינו מהכא דכל יום ויום נעשה גיעול ואמרו אלא חייבין לגילות דחד אחמת הכא בעלמא בעינן נדנפא: **עוד** כתב בכלי שנתן שבלע מן האיסור ונאסר ואחר כך התערב באחרים שראוי לדונו בטיל"מ שהרי אפשר להכשירן בהגעלה אלא אלא מיקרי דטיל"מ בטל מקום שיש בו הוא אלא והפסד הוא אלא בזה וכיון שכן אמרינן בהם דחד בחדי בטיל ע"כ וזה שיש דהכא טעמא אחרינא דאין לו בטול לבד מטעמא שיש לו מתירין דכל היכא דניכר האיסור אין לו היתר ואין לו ביעול וכל דבר שאיפשר להוציא האיסור מתוכו הרי הוא כניכר האיסור וכיון שכן בזה שאיפשר בהגעלה ולהפליט האיסור הרי זה נמצא ניכר ואין לו היתר ואם אמרת דבש ביבש חד בחדי בטיל אמאי לא היכא טעמא דאיסורא אבל לא היכא דאיכא טעמא דאיסורא אבל אמר והכא לא סגיא דאיכא תרתי דאיסורא אי מהדרמיא ליה אי קערה לו אפי' כלי ויעיב ביה אחרת הילכך אפילו בתלף לא בטיל דהא לא סגיא בכלים אלו אלא יכן האיסור טעם בהיתר. ומעיקרא לא סגיא בהו בלאו הכי דהא לא אפשר בלאו הכי וכה"ג דלא סגיא מעיקרא בלאו הכי ליה בטול וזה דבר מחוור ומתוקן מאוד:

עוד כתב שפרי חס מקצתו חם כולו ולא די לו בלע בליבון אלא בנכשר הגעלה עד כדי לותו מקלת דהגעלה הכשר מיקרי וכבולעו כך פולטו וכבר פלט כל מה שבלע ואעפ"י שמעמעת הבליעה על ידי הלחות אחר מכלי שיעור התמיעים כך עלינו הגעלה על ידי הלחות שלם הכל ואע"פ שאמרו בזבחים ומן מריקה ומשיפה דאם נתחם בכלי במקלת צריך מריקה ומשיפה בכלי הכשר לענין קדשים הא אבל לחולין כלל גדול בידינו בפלטו כך פולטו ואף בקדשים לא אמר אלא לאחר שנעשה נותר אבל קודם לכן די לו מקודם לכלי שנתחם בו כשיעור לאסור דאמרינן עלה בע"ח כל יום ויום נעשה גיעול לחבירו אלמא לא הוי דינא אלא לאחר לאחר כגון קדשים קודם זמן איסורן קודם שנעשו נותר וכגון שהר בחלב בקדירה של מתכת לבשל בה בשר וחזר ובשל בה ירק אחר לבשל בה חלב אבל אבל אלא מדברים האסורין וכן העלה בזו אחרונה אבל אחר דינין שבתבו לא נתבטלו בדבריו ומ"מ שמעינו מהכא דכל יום ויום נעשה גיעול ואמרו אלא חייבין לגילות דחד אחמת הכא בעלמא בעינן נדנפא: **עוד** כתב בכלי שנתן שבלע מן האיסור ונאסר ואחר כך התערב באחרים שראוי לדונו בטיל"מ שהרי אפשר להכשירן בהגעלה אלא אלא דלא מיקרי דטיל"מ בטל מקום שיש בו הוא אלא והפסד הוא אלא בזה וכיון שכן אמרינן בהם דחד בחדי בטיל ע"כ וזה שיש דהכא טעמא אחרינא דאין לו בטול לבד מטעמא שיש לו מתירין דכל היכא דניכר האיסור אין לו היתר ואין לו ביעול וכל דבר שאיפשר להוציא האיסור מתוכו הרי הוא כניכר האיסור וכיון שכן בזה שאיפשר בהגעלה ולהפליט האיסור הרי זה נמצא ניכר ואין לו היתר ואם אמרת דבש ביבש חד בחדי בטיל אמאי לא היכא טעמא דאיסורא אבל לא היכא דאיכא טעמא דאיסורא אבל אמר והכא לא סגיא דאיכא תרתי דאיסורא אי מהדרמיא ליה אי קערה לו אפי' כלי ויעיב ביה אחרת הילכך אפילו בתלף לא בטיל דהא לא סגיא בכלים אלו אלא יכן האיסור טעם בהיתר. ומעיקרא לא סגיא בהו בלאו הכי דהא לא אפשר בלאו הכי וכה"ג דלא סגיא מעיקרא בלאו הכי ליה בטול וזה דבר מחוור ומתוקן מאוד:

עוד

אינו נאסר אלא בדבר שיש לו מתירין אבל בדבר שאין לו מתירין

באר הגולה

ד עור בשר הרשב"ם בת"ה מדין בילה שבולה בי"ע שהוא מותרת לעבר עכ"פ ומדין הבגל שבתערב בפירות מעושרים שיכול הוא להפרים על הבגל שבתערב מן הבגל שלפניו שעדיין עתיד לתקנו וכו': ה הרשב"ם ועור ס"ם קכ"ב

דגול מרבבה תנינא

קב א כיון דלחזותא עביד לא בטיל. ולכך העשוי לחזותא לחול ולא לטעמא עיין פר"מ שהאריך ע"כ:

ב דחשיבא מין במינו וכו'. ועי' בתג"מ סי' (תקי"ב) [תקי"ג] ס"ק ז' ובמג"מ סימן (של"ד) [של"ז] ס"ק ד' ולעיל בח"מ בתגלא מה שהועתק מהגליונות של הפיתוים הכ"ל:

גליון מהרש"א

ג בשאינה מינה. ברמב"ם פט"ו ממ"א הי"ב כתב בלשון יראה לי והראב"ד כפי הבנת הכ"מ שם סובר דגם באינו מינו לא בטל ונדר אי מקרי דבר שיל"מ אינו ברור שם בכ"מ ועיין לקמן סימן רי"ו סק"ג:

ד דבר שיש לו מתירין. הקושיא בל"ז למאי ימתין אם יהיה יב"ח א"כ גם עתה היא כשירה עי' תשובת צ"צ סי' ס"ט ועי' פלתי ד"ה אמנם:

ה כיון דלחזותא עביד. אף דאינו כמו בעין לשיטתיה סע"ט דגם בלע אינו בטל:

ו לתקן את זה מקרי מין במינו. עיין בט"ז סע"ט והוא בב"י א"ח ריש סימן תקי"ג ועיין ש"ך סע"ט שהביא תשובת הרא"ש גבי שכר מחבואה חדשה דבטל גבי מים דמקרי מבשא"מ:

הגהות והערות

ב) בהר"ן שם מבואר דאם באיכות שוים עתה לגמרי, כגון פת שאפאה עם הצלי אסור לאוכלו בחלב, הגם דהוי אינו מינו לא בטיל, דלרבנן העיקר דמתקרי מינו הוא ע"ש האיסור והיתר, ודווקא אם עתה הוא אסור אלא שעתיד להיות ניתר יש חילוק בין מינו ואינו מינו כיון שאינו שוה באיכות לגמרי, משא"כ בפת וביוצא. עיי"ש (הגר"ש העלר):

ג] עיין סי' סו משי"ז סוף ס"ק ה:

ד] עיין כסף משנה פ"ז מהל' ע"ז הלכה י שהעלה בסוף דבריו שהרמב"ם חולק על דברי הרשב"א הנ"ל, וא"כ שפיר כתב הב"י בשם יש מי שאומר, (כרם שלמה), ועיין ברעק"א כאן שציין לדברי הכ"מ, ועיין בישועות

(ב) בשאינה. כתב השי"ך דנראה דהכא אוליגן בתר שמא ולא בתר טעמא דאם הוא שוה בשמא אף על גב דלא שוה בטעמא ה"ל מין במינו ולא בטיל ואם אינו שוה בשמא אע"ג דשוה בטעמא ה"ל שלא במינו ובטל: (ג) לבנו. כיון דלחזותא עביד לא בטיל כדאיתא באו"ח סי' תקי"ג ס"ג ע"ש ובנתנו לקדרה לתקן איתא הטעם במהרא"י דכל שנותנין זה בזה לתקן מקרי מין במינו כגון מים ומלח בעיסה דחשיבא מין במינו כיון שהם מתקנים את העיסה וכתב הט"ז ואין לטעות מכח זה לענין מה דאמרינן בהרבה דוכתי חד כתרי בטיל במינו מן התורה ובאינו מינו צריך ס' מן התורה ולומר דגם שם הוי מין במינו במידי דמתקן הקדרה כמו כאן דשם תלוי בטעם כיון שנ"ש באינו מינו והאי ג"ט בקדירה ממילא יש לו שם חומרא דאינו מינו:

בתר שמא היינו לענין מין בכך ובטל ובטל ללא בטיל היינו משום דהוי דשיל"מ וכלאיתא פ"ז דכלאים (ריש דף כ"ח) ובהרמב"ם פט"ו מהמ"א (ה"ז) והרשב"ם בת"ה (אחר ד"ל ע"ח ריש ע"ל) ובשאר כל הפוסקים וכן משמע בר"ן קוף עבודה זרה (לו: ד"ה מתן מעבד) דהא דדשיל"מ לא בטיל במינו לחלוטין בתר שמא ע"ש ולזק וכ"כ מהרש"ל בהגיה בתו"ש ר"ס פ"ל ופכ"ה קימן פ"ח: ד) בשאינה מינה בטלה בס'. לענ"ד דלענין בריה ומה"ל אין מילוק בין בתערבה במינה או שלא במינה וכלעיל סימן ק"ח ס"ו בהג"ה שאני הכא דאין המשיבות מגד האיסור עצמו אלא מאחר שהיה לו היתר אחר כך לא לו חכמים (להתבטל) [שיתבטל] וכל שבתערב אלא במינו אין בהיתר נקרא על הדבר האסור אלא ע"ש דבר שבתערב בו והוי כמי שאין לו מתירין. כ"כ בת"ח כלל מ' ד"ו:

ה) מיהו אם לבנו כו'. א ה כיון דלחזותא עביד לא בטיל כדאיתא בח"ח סי' תקי"ג ס"ג וע"ש:

ו) או נתנו בקדרה כדי לתקן כו'. הטעם כתב מהרל"י שם (סי' עד אות ג) דכל שנותנין זה בזה ו לתקן זה את זה מקרי מין במינו כגון מים ומלח בעיסה ב לחשיבא מין במינו כיון שהם מתקנים העיסה וכמ"ש התוספות פרק בתרא דבילה (ריש דף ל"ט) (ד"ה משום):

ז) יש מי שאומר כו'. לא ידעתי למה כתב המחבר דין זה בשם יש מי שאומר שהרי הרשב"ם (תוה"ש ס"ד ס"ח בב"ל ובקצר ה.) והטור סוברים כן ד) ולין חולק עליהם והכי מוכח כמו לפע"ל בשם רפ"ק דבילה (ג:) ב) לפיכך התם אמ"ל דבילה שבולה בי"ע לחבורה מדרבנן ממילי דמניא בברייתא וקפיקא לחבורה ואם נתערבה בחלב כולן לחבורות ממילי דקפקא לחבור הא קפקא לרבנן היא ומשני דמיירי בקפק עוקפה ופיכך אי הכי אימא קיפא נתערבה בחלב כולן לחבורות אי אמרת בשלמא קפק יו"ע קפק חול הוי דשיל"מ לחפילו בחלב לא בטיל אלא אי אמרת קפק עוקפה הוי דבר שאין לו מתירין ותבטל ברובא כו' והשתא מאי פריך דלמא הך (לקפקא לחבורה) [לבתערבה בחלב] מיירי ה) בבילה של קפק עוקפה אלא ולאי כל כה"ג לא הוי דשיל"מ ול"ע: ד"ח) כלי כו' לפי שצריך כו'. כתב מהרש"ל פכ"ה ס"ק פ"ו ללא היה לריך לזה הטעם של פחות מעותין כי בלאו הכי כמי כיון ללא בא בהיתר ממילא מכח זמן לא חשיב דשיל"מ עכ"ל ולא ירלתי לסוף דעתו דהא אפילו בא בהיתר מה לאמרינן בהרבה דוכתי מל בתמי בטיל מן התורה במינו ובאינו מינו לריך כ' מן התורה ולומר דגם שם הוה מין במינו במילי דמתקן הקדירה כמו כאן דשם תלוי בטעם ג) כיון שב"ט באינו מינו והאי ב"ט בקדירה ממילא יש לו שם חומרא לאינו מינו: (ז) עתיד לבוא עכ"פ. פירוש כגון בילה שבולה בי"ע שתהיה בולאי מותרת לאחר ב"ע לאפוקי בילת קפק עוקפה דנקט אחר: (ח) כלי שנאסר כו'. ק"ל למה לריך הרשב"ם (תוה"ש ס"ד ל"ד ל"ט ס"ב, קצר שם לח.) לטעם זה לריך הוספות שזכר רמ"א אחר"כ הא אין

ביאור הגר"א

הגדר מעיקרו כו' והא מתני' עבדא לון כדבר שאל"מ דתנינן שהנודר מן הדבר ונתערב אם יש בו בנ"ט אסור תפתר במין בשא"מ ועתוס' דפ"ה די"ט ל"ח א' ד"ה וליבטיל כו' וי"ל כו': [ה] מיהו כו'. עתוס' שם ל"ט א' ד"ה משום כו' ועי"ל כו': [ו] ועיין באו"ח כו'. שם ס"ג מידי דלחזותא כו' ר"ל כל שבא לתקן בין לחזותא או לטעמא הוי כמין במינו אבל משום חזותא בלא דשיל"מ אין אוסר וערש"י בזבחים ע"ט א' ד"ה והיכא כו' ואע"ג דאיבעיא להו בב"ק ק"א א' אי חזותא מילתא היא ולא איפשיטא ופסקו הפוסקים דספיקא הוא כמ"ש בש"ע ח"מ ס"ס שס"ג ושם ב' מחלק רבא בין דאורייתא לדרבנן משמע דבדאורייתא חזותא מילתא וכ"ש לר' יוחנן בנדה ס"ב ב' די"ל דאף בדרבנן ועתוס' שם ד"ה מקולי כו' מ"מ כ"ז באיסור הנאה וכמ"ש שם הנאה הנראה כו' דמתהני מחזותא דלא כפר"ח ששגג כאן בכל זה: [ז] יש מי כו' אלא כו'. ר"ל לאפוקי ביצת ספק טריפה שאע"ג שאפשר שחטעון התרגגולת או תחיה יב"ח אינו בודאי וכמ"ש למטה לפיכך ביצה כו' וכמ"ש בריש י"ש ג' ב' אא"א ספק טריפה כו' ואפילו לפירש"י התם מאי פריך הל"ל בנולדה מספק טריפה: [ח] או אם כו'. עתוס' דב"מ נ"ג א' ד"ה ליהדר וע"ז ע"ג ב' ד"ה טבל כו': (ליקוט) בלא הספר. עתוס' דב"מ נ"ג א' ד"ה ליהדר כו' אבל רש"י שם לא פי' כן וע"ש בד"ה ועולין כו' הכא כגון כו' ואין כו' (ע"כ): [ט] (ליקוט) כלי כו'. עמ"ש בסי' קכ"ב ס"ח (ע"כ):

חידושי רע"ק

קב ל) או אם המתיר בידו לעשותו. עיין בכ"מ (פ"ז ה"י מהלכות עבודה זרה):

באר היטב

(ד) עתיד. כגון ביצה שנולדה ביו"ט שתהיה בודאי מותרת לאחר י"ט (לאפוקי ביצה דספק טריפה דנקט אח"כ): (ה) ספק. הקשה מוהר"ר משה מלבוב למה כתב המחבר לפי שאין המתיר בודאי הא דין זה דספק טריפה לא שייך כלל לדבר שיל"מ משום דגבי ביצה שנולדה ביו"ט שפיר שייך לומר שהוא דשיל"מ דעכשיו הוא אסור ולמחרתו יהיה מותר משא"כ בביצת ספק טריפה אף אם ההיתר יהיה בידו או שיבא בודאי מ"מ אם נתערב באחרים דין הוא שיבטל ממ"נ אם תהיה התרגגולת טריפה א"כ הביצה לא הוי דשיל"מ דהא באמת טריפה היא וראוי שתתבטל ואם תהיה התרגגולת כשרה א"כ לא נאסרה הביצה מעולם ודשיל"מ לא שייך אלא אם הוא עכשיו אסור ולעתיד יהיה מותר וצ"ל לתרץ דהמחבר איירי כאן מביצה של ספק

(ד) עתיד. כגון ביצה שנולדה ביו"ט שתהיה בודאי מותרת לאחר י"ט (לאפוקי ביצה דספק טריפה דנקט אח"כ): (ה) ספק. הקשה מוהר"ר משה מלבוב למה כתב המחבר לפי שאין המתיר בודאי הא דין זה דספק טריפה לא שייך כלל לדבר שיל"מ משום דגבי ביצה שנולדה ביו"ט שפיר שייך לומר שהוא דשיל"מ דעכשיו הוא אסור ולמחרתו יהיה מותר משא"כ בביצת ספק טריפה אף אם ההיתר יהיה בידו או שיבא בודאי מ"מ אם נתערב באחרים דין הוא שיבטל ממ"נ אם תהיה התרגגולת טריפה א"כ הביצה לא הוי דשיל"מ דהא באמת טריפה היא וראוי שתתבטל ואם תהיה התרגגולת כשרה א"כ לא נאסרה הביצה מעולם ודשיל"מ לא שייך אלא אם הוא עכשיו אסור ולעתיד יהיה מותר וצ"ל לתרץ דהמחבר איירי כאן מביצה של ספק

באר היטב

טריפה שנולדה ביו"ט ג"כ וא"כ אף שתהיה התרנגולת כשרה אח"כ מ"מ הביצה אסורה היום שנולדה ביו"ט וסד"א אם אותה הביצה נתערבה ביו"ט לא תתבטל באלף משום שיש לחוש שמא תהיה התרנגולת כשרה וא"כ אין לביצה זו שום איסור רק שנולדה ביו"ט קמ"ל הואיל שאין המתיר בודאי עתיד לבוא דשמא תהיה טריפה א"כ לא מקרי ביצה זו דשיל"מ ובטלה וק"ל:

פתחי תשובה

(ג) נתערבה בשאינה מינה. עיין בתשובת הרלב"ז מ"כ סי' תרי"ז:
(ג) יש מי שאומר. עש"ך ועיין בתשובת זכרון יוסף חיו"ד סימן כ"ו ועיין מ"ש לודי הכב הגדול מהר"מ ז"ל בספר ממלת יתיס לדוש ו' ובתשובת כתר כהונה סימן מ"ה ובשו"ת תולדות יצחק סימן כ"ג ועיין בחילוסי הגאון מהר"ר יונתן ז"ל על הלכות י"ט להרמב"ם פ"ב הלכה ט' ובספר בני מיא מ"ס בזה ועיין עוד בספר שער המלך פ"ם מהלכות מאכלות אסורות דין י"א מ"ש בזה:
(ד) עתיד לבא עכ"פ. עיין בתשו' אמת לדק סימן ס"ט בבילת טריפה שנולדה בי"ט ונתערבה ובן הבועל ללא הוי לבר שיש לו מתירין כיון דגם אחר י"ט לא יהיה איתר בלא ביטול מכח טריפות והוא ז"ל חולק עליו דמ"מ ולאי איכא לודי היתר קצת לאחר י"ט יתבלב איסור הכולל להיינו כולר וכל מה לאמסר למיעבד בהיתר עבדינן ע"ש וכן הבטומו הפר"ם והמנחת יעקב בלל ע"ל אות י"ב ועיין פמ"ג שכתב דה"ה אמי שאמר קונם עלי אכילת בשר בגלה זו ונתערבה לאיסור בלר הוי עכ"פ לבר שיש לו מתירין ולא בטיל בס' אף ד"ל לאיסור בלר לא אל בלל כיון לאא הוי בטולל מ"מ שני איסורים יש אלא דהא לאין איסור אל על איסור היינו לאקות שאיס לו שתי מעלות א"כ אקי דשיל"מ ע"ש ועיין בתשובת רבינו עקיבא איגר סי' ס"ה שבאמל על זין זה ולא מתבלה ב"כ לומר שמ"מ איסור בלר הוי דשיל"מ אמנם לא מטעמיה דהאמ"ג רק כיון דיש פלוגתא לבטולתא אם בלר אל על לבר איסור (עיין לקמן סי' רע"ו ס"ה) ספיקו לחומרא א"כ הוי דשיל"מ ושוב פקפק בזה דמ"מ יש מקום להתיר

משבצות זהב

(ז) מיהו. עט"ז. ועמ"ש בקימן ל"ח אות י"א ובקימן תקי"ג בא"ח (א"א ס"ק ז). ובח"ח בלל ע"ל (דין ב) ומ"י שם (אות ה):
ודע לאם בישלה באיכה מיכה בבטולה בס', להאחבר בסימן ל"ט (ס"ו) בי"ט לעלמא מותר להוסיף על ס' יע"ש. ובקלופס, הא באין קלופה לפיולו מאסו ליכא, עיין ל"ח סימן תקי"ג בע"ז אות ג', ובמ"א אות ז', ובח"ח בלל ע"ל ל"ג ו). ומ"מ אין לבשל יחד, וה"ה בלת בבילה, להא י"א לף אין קלופין (סי' פו ס"ו בחמ"א).
ובהי בדבבנו מקילין בחמ"ש בת"ח שם, לבחמלה אסור:
(ז) עתיד. עט"ז. ועיין בלמה לדק סימן ס"ט להבי פירושו, ללא תימא דעבשיו אוכל בספק איסור תורה ע"י ביטול, ומתין עד שתהיה מותרת בבורו. ויפה כתב, וכ"כ הפר"ח אות ו', והמ"ו בלל ע"ל אות י"א. והבר"ו אות ד' פקפק ע"ז, ואיני יודע לדבריו בבורים בעצמו ולאיה מאסה שבללה כו' (מיר בג.). עוד כתב שם לבילה ספק טריפה לו ולאי עריפה בי"ט הוה דשיל"מ לענין י"ט ז] וכן הבביס הפר"ח שם (ס"ק ז) והמ"ו שם אות י"ב. והפר"ח שבתב ספק, אלו דוקא, ה"ה ולאי בבלאה מלבניו. וכל שבן בשמבויות מאיסור תורה לבלבבן, עש"ך אות מ' ח]: נסתפקתי מי שבבל שלא ט] לאבול בשר זה והוא מבבילה וטריפה ובלומה בבלון דיון כיון דבא בבלבים הוי דשיל"מ מבואר בש"ס (בחיס בט.) בשוס בשלוה לאתשולי מ"כ בבלון דיון פסיולו יש מלוה לאבלא דיון ולבלא מלוה לל"ס לומר המקיימו בלילו הקריב עליו קרבן דיון דבא לבלא לקיימו מחמת איסור בבלה ולבלבה מ"מ לאתשולי דבא בבל לבבר מלוה מ"כ לא הוי בלל דשיל"מ. ובזה דן לבפק אם נאמר דמ"מ כיון דבתחלה לפקע איסור בבלה ע"י ביטול יש מלוה לאתשולי הוי בבר שיש לו מתירין או כיון דלא מקרי דשיל"מ רק מבח הביטול ממילא בתבטל בבולו ומותר. ואין לבביא ראיה מדברי הב"ל הב"ל מדהולבך לבא בטעמא לאיסור בולל חל על איסור עריפה משמע דבלא"ה היה בטל אף לבתר ביטול איסור עריפות חל עליו איסור בולל כמו חל איסור חל על איסור ממילי תלי ולקי ועי"כ מטעם הב"ל דבבא לבא ע"י הביטול הוי דשיל"מ לא מקרי יש לו מתירין דשאני הבא דכיון דבאיסור לא בולל רק בתערובת לא הוי דשיל"מ כמ"ש הרמ"א בבי בגונא משא"כ בבלון דיון דבאיסור בבר חל מיד ובב"ל לא אתחלה לא היה עומד לאתשולי בזה י"ל כיון דמ"מ עתה ע"י הביטול עומד לאתשולי לא בטל איסור הבבר לחקרי יש לו מתירין. והאריך בזה ושוב הביא לבזה דגם היבא דבהיתר מבחנתם בק ע"י ביטול נ"כ הוי דשיל"מ ומ"מ הבית בב"ע ע"ש: (ה) לפיבר ביצה. עיין בתשובת אמת לדק סימן ס"ט ועיין בתשובת חות יאיר בהשמטות לדף בפ"א מ"ס על דבריו ועיין בתשובת מקום שמואל סימן פ"א: (ו) כלי שנאסר. עש"ך ומה שבשיג על מהרש"ל עיין בתשובת בית יעקב סימן ק"י שבלאיק דברי רש"ל דשאני כלים דיש מלוה בהתבתן ע"ש שהאריך

שפתי דעת

וחזותא אסור יע"ש. הנה מה שכתב באלף לא בטיל צ"ע, דהטור בסימן צ"ב (בשם ר"ח) כתב דמשהו לא נעשה נבילה והכי קיי"ל יע"ש. ומ"ש דע"י כולן הוה טעמא וחזותא, לפ"ז יש לפשוט ספיקא דידי בסימן צ"ח (שפ"ד ס"ק לב ד"ה נסתפקתי) בשמים הבלועים מבשמים עבודה זרה, דלטעמא לא בטיל, ודוקא מלח מדם דין דם יש לו משא"כ בשמים מבשמים, ושם כתבנו דמשום לתא דבשר בחלב וכל למעלה מששים לא מצינו בבשר בחלב,
ועכשיו ראיתי שיש לפשוט לחומרא מים של שלמה וצ"ע יב]:
גם עיין בתורת חטאת כלל ע"ד דין ו' בשם הר"ן (חולין מג:) משמע אם בישלו ביצה קלופה ברוטב ואין ששים נאסר הרוטב ואח"כ אוסר רוטב אחר עד אלף כמינו אלא שתלוי אם טעמו או בלוע אוסר, ועיין ש"ך אות ט' י' כאן, ולפ"ז אף בס' רוטב הבלוע בביצה דומה לחלב נבילה בחולין ק"ח ע"ב ועיין תוס' שם (ד"ה אמאי) לר"ש וצ"ע בכל זה. ☞ ויש לצדד בהפסד מרובה מיהו למלח הבלוע מדם לא דמי וכדאמרן והבן: ד) בשאינה. עש"ך הביא דברי ת"ח ולא דברי הר"ן (נדרים נב. ד"ה וקשיא): ה) מיהו. לחזותא לא בטיל ש"ך. משמע דחזותא לחוד לא בטיל וכבר הארכנו לעיל בסימן ק' (מש"ז ס"ק א) ועיין פר"ח כאן (ס"ק ה) ובמנחת יעקב כלל ע"ד (אות ה): ו) או. עש"ך. ולא ביאר אם דוקא כשניכר קצת במראה דאז הוה כבעין כמ"ש בת"ח כלל ע"ד (דין ב), אלא דאויל לשיטתיה באות ט' י' דאף טעמו לא בטל יע"ש: ז) יש. עש"ך. כוונתו פשוט דאף לפעמים כותב המחבר יש מי שאומר באין חולק משום דלא נזכר כי אם בחד, מה שאין כן כאן דמרשב"א והטור ומש"ס מוכח כן לפי דעת הרשב"א והב"י בסימן ק"י (קעד: ד"ה והא) דספק בגופו והשני על ידי תערובות לא הוה ספק ספיקא דנתערבה אספיקא קאי כדעת ר"י בעל התוס' בריש ביצה (ג: ד"ה ואחרות) עיין בתה"א קט"ו ב' (ב"ד ש"ב כה:), ומכאן נמי משמע כן דא"נ דבר שיש לו מתירין הא הוה ס"ס כר' א"כ קשיא ליה שפיר מה פריך כר': ומ"ש דילמא ביצה מספק טריפה, ירצה בזה דרש"י פירש בריש ביצה (ג: ד"ה לספק טריפה) דספק היינו ב' תרנגולים כשרה וטריפה וביצה זו לא ידענא אי מכשירה דלא הוה דשיל"מ, לזה אמר מגלן דלמא ספק דתרנגולת ספק, ובכרתי ופלתי אות ד' תירץ למה דסלקא דעתא החם דספק דרבנן בדשיל"מ לקולא פשיטא דספק טריפה בטל דמה לי ספק בגוף הענין או בדשיל"מ, ופריך שפיר, משא"כ באמת דספק אסור בדשיל"מ, א"כ ה"ה בספק אם הוא דשיל"מ, ומש"ה הוצרך הרשב"א למצוא מסברא דנפשיה זה יע"ש: ח) כלי. עש"ך. הנה מה שהשיג על יש של שלמה תירץ במנחת יעקב כלל ל"ט אות ח' דנדרים מצוה לאיתשולי עליה (נדרים נט.) דהנודר

הגהות והערות

יעקב סי' טו בפירוש הארוך סק"ב, מביאו במשמרת שלום בד"ה ודע:
ה] כתב זאת משום דרש"י פי' דספק טריפה היינו ספק אם נולדה מתרנגולת טריפה או כשירה ובזה ודאי לא שייך דשיל"מ, ולזה כתב הש"ך מג"ל לפרש כך ולהקשות, דילמא וכו', ועיין כרר"פ. (הגר"ש העליר):

אמרי בינה

ב) דפריך התם כו'. והשתא מאי פריך דלמא הך דספיקא אסורה מיירי בביצה של ספק טרפה כו'. ע"ל בדבור הקודם שהבאתי הטוגיא ועיין שם שהבאתי פירוש רש"י דספיקא אסורה היינו שספק אם ביצה זו היא מתרנגולת טרפה או מכשרה ומוכית הש"ך אם איתא דאפילו היכא דאינו ודאי שהמתיר עתיד לבוא הוי גם כן דשיל"מ מאי פריך הש"ס אי אמרת ספק טריפה הוי דבר שאין לו מתירין דלמא הך וספיקא אסורה היינו שנולדה מתרנגולת שהיא ספק טרפה (ולא בפירוש רש"י) והוי דשיל"מ דהא יכול להשהות התרנגולת כ"א יום אם תחזור להטיל ביצים תהיה כשרה בודאי (במבואר בש"ע לעיל סימן נ"ז סי"ח) אלא ודאי דבהאי גוונא כיון דספק אם תהיה מותרת לא הוי דשיל"מ:

ציונים והגהות על פמ"ג

ז] עיין סי' פו מש"ז סק"ק ט, ובלו"מ סי' תקיג ס"ל ק"ק ז:
ז] עיין שעה"ת מ"ג פ"ב בד"ה דשיל"מ, דהה לוקא לטעמו של רש"י אבל לדעת הר"ן בטיל, ועי"ע שם בד"ה לאמנם:
ח] עיין לו"ח מש"ז קוף סי' תסז בקיצור ליטוש אות ה' ו', ובמ"ל סי' תרעז ס"ק יב:
ט] עיין פמ"ג לו"ח פתיחה להלכות יו"ט ס"ב אות יא לענין הכולל מהבלה:
י] עי"ש בכ"ל נס בד"ה נס, ובלו"מ הבהגת הבשלל סולל ל אות בה, ובפתיחה להלכות פסח מ"ב שיטה הבשית אות עז:
יא] לקוברו בין רשעים תיבות אלו מקומם אחר ב' איסורים עניל (ז"ה). ועי' פתיחה לבב"ח קוף ל"ה עול:
יב] עיין סי' קט מש"ז ס"ק יט ולפי"ז וכו':

באר הגולה

☜ כלאיקור יבש שנתערב ביבש ומבואר בקימון ק"ט: מרדכי בפ"ב דפסחים בשם הרמ"ם מפלת"מ בשם ר"ת וכן כתב הרשב"א בריש בילה ור"ן:

גליון מהרש"א

ז לפי שצריך להוציא עליו. עיין ט"ז לקמן סימן שכ"ג ס"ק כ' ובגליון שם:
ח וכבר תפס עליו הב"ח. אלא אף דכשיבשל אח"כ בשר בכלי חלב ירגיש הטעם מ"מ ליח לן בה וזה באמת קשה במובן דעי' פרי מגדים בפתיחה לתערובות ח"ג פ"ג ד"ה והנה, ועיין פרי חדש דהכריע כהבן לב ואף בכלי איסור שנתערבו בכלי היתר אם מין בא"מ אסר אף אחר מעל"ע כיון דאיכא למיקם ע"י קפילא: ט והכי מוכח כו' הא דהשכר של תבואה. עיין גליון ש"ך סק"ו: י כדלעיל סימן צ"ח ס"ח. צ"ל ס"ד:

הגהות והערות

ו) הוא בעין קושיא אחרת, ור"ל דדווקא יבש ביבש דאינו נותן טעם הוא נתבטל ברוב, אבל כאן בכלים כיון שנותן בו טעם ודאי דאינו בטל, עיי"ש שהאריך ומה שמשיג עליו הרשב"א במשמרת הבית, (מחצית השקל):
ז) בתשו' מהריב"ל כתב דאף באלף לא בטיל, וכ"ה בב"ח, והביאו גם בשפ"ד:

אמרי בינה

ג) כגון נדרים כו'. היינו כמ"ש הט"ז לקמן ס"ק י"ב:
ד) וכבר תפס עליו הב"ח. ד"ל הב"ח גם תימא שבא להחמיר בכלי יותר מבחתיכה דהחתיכה גופה שנתערבה ביבש מדאורייתא בטילה ברוב ואם יבשלם אחר כך בקדרה יתן טעם זה בזה ליח לן בה דהתורה התירה והאיסור נעשה היתר בביטולו ברוב ושוב אינו חוזר לאיסורו כדכתב הרא"ש אלא דמדרבנן הוא דבעינן ס' כמו בסופו אם יבשלם יחד כמ"ש בסה"ת ואם לא היה מבשלם יחד לא היה אסור אפילו מדרבנן דאכל חדא וחדא תלינן דהיתרא היא אם כן בכלי שנתערבה פשיטא היא דאם לא נשתמש יחד כל הכלים אין כאן איסור אפילו מדרבנן דאכל חדא וחדא תלינן דהיתר היא הלכך בטל הוא ברוב ע"כ. ועיין בפרמ"ג מה שהקשה ע"ז:
ה) גם מ"ש בת"ח שכן דעת הטא"ח כו'. ד"ל התורת חטאת כתב הטור א"ח סימן תקי"ג בשם ר"ת הא דדבר שיש לו מתירין אינו בטל דוקא כשהוא בעין אבל טעמו בטל בס' ע"כ. ור"ל דאיתא בטור או"ח ביצה שגולדה בשבת

בלא זמן משיב לשו"מ ג) כגון כליס וכס"ג והרמ"ה בבלק הבית לף קכ"ח ע"ב (כ"ל ס"ל לה.) משיג על הרשב"א ואומר דהכל. טעמא לחמיצת אוכא לאין לו ביטול לבד מטעמא לשו"מ לכל אוכא לכיכר האיסור אין לו ביטול וכיון לאפשר להוציא האיסור מתוכו ע"י הגעלה הוי כיכר האיסור ד) ומו לא קגיא בכליס אלו שלא יתן האיסור טעם בהיתר ע"ס שהאיך (ה ומהרי"ל בתשובה סימן (קל"ל) [קס"ל] חולק גם כן מהרשב"א דההוצאה להגעלו הפסל מועט הוא וכלחשבינו בפרק הזהב (לף כ"ג.) ובפ"ז דכליס (מח.) מעשר שבי יש לו מתירין ע"י העלאה לירושלים כו' ע"ס ויש לחוש לדבריו במקום שאין הפסד מרובה וגם נ"ל שיש לשהות הכלים עד שלא יהו ב"י דאז שרי מן התורה ואפילו בכל אחד בפ"ע אסור להשתמש עד אחר מע"ל דהא הטור לא כתב דלא הוי דשיל"מ אלא משום שצריך להוציא הוצאות ובכה"ג דיש לו מתירין מן התורה בלי שום הוצאות לכ"ע אסור ובתשובת בן לב פסק דקערה של חלב שנתערבה בקערות של בשר

שנתערב באחרים ואינו ניכר בטל ☜ ברוב ואין דנין אותו כדבר שיש לו מתירין (ז לפי שצריך להוציא עליו (ז) הוצאות להגעילו וכל כיוצא בזה) :ל

ד [י] ו יש מי שאומר דלא שייך דבר שיש לו מתירין ג) היכא שהמאכל מתקלקל:

הגה ט) [יא] הא לדבר שיש לו מתירין אינו בטל

בלא זמן לחמר על הכלי שלא הוה שיש לו מתירין כיון שאין ההיתר ממילא מכח זמן ות"מ כרלה לאע"פ שמותר להשתמש בכל הכליס האלו שנתערבו כמ"ש הרשב"א הביאו ב"י סוף סי' קכ"ב (ד"ה כתב הרשב"א) מ"מ אין להשהותם זמן מרובה אלא"כ יכשיר כולם מספק כיון שהאיסור בטל ברוב הוה עליהו לין יבש שבטל ברוב יבש שבטלו לינו בפי' (ק"י) [ק"ט] שאסור לאוכלם כולם יחד ויש כאן לחוש שמא בזמן מרובה יפתחם התערובות ויבא לערב התבשיל שמתבשל בכל התערובת ומי ואכלם ובא לידי איסור על כן ראוי לו להכשיר כולם מספק כללי"ל ועיין מ"ש בסי' קכ"ב בלין זה:

הנאסר שהוא הכלי יכול לאסור עפי' מן האוסר ואילו האוסר שהוא הבלוע בו לא יהיה עליו לין דבר שיש לו מתירין דהא האיסור ההוא אין לו מתירין וא"כ לא יהא הנאסר ממיר מן האוסר וקבלא זו מצינו הרבה פעמים בתוס' לענין מלא הבלוע מדם מביאו הטור סוף סי' ק"ה וי"ל לכיון שיש לו מתירין אין לנו להשגיח בשום קבלא לקולא לאין לנו לתמוך על שום קולא כיון שבלאו הכי יש לו מתירין וכבר כתבתי בסי' ק"ט סעיף י"ל (ס"ק לה) שיש לעמוד מזה לין לאחר לענין בשר שלא נמלח וזה שרמז כאן רמ"א בס"ס וכן כל כיוצא בזה ורש"ל בס"ה סי' פ"ו כתב גם כן טעם אחר על הכלי שלא הוה שיש לו מתירין כיון שאין ההיתר ממילא מכח זמן ות"מ כרלה לאע"פ שמותר להשתמש בכל הכליס האלו שנתערבו כמ"ש הרשב"א הביאו ב"י סוף סי' קכ"ב (ד"ה כתב הרשב"א) מ"מ אין להשהותם זמן מרובה אלא"כ יכשיר כולם מספק כיון שהאיסור בטל ברוב הוה עליהו לין יבש שבטל ברוב יבש שבטלו לינו בפי' (ק"י) [ק"ט] שאסור לאוכלם כולם יחד ויש כאן לחוש שמא בזמן מרובה יפתחם התערובות ויבא לערב התבשיל שמתבשל בכל התערובת ומי ואכלם ובא לידי איסור על כן ראוי לו להכשיר כולם מספק כללי"ל ועיין מ"ש בסי' קכ"ב בלין זה:

וגם מה שהחמיר הב"ח להסיר כלי אחד לחומרא בעלמא כמו שנהג מהר"ם גבי חתיכה ומהר"ם דעבד הכי הא כתב מהרא"י (הגמ"ל סי' לו אות ו) טעמא לליק ות"ח היה והחמיר שהיה נלאה לך דגלאי מיחזמן אכולא מיקור לפיו כו' ומביאו ב"י בסי' ק"ט (קע: ד"ה וא"ל) וזה לא שייך בכליס ומ"מ כיון לליכא פסולא יש להחמיר כדברי הב"ח ולוק: ט) הא דדשיל"מ אינו בטל כו' אבל טעמו בטל. והא לאס לבנו בו המאכל לו מלאו בו תרגגולת אינו בטל (בסעיף ל') היינו משום לחשיב ממשו של מיקור ולא משיב נימוח ואינו בעין רק בשאינו מיכר במלאה אלא בטעם עכ"ל ת"ח סס (כלל עד) ל"ב בשם מהרא"ל (הגמ"ל סי' עד אות ב) מיהו לע"ג זה בנלפע"ל מן הש"ס בכליס לף כ"ח וירושלמי פ"ו בכליס (ה"ל) ותוספות (סס ד"ה לא נתנו) והרא"ש (פ"ו בפ' ג) ור"ן בכליס שם (נב. ד"ה וקשיא לה) דלשיל"מ אפילו טעמו לא בטיל אלא בטיל ס' (ד) והכי מוכח מתי ממ"ש מהר"מ והרא"ש בתשובה דיש כלל ב' על הא דהשכר של תבואה אחשה להתבולה בטל בשאיש בטעם והא לאמרינן לשיל"מ לא בטיל ס"מ מין במינו כו' וכן משמע מהרמב"ם (מכליס פ"ה הי"ב, ומאכ"א פע"ו הי"ו) ומ"ג (לאוין תמב. עב.) והמחבר לקמן סי' יו"ו גבי כתערב יין שאסור ביין אחר אפילו טיפה בחבית בנאסר בכל מפני שיכול לשאול על כלו ה) גם מ"ש בת"ח שם שכן דעת הטור ח"ח סי' תקי"ג בשם כ"ת אינו מוכרח בנלפע"ל דהטור לא קאמר התם אלא דבאינו מינו לא אמרינן לשיל"מ לא בטל וכלמוכח בב"י ובב"ח שם ע"ש ולוק וז"ש הטור כאן בשם כ"ת דהא דלשיל"מ אינו בטל ולוקא כשנתערב במינו אבל שלא במינו טעמו בטל בשאיש אפילו טעמו לא בטיל גם מ"ש הר"ב בת"ח (שם) שכן דעת האו"ה בכלל כ"ה ליתא דהא המ"ה בכלל ד' בהמחבר"ם ליין לעיל וכן גבי כליס הבלועים מאיסור כתב שם לין י"ט בהרשב"א והמחבר ס"ג ומ"ש שם בדין י"ז לדבר שממשו של איסור ליתיה בעיניה וליכא אלא טעמא בטל אלא לוקא לאינו מינו וז"ל שם והא דלשיל"מ לא בטיל היינו לוקא במינו אבל בשאינו מינו בטל שפיר בס' אפילו אינו מכירו ומשאר גוף האיסור בתוכו כו' וכ"ש דבר שממשו של איסור ליתיה בעיניה וליכא אלא טעמא בעלמא שמתבטל שפיר בס' וכן שינו בינו לשיל"מ לא נתנו חכמים שיעור אלא מין במינו במשהו ושלא במינו בב"ט עכ"ל הרי להדיא דמיירי לוקא בשאינו מינו ולכאורה היה נראה לאיסר קלת לבדיו בהגה"ה ולומר לכל היכא שגוף האיסור עדיין בתערובות אע"ג דליתיה בעיניה כגון יין ביין וכה"ג לא בטיל אבל היכא שנפל שם חתיכת איסור וחרקו שלא דקי"ל לאפ"ה צריך לבטל פליטתו · כלעיל סי' ל"ח ס"ד מסוס טעמא דנפיק מיניה בכה"ג הוא דבטל ומעתה נוכל לאיסר מקלת דאיות לעיל דמיירי שגוף הדבר נתערב שם ולהכי לא בטיל אבל מדברי בת"ח שם נראה דאין חילוק ו) דהא הוצאה כן מת"ח סי' תקי"ג (ס"ג) דמיירי דהיא בנתערב גוף הדבר ע"ש וכן מוכח מדברי מהרא"ו שהביא שם שהבאתי בריש ס"ק זה ולוק ועוד הוצאה דין זה מהגה"ה פרק בתרא דעבודה זרה (סי' כט) בשם מהרי"ח ותחם אימא בהדיא ולוקא שיש ממשות האיסור אבל אין ממשות האיסור שבמינו בס' עכ"ל וכן משמע בד"מ (ס"ק ב) ובאמת לענין דינא נראה לאפילו הוצאה שלא טעמו לא בטיל ולכאורה מכל הנך ראיות לעיל והכי מוכח מתי ממ"ש דבינו ירוחם בי"ל ח"ל (סי' ע"ג) דמי שבבר

(ו) הוצאות. כתב הש"ך דמהרי"ל חולק ע"ז הוצאות ההגעלה הוא דבר מועט וראיה ממעשר שני דהוי דשיל"מ על ידי העלאה לירושלים וכו' ע"ש ויש לחוש לדבריו במקום שאין הפסד מרובה וגם נ"ל שיש לשהות הכלים עד שלא יהו ב"י דאז שרי מן התורה ואפילו בכל אחד בפ"ע אסור להשתמש עד אחר מע"ל דהא הטור לא כתב דלא הוי דשיל"מ אלא משום שצריך להוציא הוצאות ובכה"ג דיש לו מתירין מן התורה בלי שום הוצאות לכ"ע אסור ובתשובת בן לב פסק דקערה של חלב שנתערבה בקערות של בשר

ביאור הגר"א

[י] יש מי כו'. כנ"ל ס"ב או כו' בלא הפסד: [יא] הא דדבר כו'. כמו ביצה וכיוצא בה: (ליקוט) הא דדשיל"מ כו'. הג"א פ"ה דע"ז סכ"ט ד"ה דשיל"מ כו' (ע"כ):

חידושי רע"ק

ג) היכא שהמאכל מתקלקל. הרש"ל בש"ס (חולין פ"ח סימן פ"ז) חולק לגמ זה מקרי יש לו מתירין:

באר היטב

לא בטיל ברוב כיון דהוי שלא במינו וכולן אסורים וכבר תפס עליו הב"ח וגם מה שהחמיר הב"ח להסיר כלי אחד לחומרא בעלמא כמו שנהג מהר"ם גבי חתיכות ל"ד דהא כל הפוסקים הסכימו בסי' ק"ט דא"צ להסיר אפילו בחתיכה ומהר"ם דעביד הכי הא כתב מהרא"י טעמא דצדיק וח"ח היה והחמיר שהיה נראה דרך גנאי שיזדמן אכילת איסור לפיו וכו' וזה לא שייך בכלים ומ"מ כיון דליכא פסידא יש להחמיר כדברי הב"ח וע"ל סי' ס"ט ס"י גם הט"ז פסק דיש להכשיר כל הכלים ע"ש:

פתחי תשובה

מזה וכן פירש במס"ו כלל ל"ט אות מ' ע"ש. ועיין עוד בש"ך (והוגה בהה"ע קק"ו) שכתב דנראה שיש לשהות הכליס עד שלא יהו בני יומן כו' ועי' בכנסי ופלתי שכתב אף דמ"מ מלרבנן אסור [ועיין בתשובת מ"ס סי' ל"ו מ"ש בזה] ועיין בתשובת רבינו עקיבא איגר כ"י סימן כ"ז שהקשה על הש"ך דהא קי"ל

ע"י רתיחת אם שאם הכליפה הולכת בכל הכלי אבל (נז) ע"י רתיחת תליחה (נח) אינו (נט) נבלע (יא) (ס) בכלי (סא) רק כדי קליפה כ שם כשם רבי מיר
(סב) ופ"ל לשער רק כדי קליפה (מרדכי סכ"ה ובאחרונה כלל כ"ד) (סג) וע"ל סי' ס"ע ציש מי שבמדבר בכף של מתכת
להצריך ס' בנגד כולו אפילו לא הבנים אלא מקצת משום דרם מקצתו רם כולו: הגה (סד) ומוסגין בסברת המשנה
וכל איסור שמבטלים בששים (כה) אם (סו) מבירו (סז) צריך (סח) להסירו משם אע"ג דכבר נתבטל טעמו בששים ולכן (סט) אם נפל מלב
לתוך שתבטל ונתבטל טעמו בששים (ע) צריך (עא) ליתן שם מים טוגים ומבע שחלב

באר היטב

לין דא"ח לעמוד על שיטורו אבל אם אתם מדינא אפשר למבדק בפוטרין ובנסיתה רק דמחמריגן לומר דאין אנו בקיאין לכן הוי פסק מעלית ע"ם): (יא) בכלי. כתב הש"ך דוקא בכלי אבל בדבר מאכל קי"ל דנאסר כולו ואפילו בכלי דוקא אם נאסר ע"י מליחה או ע"י שירוי אבל אם נאסר על ידי כבישה צריך מולו נ"כ לשער נגד כולו

דרכי תשובה

הקדירה בחזקת היתר וא"ל לשער כנגד כולו והוא ז"ל מדתה דבריו והעלה דאפי' להמ"ד דספיקא דאורייתא מדרבנן להחמיר ואפי' באיסור דרבנן צריך לשער להמחבר בכולו ולא מהני לשערי באימוד יפה עיי"ש: (נז) ע"י רתיחת תליחה. כתב בש"ך ס"ק י"ג בשם הת"ח דה"ה אם נאסר הכלי ע"י שירוי א"ל לשער רק כדי קליפה ועפ"ד ס"ק י"ג שכ' שיש לעיין אם נאסר כלי ע"י מליחה או שירוי ואח"כ עמד ריקן על האש והכלי יצן ב"י מי אמרינן דהבליע נ"ל ומבליע לכל הכלי וצריך אח"כ לשער נגד כולו ונהי דאם בישלו בו לא אמרינן דהא"כ כולו וכל שיש ס' נגד הקליפה לא נ"ל הבלוע דלא הוי מיפרד וכו' מ"מ בשעמדה הכלי ריקן חמה על האש י"ל דמפליע ומבליע בכל הכלי ויהי' צריך אח"כ ס' כנגד כולו וכו' וסיים בל"ע בכל זה ועי' ביד יהודה בפיה"ת ס"ק י"ל מ"ם בזה והעלה דלדינא אין להחמיר בספיקותיו של הפרמ"ג בזה דכמו דקיי"ל דאין בלוע יוצא מכלי אל כלי בלי רוטב כמו כן גם בשני עלמה אין הבלוע יוצא עוד להלן בלא רוטב לכן אף אם נתנמה הכלי אח"כ יבש על האש אין הבלוע מהפכבע יוהר ואין להחמיר עיי"ש. (נח) אינו נבלע בכלי אלא כדי קליפה. עפ"ד שם שכתב דלכאורה הי' נראה דדוקא בכחום אינו נבלע בכלי יוהר מכ"ק אבל לא בשמן ואף דאין בקיאין מ"מ הלא לענין כמה דברים קיי"ל דגם אנו בקיאין כגון לענין בלוע בלא רוטב דלהלן סי' ק"ה אבל מסתיות לשון הרמ"א משמע דאין לחלק ואף שהי' דבר שמן אין מבליע ע"י מליחה בכלי יוהר מכדי קליפה וסיים בל"ע עיי"ש וכ"כ ביד יהודה שם לדינא עיי"ש: (נט) נבלע בכלי וכו'. עי' מגה"י בלל פ"ה ס"ק י"ז וכפ"ד ס"ק י"ג דאף בכלי חרס שאינו מזוקב אינו מבליע במליחה יותר מכדי קליפה עיי"ש: (ס) בכלי. עפ"ד ס"ק י"ג מ"ש לענין אם שהה איר בהכלי כשיעור שיהן על האור וירתיח דאינו בבלוגתת הפרישה עם הט"ז והש"ך דלעיל סי' ס"ע ועתוי"ד בחידושים סק"י שכ' כן בהאלו להקל אף כשהה במליחתו כשיעור כבישה דאיר (דהיינו שיהנו על האור וירתיח) עיי"ש וכ"כ ביד יהודה שם לדינא עיי"ש: (סא) רק כ"ק. עבאה"ע מ"ש מהש"ך דוקא כלי אבל מאכל מאסר כולו ר"ל אפי' במאכל כחום הוסר עד ס' להרמ"א. חוו"ד בחידושים ס"ק י"א. ומ"ש הבאה"ע דכלי הנאסר ע"י כבישה צריך לשער כנגד כולו עע"ז להלן רים סי' ק"ה שהשיג על האו"ה בזה והעלה דכלי לא נאסר ע"י כבישה וע' בדבריו שם (ס"ק י"ח) מ"ש בזה לדינא: (סב) ואין צריך לשער רק כ"ק. כתב בשפ"ד ס"ק י"ז אם נאסר כלי ע"י שירוי או מליחה ובישל במקלת הכלי דבר היתר בתוכו שאם נשער נגד מ"ו וכ הבישול יש ס' כנגד הקליפה אבל אם נשער נגד הכל אין ס' נגד קליפת כל הכלי מבואר בש"ך לעיל סי' ס"ע סעיף קטן ס"ד דאם הקדירה כולה חמה צריך בשיש נגד כל הקליפה אף במה דלא נגע בתבשיל עכ"ד: (סג) וע"ל סי' ס"ט. סעי' כ' בהגה ב' ובבאה"ם שבסק ע"ח: (סד) ונוהגין כסברא ראשונה. ע"ל סי' ל"ד סעי' ל' ובדבריו שם. ועי' בחוו"ד בביאורים סק"ט שמבואר מדבריו דדוקא בכלי לא אמרינן אם מקלתו אם כולו אבל באוכל אמרינן אם מקלתו אם כולו אפ"ה בעינן בחתיכה בששים גם נגד מה שחוץ לקדירה משא"כ בכף דלא בעינן ס' רק כנגד מה שנתחב עיי"ש ועי' בשו"ת בית יצחק (מהרצ"ון מלובב נ"י) חלק א' מיו"ד סי' ק"ד אות ב' ג' וד' שהתפלא ע"ד החוו"ד בזה לדבריו יהי' הדין דאם נגע גר דולק של חלב בגד הב' שאינו דולק בקדירה נאסר הקדירה כיון דאמרינן במאכל אם מקלתו אם כולו הרי מהתחם הגד הב' מהגר שדולק אע"פ שאינו דולק שהגד הב' הוא קר ומטול' לא עלה על דעת שום אדם לפסוק כן ועיי"ש בש"ם בזה והביא דאי' מדברי הש"ם דבאוכל לכ"ע לא אמרינן אם מקלתו אם כולו עיי"ש: (סה) אם מבירו. עי' בשו"ת מלחמות אדני סי' כ"א בשומן שנתחבר בקדירה של איסור או של חלב ואחנו השומן על לביבות בשר חמות והסכים לדעת השואל דבזה לא מהני גם אם יש ששים בהלביבות נגד השומן דכיון דהשומן הכר פ"ג הלביבות הוי כמיר

תשובה

האיסור ואין לו ביטול אם"ת ומה שהלה השואל אומר שזה דמי לדין דסעי' זה דאם יתקלקל המאכל ט"י ליתן א"ל להסיר השומן ועכ"פ הלה לגרף זה לפניף להחיר להוסיף שומן היתר ודחה דבריו דהא דסעי' זה מיירי שלע"ע אינו מיכר האיסור רק דאפשר להפריש ע"י לוגים משא"כ בא"ד דנראה לעין כל שהלביבות משומים בשומן איסור אלא שאינו יכול לברר ומדאורייתא לא בטל וכיון דאמר באיסור דאורייתא אין לגבב קולות ועיי"ש עוד שכתב ע"ד השואל דמ"ש דאם עירבו הלביבות בכף שנעשה נבילה ב"י לריך ס' כנגד הכף דלדעתו נ"ע אם פי' בש' כיון דליכא רוטב וכמ"ש במ"ז סי' ל"ד ס"ק ז' בשאלה שלנו שיש: (סו) מבירו. עי' בחמודי דיומא הלכ' בב"ח אות כ"ג בשובדת שלנו שיש ומצאו בה פירור קטן של בשר והי' יודע שפירור בשר מבושל שם מקודש ונפל אם מותר לבטלו עם חלב דשמא יש עוד פרורין ואלו שיעור אסור מה"ת ואפשר דבדוחק יוכל לברור והפירור בעיסה הוא יבש בלא דאינו בטל וכתב דכל דלא נמצא לפניו בהעיסה יותר מפירור א' אינו מחייב לחפש שמא יש שם עוד פרורין אע"פ נמצא ג' פרורין אז יש להחמיר ולחפש בכל דאפשר וכתב דמ"מ גם בזה אם לא נמצא רק פירור א' אם אין לוקח לבטלו בקדירה של חלב דוקא יש לזהר לכתחלה לבטלו בקדירה של בשר עיי"ש: (סז) צריך להסירו. וה"ה אם אין מבירו ואין בקדירה אלא ב' חתיכות א' של איסור וא' של היתר לריך להשליך שניהם ואינו מותר אלא הרוטב וה"ה אם הי' הרבה חתיכות היתר בקדירה וחתיכה א' של איסור והי' מהר"ל לריך ג"כ להשליך כולם ואינו מותר אלא הרוטב כמש"ל סי' ל"ב סעי' ג' ובש"ך שם ס"ק ט'. מיוחס הרז"ה: (סח) להסירו משם. אף במקום דאיכא טורח גדול. תוספות ירושלים מהתוספתא פ"ו דתרומות ב: (סט) אם נפל חלב לתוך רוטב וכדומה שלריך להסירו ע"י מסננת אע"פ שיש מי ואינו מבירו ואם אינו יכול לברר כגון שנהפכר ונתחר בתוכן אלא יכול לברר מותר. כנה"ג בהגהות הטור אות כ' וה"פ: (ע) צריך ליתן שם מים צוננים. עי' בס' מזמור לדוד (מהרב מהרד"פ ז"ל) שכתב ע"ז וז"ל אין זה אלא הומרא בעלמא ואי ליכא מים טוגים פשיטא דשרי אמנם ל"מ אי לית לי' מים אבל מצאה שיהי' לו לאחר אם לריך להמתין ונראה ודאי דאם הוא בענין שאם יתמין יפסיד המאכל א"ל להמתין דבמקום שסידא לא קאמר המרדכי וכו' ואם אין לו בסידא אלא שאין לו מה לאכול כעת רק אוהו התבשיל אפשר שמחייב לעבור אכילה אחת וכו' עכ"ד ומבואר מדבריו דאם יתקלקל המאכל ע"י המתנה אז ע"י הגיעת מים א"ל להחמיר כלל ועי' בפלתי סק"ו שכתב ג"כ דאם ע"י הגיעת המים לוגים יתקלקל המאכל א"ל לגמו ולהסירו והביא ראי' לדבריו עיי"ש אמנם יעוין במ"ז סק"ז שמדחה ראיות הכו"פ עיי"ש ועיין בחכמת אדם כלל כ"א סעי' ב' שכתב דאם כי גם מלבון הה"ה משמע כדעת הכו"פ מ"מ עכ"פ יש להלמן בלא הגיעת מים דלא שייך לומר שהמאכל יתקלקל עי"ז דהא יכול לחזור ולחממו אח"כ עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק י"ט שכתב בהחנגו לדינא להחמיר בזה דאפי' אם ידוע בודאי שיתקלקל המאכל ע"י הליגון אין מסגיחין על זה עיי"ש ועי' בס' דברי יוסף סי' תר"פ מ"ם בזה והעלה לדינא דבתבשיל שאין בה רוטב לריך לשפוך לוגים להקיפו אבל בתבשיל שיש בה רוטב א"ל לשפוך מים דוקא וסני שיתהין עד שיצטנן ויקפיא השומן מעצמו עיי"ש: (עא) ליתן שם מים צוננים. עי' פרמ"ג או"ח בהגהות הנשאל סוף שני סעי' כ"ז שכ' דאם נפל המאכל לתבשיל שנתבשל בקדירה של בשר ב"י ומ' לריך ליתן להפריד הנם המאכל אף למעלה אבל אם נפל חלב (בקמ"ן) לקדירה של בשר אע"פ שיש בחלב שמנונית של המאכל כמ"ש הש"ך לעיל סי' כ"ב סק"ב אפ"ה א"ל ליתן דמעט חלב שנתערב אין שמנונית לף למעלה גם ע"י ליתן עיי"ש ועי' במשמרת אלוס בחידושי דינים שבסוף סי' ל"ב אות י"ב מ"ם בדברי הפרמ"ג בזה ועי' בס' יאועות מיים בהתנו' שבסוף סי' ל"ג אות ו' ח':

להקפיא

ה לפיכך אם הוציא מעל. כתבו התוס' ל"ע בב"מ פרק המפקיד דף מ"ג. דמיימי לה להסיא דהכא. ולא מיימי לה כלישנא דמנין לה הכא ע"כ. והתם מעל הגזבר קתני. והכ"מ בפ"ו מהלכות מעילה. בשם הרר"י קורקוס. כתבה להסיא דמליעא בשם ברייתא. וע"ש. שאין להתירן בזה בכאן:

לא ישתמש בהן. דגלי דעתיה דלא ניחא ליה שישתמש בהן הנפקד הואיל וקשרן קשר משונה או הטיל עליו חותם: מותרין. קרי כל זמן שאין קשורים קשר משונה אלא קשור כשאר קשרים ואין עליו חותם:

לפיכך אם הוציא לא מעל. דהוי כאילו אמר לו המפקיד שישתמש בהן כיון שלא היו צרורין והרי שליחותו עשה, והמפקיד נמי לא מעל דהא לא אמר לו בפירוש שישתמש בהן. החנוני. שמוכר פירות או בשמים בחנות: **כבעל הבית.** ואם הפקידו אצלו מעות, אע"פ שאינן צרורים, לא ישתמש בהם. הלכך אם היו מעות של הקדש ונשתמש בהן מעל: **כשלחני** ומותר להשתמש במעות שהפקידו אצלו כשאינן צרורים, הלכך לא מעל. והלכה כרבי יהודה: **ו כיון שהוציא**

לפיכך אם הוציא לא מעל. לא ישתמש בהם. לפיכך אם הוציא, מעל. אם מתרים, לא ישתמש בהן, בין כך ובין כך, לא ישתמש בהם. לפיכך אם הוציא, מעל. החנוני כבעל הבית, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר, כשלחני: 7 ו פרוטה של הקדש שנפלה לתוך הכיס, או שאמר פרוטה בכיס זה הקדש, כיון שהוציא את הראשונה, מעל, דברי רבי עקיבא.

פירוש המשניות להרמב"ם

ו פרוטה של הקדש שנפלה לתוך הכיס כו'. דבר פשוט שענין מה שאמר **יוציא ושהוציא.** הוא כשיוציא וישתמש להנאותיו לא שיוציא מן הכיס. והענין שמודה ר"ע הוא באומר לא יפטר כיס זה מפרוטה הקדש או דבר שעניינו עניין זה ואז מודה שהוא לא ימעול עד שישתמש בכל מה שבכיס אבל אם נשארה ממנו פרוטה תהא אותה פרוטה הקדש ולא ימעול ואין הלכה כרבי עקיבא.

סליק מסכת מעילה

מלאכת שלמה

שלחני לא מעל אבל בע"ה בין כך ובין כך לא ישתמש בהן לפיכך אם הוציא הא מעל ע"כ: **החנוני כבעל הבית.** פרק האיש מקדש דף נ"ג ואמרינן התם דר' יוחנן ובר פדא ס"ל דלר"מ אין מעילה בהקדשות אלא באוכל אוכלי הקדש אבל המוציא מעות הקדש אין לו מעילה דבכל מקום שהם שם הקדש עליהם ופרכינן עליה ממתניתין דקתני חנוני כבע"ה דברי ר"מ ע"כ ל"פ אלא דמ"ש חנוני כשלחני ומ"ש חנוני כבע"ה אבל בכ"ע אם הוציא מעל ומשני ר"מ לדבריו דר' יהודה קאמר לדידי אם הוציא לא זה ולא זה מעל שאין מעילה במעות אלא באוכלין לדידך דיש מעילה במעות אודי לי מיהת דחנוני כבע"ה והוא מעל ולא גזבר דלאו ברשותיה עבד וא"ל ר' יהודה אף בהא לא מודינא לך אלא כשלחני הוא ומעל גזבר דמידע ידע דצריך תמיד במעות לקנות קחירה ע"כ: **כבע"ה.** לפי שאינו רגיל בחלופין כשלחני וכין כך ובין כך לא יגע בהן: **ר' יהודה אומר כשלחני.** דפעמים נמי הוא רגיל להחליף כשלחני לפיכך דינו כשלחני רש"י ז"ל: **ז פרוטה של הקדש.** מוספות דפרק שני דקוטה דף י"ח ובירושלמי פרק ז' דדמאי מוספתא: **כיון שהוציא את הראשונה מעל דברי ר' עקיבא.** דאמרינן דשל הקדש הימה ואע"ג דספיקא הוא אם נהנה בשל הקדש ר' עקיבא לטעמיה דמחייב על ספק מעילות אשם תלוי במסכת כריתות פרק ה' והכי איתא במוספתא כיון שהוציא את הראשונה מעל דברי ר"ע וחכמים אומרים אין מביאין אשם תלוי אלא על דבר שודאו כרת ושגגתו חטאת. מיתא ולינבטל ברובא האי פרוטה של הקדש שנפלה וכי איתא דבר שיש לו מתירין הוא ע"י פדיון שיכול לחללו ואפילו באלף לא בטיל הא ליכא למימר דדבר שיש לו מתירין דרבנן הוא וא"ל דליכא אלא זולתה בכיס דליכא בטול ברוב והכי משמע במוספתא דקתני ואת השניה משמע דליכא אלא שתים אי נמי מטבע תשיב ולא בטיל מוספתא ז"ל. ובירושלמי שם פ"ז דדמאי דף כ"ו ע"א גרסינן אבל על הראשונה מעל בספק ועל האחרונה מעל בודאי דברי ר"ע וחכמים אומרים על כולן מעל בספק ועל האחרונה בודאי ואנא

יכין — תפארת ישראל — בועז

מתומתין: בט דגלי מפקיד דעתיה דלא ניחא ליה שישתמש בהן הנפקד: ל ר"ל אם הפקיד בידו מעות הקדש כן, והוציאן הנפקד: לא הנפקד, שהרי לא הרשהו שיוציאן: לב אף בקשורין רק שאין הקשר משונה: לג דהו"ל כהרשהו להוציאן כשיצטרך: לד דהו"ל כאילו הרשהו המפקיד להוציאן, והרי לא שינה משליחותו. מיהו גם המפקיד לא מעל, שהרי לא א"ל בפירוש שישתמש בהן(ד): לה שאין דרכו להחליף או לפרוט מעות: לו הבעה"ב מעל, מדהוציאן שלא ברשות: לז שיש לו חנות למכור שם סחורתו על יד על יד, ורגיל להצטרך למעות לקנות או להחליף למי שיש לו שלא וקונה בפרוטה: לח דבהפקיד בידו אפילו אינן צרורין לא ישתמש בהן. לפיכך בהיו הקדש והוציאן החנווני, מעל: לט ומותר להשתמש בהן כשאינן צרורים, גם לא מעל כשהוציאן: מ לצורך הציור: מא אלא דוקא ראשונה, רק כל שיוציא פרוטה מהכיס מעל בה, ולטעמיה אזל דס"ל [בברייתות פ"ה מ"ג], דבספק מעילה אינה אשם תלוי(ה):

(ד)כך כתב הר"ב וכן הרמב"ם בפ"ז ממעילה, וכבר ממהו עליו ר"י קורקוס ורכ"מ שם, דהרי בב"מ (דמ"ג ח') מפורש דמעל הגזבר, ול"מ נ"ל דלא למנס נקט הרמב"ם, שאינן קשורין קשר משונה ואינן חתומין, דלפע"ד דוקא נקט הכי, דמיירי דעכ"פ קשורין קצת, דאע"ג דאינה הוכחה דלא ניחא ליה שישתמש בהן, וכדקאמר שם בב"מ, משום דקשורין לא ישתמש בהן. עכ"פ אין ג"כ הוכחה דניחא ליה שישתמש בהן, ובמעילה אע"ג דא"ל שליחות ממש, וכלעיל סי' י"ג, עכ"פ גלוי דעת בעינן. משא"כ קוגי' דהמפקיד דנקט מותרין, משמע דמיירי בחותרין ממש, אז שפיר הוה גלוי דעת והוכח' גמורה דניחא ליה שישתמש בהן, לפיכך מעל הגזבר. ולהר"ב ק' קצת. ודו"ק: (ה)[כך כתבו תוס', ונל"פ דכוונת דבריהם, אליבא דר"ט שיביא מיד מעילה ומומאה והאשם וימנה, שהרי מודה ר"ע לר"ט במעילה מועטת, וכמבואר שם [מ"ג], והכא מעילה מועטת היא, שאינה אלא פרוטה. ותו נ"ל דאפי' בבבא דפרוטה בכיס זה הקדש, נמי נ"ל דר"ע לטעמי', דאף דבדאו' אין בריה, עכ"פ כשהוציא הפרוטה מהכיס אינה רק ספק הקדש, לרכ"מ [פ"ג מגירושין ה"א] דס"ל דהא דבדאו'ייתא אין בריה היינו משום דספק דאורייתא [ועי' מ"ש בס"ד בגיה פ"ד סי' נ"ט בד"ה ותמהני, וע"ש]. ואמנם הקשו עוד בנפל פרוטת הקדש לכיס, אמאי כשהוציא ראשונה מעל, מבטל פרוטת הקדש ברובה. ואי"ל מדהו"ל הקדש דבר שיל"מ (כלעיל סי' י"ז), ליתא דהרי דשיל"מ רק מדרבנן לא בטל, והרי הכא מעל קתני. ומדלו משום דמבטל דבר אשון, מדהו"ל דבר שבמנין. אולם דבריהן תמוהין מאד דהרי גם דבר אשון רק מדרבנן לא בטל. ולבאורה

ציונים

אצל בעה"ב. מיי' שם הלכה ט': החנוני כבעה"ב. קדושין נ"ג ע"ב נ"מ מ"ג ע"ש: ו פרוטה של הקדש שנפלה. ירושלמי דמאי פ"ו ה"ד ע"ש:

שינויי נוסחאות

ה אם הוציא מעל החנוני כבעה"ב. הכ"מ תקן אם הוציא בעה"ב מעל החנוני.. כפי הגרלה היה לפניו ד"ו (רפ"ח) ושם הדגור משונם ומגומגם:

ו פרוטה של הקדש שנפלה לתוך הכיס. במשב"ג נפלה פרוטה של הקדש בתוך כיסו.

תפארת יעקב

בועז אות ד ע"ש מה שמי' דברי הרמב"ם. ועדיין קשה דלא היה להרמב"ם להשמיט דין המבואר בגמ', ועוד לשון הברי' מורין ישתמש בהם לפיכך מעל הגזבר הרי להדי' דהיכא דרשאי להשתמש מעל הגזבר. אות ה **כ"כ תוס'.** ועי' ירוש' דמאי פ"ז ה"ד ומירוש על דעתו"ש שלא הביאו. בא"ד **והכא מעילה מועטת היא.** לכאורה נבא דפרוטה בכיס זה הקדש לא שייך לאתויי דלא יקבבר לעולם ואולי ע"י שיוציא כל הכיס. בא"ד ותו ב"ל **דאפי' כו'.** ל"י מאי אפילו. בא"ד **אמנם הקשו כו' ואין לומר מדהוה ליה הקדש דבר שיש לו מתירין כו'.** ולכאורה ראי' מדברי התוס' אלו למה שחקרו האחרונים אי אמרינן גבי דבר שיש לו מתירין כל דפרים מרובא פרים וי"ל. ועיין מל"מ מעילה פ"ז ה"ו מ"ש בזה ובאמני מלואים סכ"ח ס"ק כ' ע"ש.

את הראשונה. לגורך משמיטו מעל: וחכמים אומרים. לא מעל: עד שיוציא. כל המעות שבכיסו לגורך חולין. והלכה כחכמים: פרוטה מן הכיס זה. כלומר לא מכלה פרוטה מכיס זה עד שיהא בה הקדש:

סליק מסכת מעילה

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, עַד שֶׁיּוֹצִיא אֶת כָּל הַכִּיס[מב]. מוֹדֶה רַבִּי עֲקִיבָא, בְּאוֹמֵר פְּרוּטָה מִן הַכִּיס זֶה הֶקְדֵּשׁ[מג], שֶׁהוּא מוֹצִיא וְהוֹלֵךְ עַד שֶׁיּוֹצִיא אֶת כָּל הַכִּיס[מד]: נשלמה מסכת מעילה

ציונים

עד שיוציא את כל הכיס כו' פרוטה כו' הקדש. מיי' עש ה"ו: סליק בס"ד

שינויי נוסחאות

מודה ר"ע באומר. נמצנ"ב ומודה ר"ע לחכמים באומר. מן הכיס זה. נמצנ"ב מן כיס זה: סליק

תוספות חדשים

ו חוי"ט ד"ה וחכ"א כו' וי"ל וכו'. וקשה ל"כ מדאורייתא בטל והיאך יביא קרבן מעילה גם מוקפות הקשו קושיא זו אבל מירופש לריך עגל וכר עגל להולמס עיין בבה"ז רק בספר נאן קדשים הגיה קלת ע"ש. ואפשר דמתני' אמיא כר"י דקבר מין במינו לא בטיל דמגיגו כמה משניות סמוכות אליהה אבל על הרמב"ם קשה דלא פסק כר"י וג"ל דגם מדאורייתא לא בטיל להא ודאי אם הוא ניכר איכול איסור לא בטיל איכול ליעלו ובאן האיסור הוא הקדושה שעל הפרוטה וזה יוכל ליטלו להחליף על פרוטה אחרת והיא נשארת מולין גמוריס משא"כ בנהמה ודו"ק (ממהורש"ח זצ"ל):

ראשון לציון

ו חי"ט ד"ה וחכמים אומרים וכו' וא"ת וליבטל ברובא וי"ל כו'. ועי' תוס' כ"א ע"ב ד"ה פרוטה כו' ועיין יפל"מ:

תוס' רעק"א

ו נאות יז חו"ט ד"ה וחכמים. שאין מעילה מן הספק. ורע"ק לטעמיה דס"ל פ"ה מ"ב בכריתות דחייב על ספק מעילות אשם חלוי תוספות:

תפארת יעקב

בועז אות ד ותו אדמקשי וכו' טפי הו"ל לאקשויי משוורים ולוגין לרבנן כו'. רבנן לשיטתייהו דס"ל על ספק

ו וחכמים אומרים עד שיוציא את כל הכיס. °שמין מעילה מן הספק. הלכך לא מעל עד שיוציא המחרוזה לאז הוי ודאי. ולא"ת וליבטל ברובא וי"ל דדבר שיש לו מתירין היא שיכול לחללו א"ג מטבע חשיב ולא בטיל הכ"מ פ"ז מה' מעילה ועמ"ש בסוף מ"ט פ"ה דעבודה זרה: באומר פרוטה מן הכיס. ל' הר"ב כלומר לא מכלה כו'. גמ' באומר לא יפטר כיס זה מן ההקדש. משמע לריך שיאמר בלשון הזה וזה לשון הרמב"ם ו והענין שמודה בו רבי עקיבא הוא באומר לא יפטר כיס זה מפרוטה הקדש או דבר שענינו ענין זה. ע"כ: סליק לה מסכת מעילה

מלאכת שלמה

דברייתא פליג אתנא דמתניתין וע"ש: **באומר פרוטה מן הכיס זה הקדש.** מפרש ר' יוחנן בגמ' באומר לא יפטר כיס זה מן ההקדש כלומר לא מכלה פרוטה מכיס זה עד שיהא בה הקדש כל שהוא דכיון דאמר הכי משמע דפרוטה אחרונה קאמר דתהא הקדש ולהכי לא מעל אלא באחרונה. ולשון הרמב"ם ז"ל בפירושו והענין שמודה בו ר"ע הוא באומר לא יפטר כיס זה מפרוטה הקדש או דבר שענינו ענין זה. ע"כ. ועיין במ"ש בפ' בתרא דמגמות סימן ט' ובפרק בתרא דדמאי סימן ד':

סליק פירקא וסליקא לה מסכת מעילה

יכין — תפארת ישראל — בועז

מב כל המעות שבכיס לגרליו: מג ר"ל אם אמר לא יפטור כיס זה מההקדש, עד שאתן פרוטה להקדש: מד דהן ליתנא משמע דה"ק אינו נפטר מכיס זה להוציא כולו בלי שאתן הפרוטה להקדש, ומשמע וודאי דלאחרונה נתכון [תוס']. ולהכי בכה"ג שפירש יפה לדבריו, אפילו בדאורייתא יש גרירה, דעדיף טפי מב' לוגין שאני עתיד להפרישם דאין גרירה, דהתם לא פירש לאיזה ב' לוגין נתכוון. [וא"ל בב' לוגין נמי נימא ב' לוגין שאפרישם באחרונה ליתא דהכי גרסי שקייל קלת יותר מב' לוגין, דבעינן ראשון שנכנס לישראל [פסחים דל"ג ב']. ותו דאי לא יתייר רק ב' הלוגין הו"ל כמפרש בשבת, וכמ"ש בפירושינו בס"ד [דמאי פ"ז י"ח]:

נשלמה מסכת מעילה

מב כל המעות שבכיס לגרליו: מג ר"ל אם אמר לא יפטור כיס זה מההקדש, עד שאתן פרוטה להקדש: מד דהן ליתנא משמע דה"ק אינו נפטר מכיס זה להוציא כולו בלי שאתן הפרוטה להקדש, ומשמע וודאי דלאחרונה נתכון [תוס']. ולהכי בכה"ג שפירש יפה לדבריו, אפילו בדאורייתא יש גרירה, דעדיף טפי מב' לוגין שאני עתיד להפרישם דאין גרירה, דהתם לא פירש לאיזה ב' לוגין נתכוון. [וא"ל בב' לוגין נמי נימא ב' לוגין שאפרישם באחרונה ליתא דהכי גרסי שקייל קלת יותר מב' לוגין, דבעינן ראשון שנכנס לישראל [פסחים דל"ג ב']. ותו דאי לא יתייר רק ב' הלוגין הו"ל כמפרש בשבת, וכמ"ש בפירושינו בס"ד [דמאי פ"ז י"ח]:

נשלמה מסכת מעילה

דס"ל בריש אין גרירה, ואפ"ה ס"ל דכשפירש ואמר מן כיס זה, אמרינן יש גרירה, ומ"ש מן כיס זה מאומר אחד משווי' הקדש, או ב' לוגין שאני עתיד להפרישם. דאמרי' גבייהו דלמ"ד אין גרירה, אפי' פירש ואמר כה"ג אפ"ה אמרי' אין גרירה. ומשני דקיפא מייתי שאמר לא יפטור כיס זה מההקדש וכו', והך ליתנא עדיף טפי וטפי מא' משווי', וגם מב' לוגין שאני עתיד להפרישם, מדפירש יפה דעל האחרונה מתכוון, וכמ"ש תוס' [ד"ה אמר]. כך נ"ל פי' הסוגיא. ועכ"פ ק' דאי מעל דמתני' היינו מדרבנן, א"כ ל"ל מדאורייתא הקדש, או ב' לוגין שאני עתיד להפרישם. דאמרי' גבייהו דלמ"ד אין גרירה, אפי' פירש ואמר כה"ג אפ"ה אמרי' אין גרירה. ומשני דקיפא מייתי שאמר לא יפטור כיס זה מההקדש וכו', והך ליתנא עדיף טפי וטפי מא' משווי', וגם מב' לוגין שאני עתיד להפרישם, מדפירש יפה דעל האחרונה מתכוון, וכמ"ש תוס' [ד"ה אמר]. כך נ"ל פי' הסוגיא. ועכ"פ ק' דאי מעל דמתני' היינו מדרבנן, א"כ ל"ל לדמוקי ולשנויי ליתנא דמתני' כשהקשה מב' לוגין, לשני ליה, דהרי בל"ז ב' בב' לוגין לבטלי אח"כ ברובא. ואי"ל מדהו"ל דשיל"מ להפרישן מיד, הרי אין לו פנאי או אין לו כלים (כרש"י הגא וגיטין כ"ה א'). גם אי"ל מדאי בעי מתשל עלה, ג"כ ליתא דה"ת בחרומה שנפלה לחולין גמורים, אבל הכא אי מתשל עלה הדרא לטבלא כל היין. אע"כ דר"י לטעמיה דס"ל [מגמות דכ"ב ב'] לא בלא לא בטיל מדאורייתא וילפינן מדס פר ושעיר, ור' יוסי ור"ש כוותיה דר"י ס"ל בהא, ולפיכך אין המערוכות אומר כשיפרישם, רק מטעם גרירה, והרי בדאורייתא אין גרירה. וא"כ בפרוטה מן כיס זה הקדש, דהו"ל יבש ביבש, דגם לר"י בטל (כתוס' זבחים דע"ג א'), ורק מדרבנן לא בטל, מדהו"ל דשיל"מ אז דבר שבמנין, ובדרבנן יש גרירה, בפירש רק קלת ואמר מן כיס זה, קני [משא"כ בריש בלא פירש כלל, וכלעיל אפילו בדרבנן ס"ל לר"ע אין גרירה]. ומדלא מירץ הכי, ש"מ דלחיקא ליה לאוקמא מעל בריש דר"ל מעל מדרבנן, משום דכולה בבא דמתניתין לעניל מנה בנפקיד מעות אצל שולחני וחנוני, דכולה מיירי דמעל מדאורייתא, והאיך נימא דמעל דר"ע בפרוטה בכיס היינו מדרבנן. וא"כ הדרא קושיא לדוכתא דאמי נאמת מעל מדאורייתא, מבטיל פרוטה של הקדש ברובה. ומה שמרלו רבעתוס' עוד דמיירי אלא היה בהכיס רק עוד פרוטה אחת מלבד הפרוטה של הקדש. אמנכ"ר זה ג"כ דוחק, דליתנא דמולין והולך עד שיוציא כל הכיס, לא משמע הכי. אולם עי' מ"ש בפ"ל בפירושינו במס' מגיגה (פ"ג בוגו אות א') בד"ה ובהא, כי אם מרלנו קו' התוס' מ"ל על נכון:

מעילות אינו מביא אשם מלוי. בא"ד **אע"כ דלרבנן ל"ק מידי דדלמא אינהו ס"ל כמ"ד יש ברירה.** עדיין יש להקשות מ"ע לרבנן בריש גבי נפל פרוטה הא המס לא שייך ברירה כמ"ש התוס' תמורה (ל.) ד"ה ואיתיה. בא"ד **ועכ"פ ק' דאי מעל דמתני' היינו מדרבנן כו'.** א"כ מאי פריך מכיסין אשווים הא המס קמני היו לו שנים וא"כ הו"ל חד בחד ולא בטל מדאורייתא, משא"כ גבי כיסין דהוי מדרבנן ובדרבנן יש ברירה. בא"ד **דהרי בל"ז קשה בב' לוגין ליבטלי אח"כ ברובא כו'.** היינו לפי' רש"י דמפרש דהמשש הוא דאם א"ל שמא שהה את החרומה, אבל מדברי הרמב"ם אינו נראה כן רק דמיישינן שמא הוא טבל עדיין, וכן משמע קצת בעירובין דף ל"ז ובירושלמי פ"ז דדמאי, וכן משמע קצת מדהשיבו לו שמא יבקע הגוד ויפסה טבלים למפרע. כעת מצאתי בס' כתובת פסוק שחקר בזה וכתב ג"כ דלהרמב"ם משמע דהוי טבל, ועי' בס' דרוש וחידוש מערכה ד' שפלפל בזה. ובלא"ה לפמ"ש התוס' עירובין (לז:) דבעיקרו דאורייתא נמי א"נ לק"מ. אולם לדעתי בלאו הכי לא קשה מידי דהא אמר שני לוגין שאני עתיד להפרישם וא"כ אם נימא דהכי לוגין מבטלו א"כ לא יפרישם אותם בקוף וא"כ שפה טבלים למפרע ועיין תוס' יומא נ"ה ד"ה הלוקח. וא"ל דלא יאמר שאני עתיד להפרישם א"כ לא הוי הפרשה כמ"ש תרומות פ"ג מ"ה ויש להאריך בזה. בא"ד **ור"י ור"ש כוותי' דר"י ס"ל בהא.** א"כ אולה לה קושיא הש"ס זבחים (עט:) ע"ש, ועוד לעולא דמתני' אם בעירובין זוגי זוגי מאי איכא למימר. ועיין נדרים (נח.) ובר"ן אם דף נ"ב ע"א ועיין תוס' מנחות (כב:) ד"ה ור"י מ"ש בגמ' דנדרים הנ"ל. בא"ד **משא"כ בריש בדרבנן סבירא ליה לר' עקיבא אין ברירה.** בלא"ה ר' יוחנן לשיטתו דס"ל דגם בדרבנן אין ברירה עיין ביצה (לז:). ומ"ש עוד בשם התוס' לתרץ דמיירי שלא היה בהכיס רק עוד פרוטה כו' ע"ש. עי' בירושלמי הנ"ל הלא דמיירי כשהיו עשר ע"ש והיא תמיה רבתא להתוס' ועי' תוספתא משמע קצת כהתוס' ע"ש.

שכתב טיפת חלב שנפל להוך רוטב של בשר וכן הובא בב"ח ע"ש ש"מ שהכוונה הוא על חלב בקמץ וצ"ל דכוונתם הוא על חלב העליון שקורין סמאנ"ט והוא שומן החלב וטבעו ג"כ לעלות למעלה כי הוא שמן מאד ומזה נתהוה חמאה כידוע :

נו והנה מדברי רבינו מהבאר דהדין הזה הוא רק לחומרא והיינו כשיש ששים ראז צריך ליתן צוננים ושיקפיא למעלה כמו שנתבאר אבל להתיר ע"י זה כשאין כאן ששים א"א להתיר וכן הכריעו גדולי אחרונים [ש"ך סקס"ז וס"ז וסק"ח] והשינו על בעל הב"ח שרוצה להתיר מטעם זה גם כשאין כאן ששים וחמהו עליו שהתיר כבר נפלט טעם האיסור ולא עדיף מאלו נפל חתיכת איסור ומכירו והוא שלם וזורקו ומ"מ צריך ששים נגדו ולכן דחו דבריו ודברי בעל או"ה ע"ש ולפע"ד נראה דשניהם אמת להלכה דהם פירשו על חלב הרבא דמקודם הוא רבר גוש וגמם בתוך התבשיל וזכוה וראי הדין עמהם אבל כוונת או"ה והב"ח הוא על חלב בהמה שנפל להכשיל של בשר שהוא לח בלח ואין בזה נתינת טעם מאחר להשני רק מפני התערובות ובשנפרדים זה מזה לא נשאר טעם מאחר להשני ואין בזה דין דאפשר לסוחטו שהרי נפרדים זה מזה מכל וכל [כיו"ד סחדסיס תמה הנ' רכ"ס על סע"ז וסע"ך ע"ס ולא סחנוגן נ"כ לכל מ"ם ע"ס ודוק] :

נז ודע שיש מן הגדולים שכתבו על הך דינא דצריך להסיר השמנונית כמ"ש דאם המאכל מתקלקל בכך א"צ להסיר ומביא ראיה ממ"ש בסי' ק"ב בכלי איסור שנתערב בכלי היתר דבטל ברוב ואף שאפשר להגעיל להוציא האיסור כיון שיש הפסד ממון בזה שצריך להוציא הוצאות להגעילו א"צ ע"ש וכ"ש במקום שהמאכל מתקלקל [פלתי סק"ו] ואיני יודע מה ענין ול"ז דהתם הוא באיסור כלוע שאין האיסור ניכר ורק מטעם דשיל"מ אסור ולזה קיי"ל דכיון שצריך להוציא הוצאות אין זה בכלל דשיל"מ אבל כאן מרסינן לאיסור בעין ומה לי אם מתקלקל המאכל דאמו מקלקול המאכל נתיר איסור בעין ולכן נ"ל דבכל ענין מחוייב להסיר :

נח עוד כתב רבינו הרמ"א דאיסור שנתכטל בקדרה והסירוהו משם ונפל לקדרה אחרת צריך לחזור ולבטלו בששים נגד כולו וכן לעולם אבל אם נפל לקדרה הראשונה ב' פעמים א"צ רק ששים פעם אחת כנגדו עכ"ל דבקדרה אחרת הגם שהצרכנו בקדרה הראשונה ששים דחשבינן להאיסור שהפליט כל מה שיש בו זהו לחומרא משום דלא ידעינן כמה נפיק מיניה אבל חתיכת האיסור עומד באיסורו במקדם ועוד דאפילו אם הפליט לגמרי הא נבלע בו מהחיתר ונעשה הבלוע נבלה לדידן דקיי"ל בכל האיסורים חנ"נ ולכן אפילו אם נפלה לכמה קדרות ובולן בהעלם אחת מ"מ צריך ס' בכל קדרה [מו"ס כנ"ל כ"ל סי' כ'] וכ"ש אם היה בשתי העלמות דאפילו בקדרה אחת יש סברא לומר להצריך ששים נגד כל פעם כמ"ש בסי' צ"ר לענין תחיבת כף ע"ש אך רבינו הרמ"א הכריע שם דבתחיבת כף שני פעמים א"צ רק פעם אחת ששים ואין הידיעות מחלקות מהטעם שנתבאר שם ולכן פסק גם בכאן דאם נפל לקדרה הראשונה שני פעמים א"צ רק פעם אחת ששים כמו בשם לענין כף [ומ"ס סס סעיף י' דסנלוע נכף לא נעשה נבלה אכל הנלוע במאכל ולפי דמעשה נבלה ודוק] :

נט ודע שיש מי שחמה על דין זה ואיזה דכיון הוא להכיבה כף שני פעמים דבשם לא חשבינן הבלוע בהכף בנבלה אבל כאן במאכל עצמו הרי פשיטא דאף אם האיסור הפליט כולו מקודם מ"מ הא כל מה שבלע מההיתר נעשה נבלה כמו שבארנו דהבולע במאכל ודאי דנעשה נבלה וא"כ פשיטא דצריך ב' פעמים ששים אחר כנגד פליטת האיסור עצמו ואחד כנגד הפליטה השניה שהפליטה מה שבלעה בפעם הראשון מהתבשיל ונעשה נבלה והרי זה כמו שנפלו שני זיתי איסור דצריך נגד כל כזית ששים [פלתי סק"ז] וכודאי שאלה גדולה היא :

ס ויראה לי דטעמו של רבינו הרמ"א כן הוא דודאי אלו היינו יודעים בכירור שבפעם הראשונה הפליט האיסור ממנו לגמרי ובלעה מהתבשיל שבתוך הקדרה דאז פשיטא שהיינו מצריכים שני פעמים ששים אבל באמת הדבר ספק אצלנו דאולי בפעם הראשון לא הפליט רק מחציתו וכן בפעם השניה לא הפליט רק מחציתו ולפ"ז גם בהשני פעמים אין כאן איסור רק כפי כמותו של האיסור ולא יותר וזהו עצם החילוק שבין קדרה זו לבין קדרה אחרת דאחרי שהדבר ספק אצלנו באופן פליטתו לכן יש לנו להצריך ששים נגד כמות האיסור ולכן בקדרה זו הא יש לנו ששים נגד כמותו ובקדרה אחרת נצריך ג"כ ס' נגד כמותו ואין לומר אחרי שיש ספק באופן פליטתו נלך לחומרא דהא אנן קיי"ל טעם כעיקר דאורייתא וספיקא דאורייתא לחומרא דאינו כן דהא להרבה פוסקים לא אמרינן חנ"נ בשארי איסורים ואפילו בבשר בחלב אחרי שנאסר דינו כשארי איסורים כמ"ש בסי' צ"ב ולפיכך אין לנו להחמיר כל כך בספק ועוד דהא בעת שחתיכת האיסור היה בתוך הקדרה לא שייך לומר דהבלוע בו נעשה נבלה שהרי כולו נתבטל בששים ואין כאן איסור כלל וגם הבלוע בו היה בכלל כל הקדרה ולכן גם אחרי שסלקנו האיסור מהקדרה והל על הבלוע שם נבלה מ"מ כשחור ונפל לקדרה זו עצמה והבלוע נתחבר לכל התבשיל שבקדרה נהי שאם היינו יודעים בבירור שמקודם הפליטה כולה וגם עתה הפליטה כולה היה לנו להצריך שני פעמים ס' אבל בספק א"א להחמיר כולי האי [ומקור הדין הוא מתו"ס סס וכתב סמעם לנא יהא סבלוע מעור מנוף הפיסור ותמה הפליטי עליו ע"ש ולפמ"ם זהו עומק כוונתו ודוק] :

יש

סא יש מחלוקת בין הראשונים אם אמרינן בהמאכל הבלוע בהכלי חנ"נ כגון כף של בשר והיא בלועה מבשר הרבה והחבוה באותו יום בכזית חלב ואח"כ תחבו הכף לקדרה של בשר דהרמב"ן סובר דא"צ ששים רק נגד הכזית חלב ולא אמרינן דכל הבשר הבלוע בכף נעשית נבלה דלא אמרינן חנ"נ רק במאכל עצמו ולא במאכל הבלוע בכלי דכמו דקיי"ל דאין טומאה בלועה מטמא טהרה בלועה כמו כן אין איסור בלוע אוסר היתר בלוע וגם אין דרך בישול בכך [פמ"נ נמ"ז סק"ח] וזה שנתבאר דצריך ששים נגד כל הקדרה וכל הכף זהו כשבלעה הרבה איסור או של חלב שבלעה הרבה בשר וכן להיפך אבל כשידוע כמה בלעה מהאיסור או מן החלב א"צ ס' רק נגד זה ולא נגד שאר אוכל הבלוע בה אף שגם הבלוע הוא בן יומו והרשב"א סובר דאמרינן חנ"נ גם נגד הבלוע אם לא שהבלוע אינו בן יומו והטור בסי' ק"ו הביא חקירה זו ונראה משם שדעתו נוטה להקל ע"ש אבל רבותינו בעלי הש"ע נראה מדבריהם שדעתם נוטה להחמיר ולא עוד אלא שיש מי שרוצה לומר דגם הכלי עצמה נעשית נבלה להצריך ששים נגד כולה אף שהבלוע בה מעט ודבר זה ודאי הוא נגד הסברא דאיך שייך שהכלי תיעשה נבלה [עכ"מ מעות על זה] ויש שרוצה לחלק בין כלי חרס דלא מהני בה הנעלה ולכן אמרינן בה חנ"נ לבין כלי שטף דמהני בהו הנעלה דכיון שביכולת להוציא האיסור לא אמרינן בהו חנ"נ ודבינו הרמ"א בסעיף ה' חשש לדעה זו :

סב ודברי הטור בענין זה צריכים ביאור דאחר שכתב דהמבשל בקדירה איסור בת יומא או התגיב כף של איסור בהיתר וכן בבשר בחלב צריך ס' נגד כל הקדירה וכל הכף מפני שאין אנו יודעין כמה בלעו כתב וז"ל ואם ידוע כמה הוא האיסור כגון כף חדשה שניער בה כזית חלב ואח"כ ביומו ניער בה קדירה של בשר א"צ אלא ס' לבטל הכזית שבלעה אבל כף ישנה שניער בה כמה פעמים אין ידעין כמה בלעה ומשערין בכולה עכ"ל ודבריו סותרין זא"ן דבריש דבריו שאסר בגון כף חדשה שניער בה כזית חלב וכו' מבואר להדיא דאם היתה כף ישנה של בשר אף שלא ניער בה כזית חלב מ"מ צריך ס' נגד כולה כשתחבה אח"כ לבשר וזהו כדעת הרשב"א שהבאנו דגם בבלוע אמרינן חנ"נ ומסוף דבריו שאסר אבל כף ישנה שניער בה כמה פעמים וכו' משמע להדיא כהרמב"ן דדווקא שניער בהחלב כמה פעמים שבלעה הרבה מהחלב צריך ס' נגד כולה ולא כשהיתה בלועה מבשר ותחבה בכזית חלב :

סג ויש שפירשו דבריו דס"ל כהרשב"א [ב"י וב"מ וזו"כ] וזה שכתב שניער בה כמה פעמים הכוונה שניער בבשר כמה פעמים ואח"כ בלעה כזית חלב ותחבה בבשר צריך ס' נגד כולה מטעם דהבלוע נעשית נבלה וזה שכתב הטעם משום שאין יודעין כמה בלעה ה"פ שאלו ידענו כמה בשר נבלע בה לא היינו מצריכים ס' רק נגד הבשר הבלוע בה ונגד הכזית חלב אבל כיון שלא ידענו כמה בשר בלעה צריך ששים נגד כולה מטעם דתיכה נעשה נבילה [נ"ח] והביאו ראיה לדבריהם דא"א לומר דס"ל להטור כהרמב"ן דא"כ זה שכתב כף ישנה שניער בה כמה פעמים וכוונתו על חלב שניער משום דלא ידעינן כמה בלעה מאי קס"ל והרי מקודם כתב דין זה דהתוחב כף של איסור בהיתר צריך ס' נגד כולה משום דלא ידעינן כמה בלעה [פס] ויש שפרשו דבריו דס"ל כהרמב"ן וזה שכתב כף ישנה וכו' הגם שבתב זה מקודם אך איירי דכתב דין כף חדשה כתב גם דין זה אף שכבר ביארו [רמ"ו כל"מ והס"ד סי' קס"ג] אך לפ"ז אינו מובן דלמה ליה לומר כף חדשה הא גם כף ישנה של בשר שבלעה בזית חלב ותחבוה לשל בשר א"צ אלא ס' כנגד החלב ולא כנגד הבלוע וגם לפי' הראשון אינו מובן למה לן כף חדשה הא אפילו בכף ישנה כל שאינה בת יומא א"צ ס' נגד הבלוע רכן הסכימו הפוסקים כולם וכ"כ הרשב"א להדיא בתורת הבית [סוגיא בנ"ל] ויש שביאר דבאמת לאו דוקא חדשה דכל שאינה בת יומא חדשה קרי לה [פ"ו סק"ח] והדוחק מבואר :

סד ולענ"ד נראה כוונה אחרת בדברי הטור בשנדקדק למה בדין הקודם כתב בין בבב"ח ובין בשארי איסורים ובדין זה לא כתב רק בבב"ח ובזה נראה שהולך לשיטתו בסי' צ"ב דבכל האיסורים לא אמרינן חנ"נ רק בבב"ח וגם כבר בארנו בסי' פ"ז סעיף ג' וסעיף ל"ג ע"פ דברי הרמב"ם דבב"ח יש בו חומר מכל האסורים שחייב אפילו שלא כדרך הנאתן ואם אפילו יש פנים בהמאכל אסור מן התורה ורק התהוות הבשר בחלב צריך להיות שלא ע"י פנים ע"ש ולפ"ז דבריו מבוארים דדוקא בכף חדשה א"צ אלא ס' כנגד הכזית חלב אבל כף ישנה של בשר אף שאינה בת יומא אם בלעה כזית חלב נעשה כל הבלוע נבלה אף שהוא לפנים מ"מ אח"כ באותו יום של בלעת החלב כשתחבוה בשל בשר ונעשית בלוע מבב"ח ששניהם בני יומן וממילא נאסר גם הבלוע שאינו בן יומו מדין בב"ח כמ"ש הרמב"ם להדיא בפ"מ ממאכ"א שאפילו שמו בבב"ח ראש ולענה אסור מן התורה ע"ש ולכן ממילא דצריך ששים נגד כולה ולכן לא הזכיר הטור דמיירי כשהיא בת יומא ולכן בסי' ק"ו דמיירי בשארי איסורים פסק דאין הבלוע נעשה נבלה משום דבשארי איסורים לית ליה דחנ"נ כמ"ש בסי' צ"ב ולכן גם בדין זה לא הזכיר רק בב"ח בלבד ואין מן התוסא מה שאנו אומרים דהבלוע נעשה נבלה אף שאין הבלוע בן יומו שהרי יש שסוברים גם בכלי עצמה דנעשית נבלה כמ"ש וכ"ש דהבלוע נעשה נבלה שהרי הוא מין מאכל ואח"כ ע"י התהוות הבב"ח הרי נאסר לגמרי בבן יומו כמ"ש [מגלע"ר] :

ושיבת